

”In Irak I got killed once but now in Finland during these five years I get killed every day because waiting is just kind of getting killed. ”

Turvapaikanhakijoiden kokemuksia elämästä Suomessa turvapaikkaprosessin aikana

Anniina Siirilä

Pro gradu-tutkielma

Turun yliopisto

Yhteiskuntatieteellinen
tiedekunta

Sosiaalitieteiden laitos

Sosiaalipolitiikka

5.6.2022

Turun yliopiston laatu järjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck-järjestelmällä.

TURUN YLIOPISTO

Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta
Sosiaalitieteiden laitos

SIIRILÄ, ANNIINA. *"In Irak I got killed once but now in Finland during these five years I get killed every day because waiting is just kind of getting killed"* Turvapaikanhakijoiden kokemuksia elämästä Suomessa turvapaikkaprosessin aikana
Pro gradu -tutkielma, 73s., 7 liites.
Sosiaalipolitiikka
Kesäkuu 2022

Sosiaalipolitiikan pro gradu -tutkielmassani tarkastelen Suomeen vuonna 2015 tai sen jälkeen tulleiden turvapaikanhakijoiden kokemuksia elämästä Suomessa turvapaikkaprosessin aikana. Tutkimuksessani olen kiinnostunut siitä, miten turvapaikkaprosessiin liittyvät asiat, kuten turvapaikkapuhuttelut, turvapaikkapäätöksen odottaminen, asuminen vastaanottokeskuksessa ja mahdolliset kielteiset päätökset tai oleskeluluvan saaminen vaikuttavat turvapaikanhakijan arkeen. Tutkimukseni pyrkii lisäämään tarpeellista tietoa turvapaikkaprosessista ja siihen liittyvistä haasteista turvapaikanhakijoiden omasta näkökulmasta katsottuna.

Tämän tutkimuksen teoreettinen viitekehys muodostuu maahanmuuton ja maahanmuuttajan käsitteistä sekä sisempi teoreettinen viitekehys turvapaikkaprosessin kulusta ja turvapaikanhakijan käsitteestä. Tutkimuksen aineistona käytän itse keräämääni haastatteluaineistoa. Aineisto koostuu kahdeksasta teemahaastattelusta, joiden informanteina ovat Lähi-idän ja Afrikan maista tulleet turvapaikanhakijat. Haastattelujen kertomuksia pyrin analysoimaan aineistolähtöisen sisällönanalyysin keinoin.

Tutkimukseni tulokset osoittavat, että oleskelulupajärjestelmä Suomessa pilkkoo turvapaikanhakijoiden elämän odotusvaiheisiin. Turvapaikanhakijat joutuvat elämään välitilassa odottaessaan päätöstä oleskeluluvasta, mikä lisää stressiä, epävarmuuden, kuulumattomuuden ja tilapäisyyden kokemuksia, varsinkin, jos negatiivisia päätöksiä tulee useita. Pitkä turvapaikkaprosessi myös viivyyttää itsenäisen elämän aloittamista. Turvapaikanhakijoiden osallistamista ja mahdollisuuksia integroitua yhteiskuntaan jo turvapaikkaprosessin aikana tulisikin tukea nykyistä paremmin.

Avainsanat: maahanmuutto, turvapaikkaprosessi, turvapaikanhakija, oleskelulupa, turvapaikkapuhuttelu, turvapaikkapäätös, vastaanottokeskus

UNIVERSITY OF TURKU
Faculty of Social Sciences
Department of Social Research

SIIRILÄ, ANNIINA. *"In Irak I got killed once but now in Finland during these five years I get killed every day because waiting is just kind of getting killed "* Asylum seekers' experiences of life in Finland during the asylum process
Master's thesis, 73pp., 7 apps.
Social policy
June 2021

In my Master thesis on social policy, I examine the experiences of asylum seekers who came to Finland in 2015 or later about life in Finland during the asylum process. In my research, I am interested in how issues related to the asylum process, such as asylum interviews, waiting for an asylum decision, living in a reception center, and possible negative decisions or obtaining a residence permit, affect an asylum seeker's daily life. My research seeks to increase the necessary knowledge about the asylum process and the challenges associated with it from the perspective of asylum seekers themselves.

The theoretical framework of this study consists of the concepts of immigration and immigrant, as well as the inner theoretical framework of the course of the asylum process and the concept of asylum seeker. As research material, I use the interview material I collected myself. The material consists of eight thematic interviews, informed by asylum seekers from the Middle East or Africa. I try to analyze the reports of the interviews by means of data-driven content analysis.

The results of my research show that the residence permit system in Finland breaks down the life stages of asylum seekers. Asylum seekers have to live in an intermediate space while waiting for a decision on a residence permit, which increases the experience of stress, uncertainty, non-belonging and temporaryness, especially if there are several negative decisions. The lengthy asylum process also delays the start of independent living. The involvement of asylum seekers and their opportunities to integrate into society already during the asylum process should be better supported.

Keywords: immigration, asylum process, asylum seeker, residence permit, asylum interview, asylum decision, reception center

Sisällysluettelo

KIITOKSET	
1 JOHDANTO	1
2 MAAHANMUUTTO JA MAAHANMUUTTAJAN MÄÄRITELMÄ	4
2.1 MAASTAMUUTON HISTORIA SUOMESSA	7
2.2 MAAHANMUUTON HISTORIA SUOMESSA 2010-LUVULLE ASTI.....	8
3 TURVAPAIKANHAKIJA JA TURVAPAIKKAMENETTELY	14
3.1 TURVAPAIKANHAKIJAT SUOMESSA VUONNA 2015 JA SEN JÄLKEEN	17
3.2 SUOMEN JA EUROOPAN UNIONIN TURVAPAIKKAPOLITIIKAT	19
3.3 TURVAPAIKKAPROSESSIN ETENEMINEN SUOMESSA.....	21
3.4 VASTAANOTTOKESKUKSET JA TURVAPAIKANHAKIJAN PALVELUT	23
3.5 AIKAISEMPI TURVAPAIKANHAKIJOITA KOSKEVA TUTKIMUS.....	25
4 TUTKIMUSASETELMA.....	28
4.1 AINEISTONKERUU JA KUVAUS	28
4.2 AINEISTON ANALYYSI.....	32
4.3 TUTKIMUKSEN EETTISYYS	33
5 TURVAPAIKANHAKIJOIDEN KOKEMUKSIA ELÄMÄSTÄ SUOMESSA TURVAPAIKKAPROSESSIN AIKANA	35
5.1 TURVAPAIKANHAKIJAN PÄÄTYMINEN SUOMEEN ON USEIN SATTUMAA	36
5.2 ARKI TURVAPAIKKAPROSESSIN VARJOSSA - "NE PÄÄTTÄÄ"	39
5.3 TURVAPAIKANHAKIJAN ELÄMÄÄ VASTAANOTTOKESKUKSESSA- HIDASTETTU AIKA, RAJOITETTU TILA	43
5.4 VÄLITILAN JA "OIKEAN ELÄMÄN" YHTEEN LIMITYMINEN	48
5.5 KIELTEISTEN TURVAPAIKKAPÄÄTÖSTEN VAIKUTUS HAASTATELTAVIEN ELÄMÄNLAATUUN	51
5.6 OLESKELULUVAN MERKITYS TURVAPAIKANHAKIJALLE	54
6 JOHTOPÄÄTÖKSET	57
KIRJALLISUUS.....	60
LIITTEET	71

Kiitokset

Haluan kiittää kaikkia tutkimuskohteenani olleita haastateltavia, jotka suhtautuivat tutkimukseeni ennakkoluulottomasti ja halusivat vilpittömästi olla avuksi. Ilman teitä, jotka rohkeasti kerroitte vaikeasta tilanteestanne huolimatta elämästänne ja kokemuksistanne turvapaikkaprosessin aikana Suomessa, tutkimukseni ei olisi ollut mahdollinen.

I would like to thank all the interviewees who were the subject of my research, who were open-minded about my research and sincerely wanted to be helpful. Without you, who boldly told us about your life and experiences during the asylum process in Finland, despite your difficult situation, my research would not have been possible.

1 Johdanto

Vuonna 2015 maailmanlaajuisen pakolaiskriisin vuoksi Suomeen tuli aikaisempaan verrattuna moninkertainen määrä turvapaikanhakijoita¹. Vuosi 2015 oli todella poikkeuksellinen Suomeen jätettyjen turvapaikkahakemusten määrässä: kun koko edellisen vuoden aikana turvapaikanhakijoita oli tullut vain reilut 3000, vuoden 2015 aikana Maahanmuuttovirastolle jätettiin yhteensä yli 30000 turvapaikkahakemusta. (Maahanmuuttovirasto 2020.)

Nopeasti lisääntynyt turvapaikanhakijoiden määrä niin Euroopassa kuin Suomessakin nosti maahanmuuton ja siihen liittyvät kysymykset voimakkaasti uutisiin sekä julkiseen keskusteluun. Vuoden 2015 tapahtumat saivat myös suomalaiset aktivoitumaan eri tavoin: toiset keräsivät turvapaikanhakijoille vaatteita ja osallistuivat vapaaehtoistyöhön auttaakseen, toiset vaativat rajoja kiinni ja perustivat katupartioita ”suojellakseen” suomalaisia. Suomen kyvystä ottaa vastaan turvapaikanhakijoita ja yhteiskunnan tukien jakamisesta turvapaikanhakijoille oltiin montaa mieltä. Turvapaikanhakijoiden vastaanottamisen koettiin tulevan kalliiksi Suomelle ja jotkut kokivat turvapaikanhakijoiden aiheuttavan myös turvallisuusuhkaa. Toisaalta oltiin myös sitä mieltä, että Suomella hyvinvointivaltiona on mahdollisuus ja velvollisuus auttaa hädässä olevia. (Mm. Yle 2015, Yle 2016, Konttinen 2020.)

Suomi reagoi lisääntyneeseen turvapaikanhakijoiden määrään muiden EU-maiden tavoin kiristämällä turvapaikkapolitiikkaansa. Esimerkiksi turvallisten lähtömaiden listaa laajennettiin ja perheenyhdistämissäännöksiä tiukennettiin. (Lyytinen 2019, 100.) Sekä Maahanmuuttovirasto että Suomen turvapaikkapolitiikka ovat saaneet osakseen kritiikkiä (mm. Saarikkomäki ym. 2018). Eri tahot, kuten ihmisoikeusjärjestöt ovat aktivoituneet vaatimaan inhimillisempää turvapaikkapolitiikkaa. Suomen kiristynyt ulkomaalaispolitiikka vuoden 2015 jälkeen on johtanut muun muassa siihen, että ilman oleskelulupaa maassa oleskelevien henkilöiden joukko on kasvanut. Useat kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneet hakevat uudelleen turvapaikkaa siinä vaiheessa, kun ensimmäinen päätös on lainvoimainen. Tämä tarkoittaa, että nämä turvapaikanhakijat saattavat olla prosessissa useita kertoja, useiden vuosien ajan. (Jauhiainen 2017, 16.) Suomella ei ole palautussopimusta joidenkin maiden, kuten Irakin, kanssa, mikä tarkoittaa, että turvapaikanhakijaa ei voida palauttaa kotimaahansa, koska maa ei ota vastaan muutoin kuin vapaaehtoisesti palaavia tai rikoksen vuoksi palautettavia kansalaisiaan. (Juntunen 2016, 55-56.) Tämä osaltaan pitkittää

¹ Turvapaikanhakija on henkilö, joka hakee kansainvälistä suojelua ja oleskelulupaa vieraasta valtiosta.

joidenkin turvapaikanhakijoiden prosessia, ja tällaisiin tilanteisiin tulisi etsiä maahanmuuttopoliittisia ratkaisuja. Tähän mennessä turvapaikkaprosessissa ja sitä käsittelevissä tutkimuksissa ei ole riittävästi huomioitu turvapaikanhakijoiden omia kokemuksia prosessin kuormittavuudesta (esim. Lyytinen 2019), minkä vuoksi tarvitaan lisää turvapaikanhakijoiden kokemuksiin perustuvaa laadullista tutkimusta. Tällä tutkimuksella haluan tuottaa tutkittua tietoa turvapaikanhakijoiden kokemuksista pitkän turvapaikkaprosessin ajalta ja osaltani lisätä mahdollisuutta muodostaa realistinen käsitys turvapaikanhakijoiden tilanteesta Suomessa.

On myös huomioitava, että laki kotoutumisen edistämisestä (1386/2010, 2§) koskee vasta pakolaisaseman tai toissijaista suojelua, eli oleskeluluvan saaneita. Lain tarkoitus on edistää ja tukea maahanmuuttajien kotoutumista ja osallisuutta suomalaisessa yhteiskunnassa, sekä edistää tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien välillä (Finlex, 1386/2010, 2§). Jos oleskeluluvan saa vasta monen vuoden odotuksen jälkeen, on todennäköistä, että integraatio yhteiskuntaan viivästyy. Laki asettaa myös turvapaikanhakijat yhä eriarvoisempaan asemaan ja aiheuttaa yhteiskuntaan kuulumattomuuden tunteita. Osa turvapaikanhakijoista on kuitenkin onnistunut jo itsenäisesti integroitumaan yhteiskuntaan esimerkiksi opettelemalla suomen kieltä ja hankkimalla työpaikan. (Mm. Turun Sanomat 2021, Yle 2016.), mutta laki turvapaikanhakijan työnteko-oikeudesta (ks. *ulkomaalaislaki, 301/2004, turvapaikanhakijan työnteko-oikeus*) rajoittaa työntöön mahdollisuutta merkittävästi. Tutkimusten mukaan (mm. Yijälä & Nyman 2017) erityisen tärkeää olisi sekä turvapaikanhakijoiden että vastaanottavan yhteiskunnan kannalta lisätä turvapaikanhakijoiden mahdollisuuksia hankkia toimeentulonsa itsenäisesti. Tutkimuksella turvapaikanhakijoiden kokemuksista elämästä Suomessa turvapaikkaprosessin aikana voidaan saada hyödyllistä tietoa, jolla voidaan muun muassa edistää turvapaikanhakijoiden työllistymistä ja vähentää passivoitumista sekä pyrkiä muokkaamaan turvapaikkaprosessia vähemmän kuormittavaksi turvapaikanhakijoille.

Tässä pro gradu-tutkielmassani pyrin vastaamaan edellä esille tuotuihin tiedon puutteisiin tarkastelemalla, millaisena turvapaikanhakijat kokevat elämänsä turvapaikkaprosessin aikana Suomessa, ja miten pitkä turvapaikkaprosessi, kielteiset päätökset ja turvapaikkaprosessin alkaminen uudestaan vaikuttavat hakijoiden elämään, sekä tuomaan esiin turvapaikanhakijoiden omia näkemyksiä. Aineistona käytän itse keräämääni haastatteluaineistoa. Haastattelin kahdeksaa vuonna 2015 tai sen jälkeen tullutta turvapaikanhakijaa, jotka olivat olleet turvapaikkaprosessissa yli vuoden tai jopa useita vuosia johtuen Maahanmuuttoviraston kielteisistä päätöksistä tai hakemuksen pitkästä käsittelyajasta, sekä turvapaikkahakemusten uusimisesta. Osa haastateltavista oli jo saanut

oleskeluluvan pitkän odotuksen jälkeen, joten he pystyivät kertomaan, miten odotettu oleskeluluvan saaminen oli muuttanut heidän elämäänsä Suomessa.

Rajasin tutkimukseni haastateltavat vuonna 2015 tai sen jälkeen tulleisiin turvapaikanhakijoihin, koska vuosi 2015 oli täysin poikkeuksellinen Suomeen jätettyjen turvapaikkahakemusten määrässä. Aikaisempaan verrattuna moninkertainen määrä hakemuksia aiheutti haasteita muun muassa vastaanottojärjestelmälle sekä Maahanmuuttovirastolle. Uusia vastaanottokeskuksia perustettiin nopeasti ympäri Suomea ja Maahanmuuttovirastoon palkattiin satoja uusia työntekijöitä, jotka pikakoulutettiin tehtäviinsä. Kiire aiheutti monenlaisia haasteita muun muassa turvapaikkahakemusten käsittelyssä ja sen myötä prosessien pitkittymistä. Hakemusten käsittely venyi usein kohtuuttoman pitkäksi. (Juntunen 2016, Saarikkomäki ym. 2018.)

2 Maahanmuutto ja maahanmuuttajan määritelmä

Maahanmuutto- ja maahanmuuttajakäsitteet ovat laajoja, ja sisältävät useita eri alakäsitteitä tai ryhmiä, jotka usein arkikielessä menevät sekaisin. Maahanmuuttajaksi määritellään kuka tahansa vieraaseen maahan muuttava henkilö. Maahanmuuttaja voi olla esimerkiksi työperäinen maahanmuuttaja, pakolainen tai turvapaikanhakija. (Jauhiainen 2017, 10.) Maahanmuuttajiin lukeutuvat myös ulkomailta adoptoidut (Söderling 2013, 17). Arkikielessä ihmisiä voidaan kutsua maahanmuuttajiksi, pakolaisiksi ja turvapaikanhakijoiksi, eikä näitä käsitteitä edes pyritä aina erottamaan toisistaan. Kuitenkin esimerkiksi työperäisen maahanmuuton ja pakolaisuuden, vapaaehtoisen siirtolaisuuden ja pakkomuuton, välillä on merkittävä ero ja siksi maahanmuutosta ja maahanmuuttajista puhuttaessa on tärkeää käyttää oikeita käsitteitä. (Mm. Lyytinen 2016.) Tässä luvussa selvennän maahanmuuttoon ja maahanmuuttajiin liittyviä alakäsitteitä sekä kuvaan maahanmuuttohistoriaa Suomessa.

Pakolaisnimike koskee niitä, jotka ovat paenneet kotimaastaan toiseen maahan syntyperään, uskontoon, poliittiseen mielipiteeseen tai yhteiskunnalliseen asemaan liittyvän vainon pelossa, ja joille on jo myönnetty kansainvälistä suojelua ja turvapaikka tästä toisesta maasta. Pakolaisaseman Suomessa saavat myös UNHCR:n (United Nations High Commissioner for Refugees) esityksestä Suomeen pakolaiskiintiössä otetut henkilöt. Tällöin puhutaan kiintiöpakolaisista. (Sisäministeriö, 2020.)

Arkikielessä myös turvapaikanhakijoista puhutaan monesti pakolaisina. Termeillä on kuitenkin oleellinen merkitysero. Turvapaikanhakijalla tarkoitetaan henkilöä, joka hakee kansainvälistä suojelua ja oleskelulupaa vieraasta valtiosta. Turvapaikanhakijan oleskelulupaprosessi on kesken, eikä hänellä vielä ole pakolaisasemaa. Pakolaisaseman turvapaikanhakija saa silloin, kun hän saa myönteisen päätöksen kansainvälistä suojelua koskevaan turvapaikkahakemukseensa (Castles & Miller 2003, 103.) Oleskeluluvan voi saada myös toissijaisen suojelun perusteella, jos kansainvälisen suojelun kriteerit eivät täyty. Toissijaista suojelua voi saada, jos on merkittäviä perusteita uskoa, että henkilön palauttaminen kotimaahansa asettaa hänet vaaraan joutua esimerkiksi kidutetuksi tai teloitetuksi. (Finlex 2020, 88§.)

Paperiton on henkilö, joka oleskelee maassa ilman oleskeluoikeutta. Viranomaiset eivät välttämättä tiedä paperittomien oleskelusta maassa. Toinen paperittomien ryhmä ovat ne, joiden oleskelusta maassa viranomaiset tietävät, mutta eivät voi laillisesti poistaa heitä maasta esimerkiksi palautussopimuksen puuttumisen vuoksi. Näitä ovat muun muassa jotkut kielteisen

turvapaikkapäätöksen saaneet turvapaikanhakijat, jotka ovat jääneet maahan prosessin päättymisen jälkeen. (Jauhiainen 2017, 10.) Paperittomuus on lisääntynyt Euroopassa, ja kansainvälisissä tutkimuksissa paperittomuuden tuotannon onkin todettu kytkeytyvän nimenomaan myös turvapaikkaprosesseihin (Czaika & Hobolth 2016, 345- 365).

Paitsi maahanmuuttajan käsite, on tärkeää määritellä myös maahanmuuton käsite, koska maahanmuuttoa tapahtuu niin monista eri syistä. Muuttoliikkeet ovat aina olleet osa ihmiskunnan historiaa, ja maahanmuutto muokkaa yksilöiden elämänkulkua ja yhteiskuntia. Muuttoliikkeisiin osallistuu ihmisiä kaikkialta maailmasta, monilla erilaisilla taustoilla. Muuttoliike on tarjonnut maailmanlaajuisesti miljoonille ihmisille mahdollisuuden luoda turvallisempaa ja mielekkäämpää elämää ulkomailla. Globalisaation seurauksena maahanmuutto koskettaa kaikkia valtioita ja kaikkia ihmisiä nyt enemmän kuin koskaan aikaisemmin. Arvion mukaan maailmassa oli vuonna 2015 noin 244 miljoonaa kansainvälistä maahanmuuttajaa, ja vuoden 2010 ennusteen mukaan vuonna 2050 maailmassa olisi 405 miljoonaa maahanmuuttajaa. (International Organization for Migration (IOM) 2018.)

Maahanmuuton määritelmän kriteerinä on yli vuoden kestävä asuminen oman synnyinmaan ulkopuolella (Martikainen, Saukkonen & Säävälä 2013, 26). Työn perässä muuttaminen on maailmanlaajuisesti tärkein maahanmuuton syy. (International Organization for Migration (IOM) 2018.) Maiden välinen työmarkkinoiden epätasapaino aiheuttaa työperäistä maahanmuuttoa; rikkaammissa maissa on pulaa työvoimasta, kun taas köyhemmissä maissa on jatkuvaa työttömyyttä. Epätasa-arvoiset kouluttautumismahdollisuudet joissain maissa lisäävät opiskelijoiden hakeutumista muihin maihin, joissa opiskelumahdollisuudet ovat paremmat, ja opetuksen taso on laadukasta. Myös sosiaaliset suhteet, kuten avioliitto ja perheenyhdistämiseen liittyvät syyt lisäävät merkittävästi maahanmuuttoa ulkomaille. (Samers 2010, 15- 57.)

Termit turvapaikanhakija ja pakolainen voidaan sijoittaa käsitteen kansainvälinen pakkomuutto (engl. *forced migration*) alle, joka tarkoittaa nimenomaan liikkumista kansallisvaltioiden rajojen yli. Maailmassa on yli 70 miljoonaa ihmistä, jotka ovat joutuneet lähtemään kotimaastaan sotien, vainojen, ihmisoikeusloukkauksien tai maan yleisen turvallisuustilanteen takia (UNHCR 2020). Pakkomuutosta puhuttaessa pitää huomioida, ettei aina ole kyse siirtymisestä toiseen valtioon. Pakkomuuttajia ovat myös maan sisäiset pakolaiset, jotka ovat joutuneet pakenemaan huonojen olosuhteiden vuoksi kotiseudultaan muualle maahan. Maan sisäisiä pakolaisia on vielä moninkertaisesti enemmän kuin kansainvälisiä pakkomuuttajia. (Boch & Doná 2019, 3.)

Kaikki muuttoliike ei ole vapaaehtoista, ja viime aikoina lisääntyneiden ja pitkittyneiden konfliktien, vainojen, turvallisuudenpuutteen sekä inhimillisten elinolosuhteiden puutteen vuoksi monet ihmiset ovat joutuneet lähtemään kotimaastaan. Konfliktit voivat olla maiden sisäisiä tai eri maiden välisiä. Aseellisten konfliktien kanssa käsi kädessä kulkevat usein ihmisoikeusrikkomukset ja väkivalta siviilejä kohtaan. (Zetter 2019, 29- 31.)

Pakolaisia on tänä päivänä enemmän kuin koskaan toisen maailmansodan jälkeen (Lyytinen 2019, 15). Tämänhetkisten tietojen mukaan vuonna 2016 maailmassa oli 40,3 miljoonaa maan sisäistä pakolaista ja 22,5 miljoonaa pakolaista, jotka ovat paenneet toiseen maahan. (International Organization for Migration (IOM) 2018.) Pakolaisuutta aiheuttavat sodat eri puolilla maailmaa, äärimmäinen köyhyys sekä tiettyjen ryhmien epätasa-arvoinen kohtelu esimerkiksi kulttuurin, sukupuolen tai sosiaalisen aseman perusteella, tai hallitusten organisoimat poliittiset vainot. Myös ympäristökatastrofit, kuten kuivuus tai tulvat, pakottavat ihmisiä lähtemään kotimaastaan. (Samers 2010, 15- 57.) Vuonna 2018 julkaistun IPCC-raportin (*The Intergovernmental Panel on Climate Change*) mukaan ympäristötekijöiden vaikutukset muuttoliikkeeseen ovat tulevaisuudessa kasvamassa. Raportin mukaan ilmaston lämpeneminen kohdistuu etenkin maailman köyhimpiin alueisiin, lisää edelleen köyhyyttä ja eriarvoistumista maiden välillä ja näin ollen lisää muuttoliikettä pois päin näiltä alueilta. (ICPP-report 2018, 113). Pelkät tilastot muuttoliikkeistä ja muuton syistä eivät kuitenkaan kerro koko totuutta muuton houkuttelevuudesta ja lähtömaan tilanteesta. Jotkut ihmiset eivät voi lähteä, vaikka haluaisivat, koska heiltä puuttuvat riittävät resurssit ja verkostot. Pakomatka on kallis, joten kaikkein köyhimmät ja huono-osaisimmat eivät ehkä koskaan pääse lähtemään matkaan. Tietoakin pakomatkan järjestämiseksi tarvitaan, sekä verkostojen luomista kuljetusten järjestäjien kanssa. On löydettävä luotettava kuljetuksen järjestäjä. (Koikkalainen & Nykänen 2016, 121.)

Pakolaisten kokemukset ja tarpeet ovat usein täysin erilaisia verrattuna vapaaehtoisesti muuttaneiden kokemuksiin. He ovat joutuneet jättämään kotinsa ja muuttamaan jopa toiseen maahan pakon edessä. (Lyytinen 2019, 15.) Tämä tekee heistä erityisen haavoittuvia. Haavoittuvuudella (*engl. vulnerability*) tarkoitetaan yksilöitä tai ryhmiä, joiden ihmisoikeudet ovat erityisellä tavalla vaarassa. (Heikkilä & Mustaniemi-Laakso 2019, 66- 67.)

2.1 Maastamuuton historia Suomessa

Nykypäivän ja tulevaisuuden muuttoliikkeitä tutkittaessa myös muuttoliikkeiden historian tunteminen on tärkeää. Tässä luvussa tarkastelen lyhyesti maastamuuton historiaa Suomessa. Globaalissa muuttoliikkeiden historiassa Suomi on monista muista Euroopan maista poiketen ollut pitkälti lähtömaan asemassa, joten Suomen kohdalla on tärkeää tutustua ensin myös maastamuuton historiaan. (Söderling 2019.)

Muuttoliikkeiden taustalla olevissa syissä ovat yhdistyneet taloudelliset, sosiaaliset, väestölliset ja ympäristötekijät. Sodan, rajojen muutokset, ja taloudelliset sekä valtiolliset yhteydet ovat vaikuttaneet suomalaisten muuttoliikkeeseen. (Söderling 2019.) Suomesta on muutettu paljon sitä lähellä sijaitseviin maihin, ja etenkin Suomesta Ruotsiin suuntautuva muutto on ollut yleistä. Jo 1500- ja 1600-luvuilla yli 10000 suomalaista muutti uudisasukkaiksi Ruotsiin, ja 1600-luvun alussa muutto vauhditti paha nälänhätä Suomessa. 1700- ja 1800-luvulla sotien ja levottomuuksien vuoksi Suomesta suuntautui myös pakolaisuutta Ruotsiin. (Korkiasaari & Tarkiainen 2000, 48- 78.)

Ruotsin vallan aikana suomalaisia muutti myös Viroon, ja myöhemmin heistä muodostui inkerinsuomalainen väestö. Venäjän vallan aikana, vuosina 1809-1917, muutot Suomesta suuntautuivat pääasiassa Inkerinmaalle, Laatokan ympäristöön ja Pietariin. Arvioiden mukaan ennen ensimmäistä maailmansotaa Venäjälle muutti noin 15000 suomalaista. (Flink 2016, 76- 77.) Myös Pohjois-Norjaan suuntautui jonkin verran muuttoliikettä Suomesta erityisesti 1800-luvun suurina katovuosina (Martikainen, Saukkonen, Säävälä 2013, 26- 27).

1800-luvulla muuttoliike Suomesta, kuten koko Euroopasta, suuntautui pitkälti Pohjois-Amerikkaan. Suomesta Pohjois-Amerikkaan muuton syitä olivat esimerkiksi venäläisten sortotoimet, venäläistämisyrittäykset ja asevelvollisuuden pakoilu, mutta myös vaurastumisen ja ”paremman elämän” ja ”amerikkalaisen vapauden” tavoittelu. Pohjois-Amerikassa oli paljon viljelykseen sopivaa maata sekä luonnonrikkauksia, mutta pulaa työvoimasta. Suomessa taas oli työvoimaa, mutta etenkin maaseudulla pulaa töistä. Vuosien 1870-1929 välillä Suomesta muutti Pohjois-Amerikkaan noin 350000 siirtolaista. (Kero 1996, 47- 55.) Myös Australiaan muutti suomalaisia 1900-luvun alkupuolelta 1970-luvulle asti. Muihin kaukaisiin maihin muutto Suomesta oli harvinaista. (Martikainen ym. 2013, 26- 27.)

Toisen maailmansodan aikana (1939-1945) siviileitä ja etenkin lapsia joutui muuttamaan pois Suomesta. Sodan aikana Suomesta siirrettiin Ruotsiin 70000 sotilasta, 4500 sotainvalidia ja 55000 evakkoa. Muihin Pohjoismaihin vietiin yhteensä noin 5500 lasta. Osa sotalapsista adoptoitiin sodan

jälkeen Ruotsiin, osa palasi Suomeen, mutta muutti takaisin Ruotsiin aikuisena. Arvioiden mukaan noin 10000 sodan aikana Ruotsiin siirretyistä suomalaisista jäi sinne. (Söderling 2019.)

Huipussaan muutto Suomesta Ruotsiin oli vuosina 1969 ja 1970. (Korkiasaari & Tarkiainen 2000, 138- 140). Silloin öljyn hinnan nousu aiheutti kansainvälistä taloustaantumaa, jolloin Ruotsiin muuton suurin syy oli myös Suomessa lisääntynyt työttömyys (Tilastokeskus 2020). Ruotsiin muuttajia oli näinä vuosina jopa yli 80000 (Korkiasaari & Tarkiainen 2000, 138- 140).

1980-luvulta lähtien suomalaisten maastamuutto on vähentynyt, vaikka nettomaahanmuutto olikin useimpina vuosina Suomelle tappiollista. Ruotsi on säilyttänyt paikkansa suurimpana Suomesta muuttavien yksittäisenä kohtemaana; vuosina 1990-2016 33 prosenttia muuttaneista suuntasi Ruotsiin. Muihin Euroopan maihin yhteen laskettuna muutti kuitenkin näinä vuosina jo enemmän suomalaisia kuin Ruotsiin, yli 39 prosenttia muuttaneista. Yksittäisistä muista maista eniten muutto Suomesta suuntautui tällä ajanjaksolla Iso-Britanniaan, Yhdysvaltoihin, Saksaan, Norjaan ja Espanjaan. Vuosina 2001-2009 maastamuutto väheni, mutta alkoi sen jälkeen taas voimistua tuolloin alkaneen Suomen talouden laskukauden vuoksi. (Korkiasaari 2018.)

Nykyään ulkomailla asuu 1,5 miljoonaa ihmistä, joilla on ainakin osittain suomalaiset juuret. (Söderling 2019). Etenkin globalisoitumisen ja Euroopan unionin jäsenyyden myötä työn ja opiskelun perässä muuttaminen on lisääntynyt. Perinteisen työttömyyteen perustuvan muuton sijaan muuttoliike on nykyään enemmän niin sanottua ”tavoitemuuttoa”. Suomesta ulkomaille muuton motiivina on nykyään usein kielitaidon kerryttäminen, uusien elämäkokemusten hankkiminen ja työuran kehittäminen. Ulkomailla asuminen on usein myös suunniteltu ainakin aluksi vain tilapäiseksi ratkaisuksi. (Korkiasaari 2018.)

2.2 Maahanmuuton historia Suomessa 2010-luvulle asti

Suomea sen nykyisessä merkityksessä ei ollut olemassa ennen vuotta 1812, jolloin Suomi vasta sai tarkkaan määritellyt rajat. Tätä ennemmin tapahtuneita muuttoliikkeitä on siis vaikea määritellä maahanmuutoksi Suomeen, mutta ulkomaalaisia Suomessa on ollut yhtä kauan kuin suomalaisiakin. (Leitzinger 2008.) Maahanmuutolla myös usein viitataan vain maahan muuttaneisiin ulkomaalaisiin, vaikka laajemmassa mittakaavassa maahanmuuttajiin kuuluvat myös paluumuuttajat, eli Suomeen ulkomailta takaisin muuttavat suomalaiset ja heidän ulkomailla syntyneet lapsensa. Paluumuutto onkin ollut Suomessa jopa suurempi ilmiö kuin ulkomaalaisten maahanmuutto. Ulkomaalaisten maahanmuuttoa on tutkittu Suomessa hyvin vähän ennen 1990-lukua. (Lehtonen 2016, 19.)

Sekä Ruotsin vallan aikana (1150-1809) että Venäjän vallan aikana (1809-1917) Suomessa oli muun muassa paljon ”isäntämaan” sotilaita, virkamiehiä sekä pappeja. Venäjän valloitettua Suomen saapui Venäjältä venäläisten lisäksi juutalaisia sekä tataareja. (Leitzinger 2008.) Ensimmäiset juutalaiset 1800-luvulla Suomessa olivat armeijan mukana tulleita sotilaita, Venäjän kansalaisia (ks. Helsingin juutalainen seurakunta 2021). Tataariyhteisö muodostui Suomeen 1800-luvun lopulla ja 1930-luvun alussa maahanmuuton seurauksena muuttaneista ja vainoja paenneista tataareista. Suurin osa tataareista oli misääritataareita, 98 prosenttia. Loput tataarit olivat kirgiisi- uzbekki-, turkmeeni- ja turkkilaistaustaisia. (Leitzinger 2006.)

Myös ulkomaalaisia yrittäjiä muutti Suomeen Venäjän lisäksi esimerkiksi Saksasta, Englannista ja Norjasta jo 1800-luvulla. Suomessa oli tarve teollisuuden kehittämiseksi ja tilaa yrittäjyydelle. Näistä maista tulleet toivat mukanaan tietoa uusimmista tekniikoista. Tällä oli Suomen teollisuuden kehitykseen suuri vaikutus. Muun muassa nykyäänkin tunnetut yritykset, kuten Fazer, Sinebrychoff, Finlayson ja Stockmann ovat maahanmuuttajien perustamia. (Martikainen, Saari & Säävälä 2013, 33-35.) Ensimmäiset tilastotiedot ulkomaalaisista Suomessa on saatu vuonna 1870 suurimpien kaupunkien väestölaskennan yhteydessä, jolloin ulkomaalaisten määrä kaupungeissa oli noin 17000. Vasta vuonna 1920 laskettiin koko Suomen ulkomaalaisväestö. Ulkomaalaisia oli silloin alle 25000, joista suurin osa oli venäläisiä. (Leitzinger 2016, 43-44.)

Ensimmäisen maailmansodan (1914-1918) ja Venäjän vallankumouksen seurauksena Suomeen tuli kymmeniä tuhansia pakolaisia poliittisten vainojen, väkivallan ja nälänhädän vuoksi. Osa pakolaisista pyrki Suomen kautta Ruotsiin. Pakolaisiksi laskettiin myös Venäjältä paenneet Suomen kansalaiset. Neuvostoarmeijan hyökätessä Itä-Karjalaan vuonna 1922 Suomeen tuli yli 33000 pakolaista. (Leitzinger 2016, 70.) Toisen maailmansodan jälkeen Suomeen tuli taas tuhansia pakolaisia, joista suuri osa oli inkeriläisiä (Martikainen, Saari & Säävälä 2013, 33-35). Inkeriläisten väestönsiirrot Inkeristä Suomeen tapahtuivat vuosien 1943 ja 1944 aikana (Flink 2016, 85).

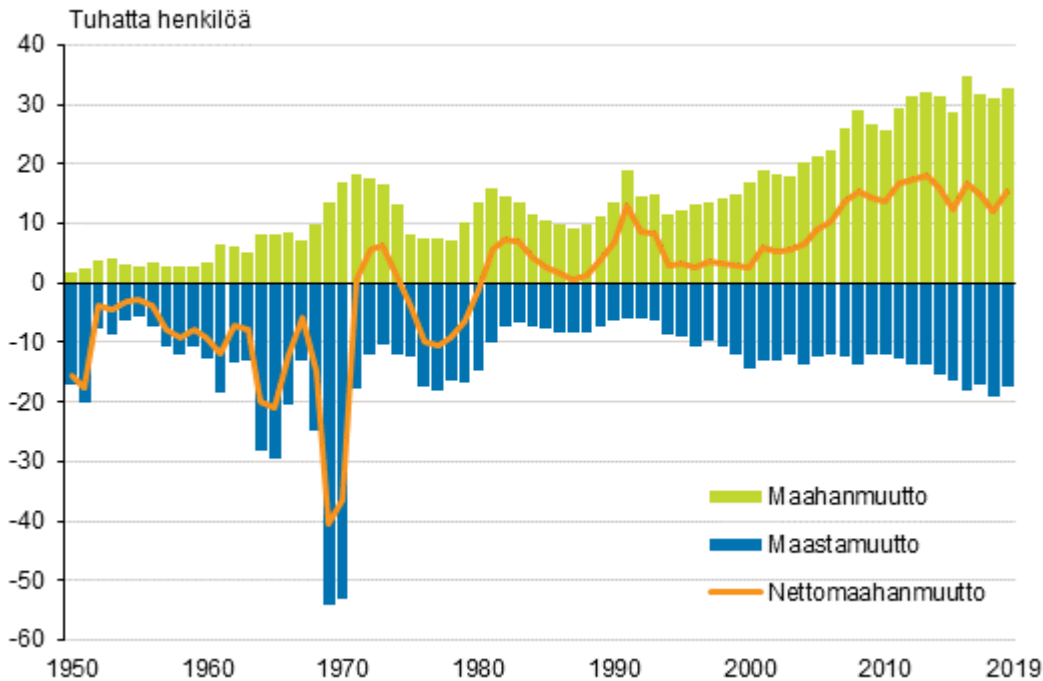
Toisen maailmansodan jälkeen maahanmuutto Suomeen pysähtyi pitkäksi aikaa. Suomen sodanjälkeinen taloudellinen tilanne ei juuri houkutellut maahanmuuttajia, ja 1970- ja 1980-luvuilla maahanmuutto oli suurimmaksi osaksi suomalaisten paluumuuttoa Ruotsista. Suomi oli pitkään toisen maailmansodan jälkeen sulkeutunut maa, jonka ulkomaalaispolitiikka oli tiukkaa. Toisen maailmansodan jälkeen ensimmäisiä pakolaisia saapui Suomeen vasta 1970-luvulla, kun Suomi oli liittynyt YK:n pakolaissopimukseen (Geneven sopimus) vuonna 1968. Sopimuksessa on määritelty pakolaisuuden edellytykset sekä heille kuuluvat oikeudet. (Ks. Finlex, pakolaisten oikeusasemaa koskeva yleissopimus, Geneven sopimus 2021.) Ensimmäinen kiintiöpakolaisten ryhmä Suomeen saapui Chilestä vuonna 1973. 180 chileläisen ryhmä pakeni kotimaansa sotilasdiktatuurin vainoja.

(Mattila & Björklund 2013, 24- 26.) Chileläisten tulon Suomeen on katsottu olleen alku Suomen nykyiselle maahanmuutto- ja pakolaispolitiikalle. Seuraava pakolaisryhmä, jonka Suomi otti vastaan, oli vuonna 1979 Vietnamin sotaa paenneet vietnamilaiset pakolaiset. (Leitzinger 2010, 44-52.)

Maahanmuuttajien määrä alkoi kasvaa Suomessa vasta 1990-luvulla, jolloin Suomeen tuli pakolaisia monista eri maista. Syynä lisääntyneeseen pakolaisuuteen olivat esimerkiksi eri puolilla maailmaa käydyt sodat. Ensimmäiset afrikkalaiset pakolaiset tulivat Suomeen 1990-luvulla, kun Somaliassa syttyi sisällissota. Balkanin maista tuli pakolaisia koko 1990-luvun ajan Jugoslavian hajoamissotien vuoksi. (Mattila & Björklund 2013, 24- 26.)

1990-luvulla muuttoliike entisen Neuvostoliiton alueelta Suomeen kasvoi. Merkittävä maahanmuuttajaryhmä 1990-luvulta lähtien Suomessa olivat myös inkerinsuomalaiset, joille presidentti Mauno Koivisto antoi paluumuuttajastatuksen (Flink 2016, 76). Vuonna 2016 tästä politiikasta luovuttiin ja inkerinsuomalaisten paluumuutto-oikeus päättyi, mutta entisen Neuvostoliiton alueelta Suomeen muutti kuitenkin arvioiden mukaan noin 30000 inkerinsuomalaista, ja kaikista Neuvostoliiton alueelta 1990-luvulla tulleista maahanmuuttajista lähes 70 prosenttia oli inkeriläisiä paluumuuttajia. Neuvostoliiton hajoamisen myötä maastamuuttopolitiikka vapautui, mikä vaikutti Venäjän suunnalta tulevaan maahanmuuttoon lisääntyvästi. (Lehtonen 2016, 18-19.)

Tilastokeskuksen kuvioista *Muuttoliike Suomessa 1950-luvulta vuoteen 2019* (kuvio 1) on selkeästi nähtävissä niin 1970-luvun raju maastamuutto kuin Suomeen kohdistuvan muuttoliikkeen nousu 1990-luvulla. Kuvioista nähdään, että 1990-luvun jälkeen maahanmuutto Suomeen on ollut jatkuvasti maastamuuttoa suurempaa. (Tilastokeskus 2020.)

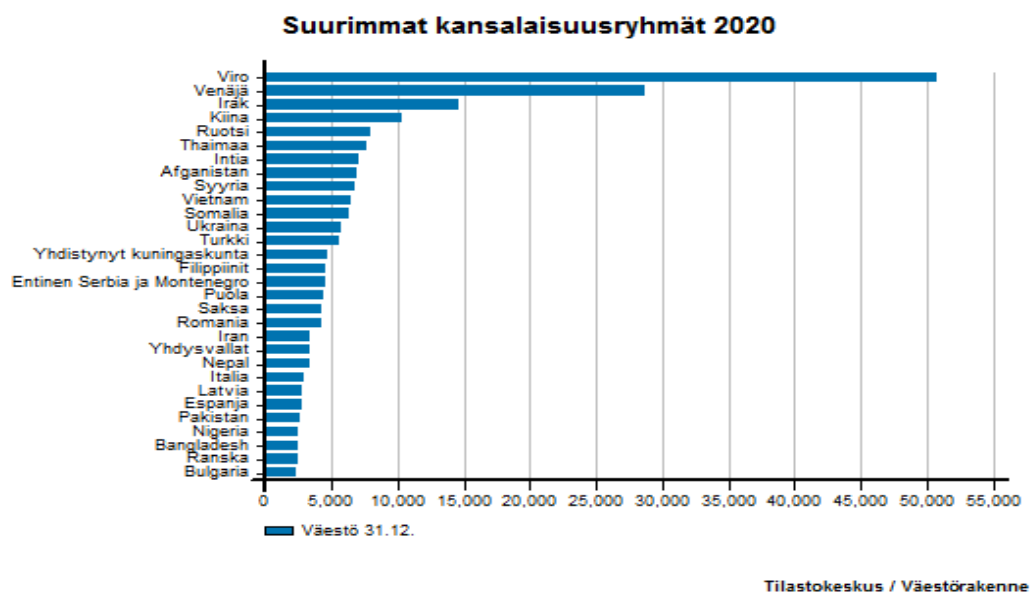
Kuvio 1. Muuttoliike Suomessa 1950-luvulta vuoteen 2019 (Kuvakaappaus: Tilastokeskus 2020)

Suuri osa Suomen maahanmuuttajista on tullut ja tulee edelleen lähialueilta, kuten Viirosta, Ruotsista ja Venäjältä. Suomen liittyttyä Euroopan unioniin vuonna 1995 maahanmuuttopolitiikkaa muutettiin, ja vapaa liikkuminen Euroopan unionin jäsenmaiden välillä vaikutti etenkin työ- ja opiskeluperäiseen maahanmuuttoon lisääntyvästi. Euroopan unionin jäsenyys lisäsi myös muuttoja kaukaisemmista maista Suomeen. Arvioiden mukaan 1990-2000-luvulla Suomeen tulleet maahanmuuttajat ovat tulleet suurimmaksi osaksi perhesyistä; 60-65 prosenttia maahanmuuttajista. 15 prosenttia maahanmuuttajista oli pakolaisia, 10 prosenttia paluumuuttajia, 5-10 prosenttia työperäisiä maahanmuuttajia ja 5-10 prosenttia muista syistä muuttaneita. (Martikainen, Saari & Korkiasaari 2013, 37- 39.)

2000-luvulla myös muiden maiden osuus Suomeen tulevien maahanmuuttajien osalta on lisääntynyt. 2000-luvulla Suomeen tuli myös pakolaisia sotaa käyvistä maista, kuten Afganistanista ja Irakista. (Lehtonen 2016, 20.) Työperäinen maahanmuutto Suomeen lisääntyi selvästi 2000-luvulla (Mattila & Björklund 2013, 24- 26). Muun muassa työperäinen maahanmuutto lisäsi ulkomaan kansalaisten määrää niin, että 2000-luvun alussa Suomessa oli jo lähes 90 000 maahanmuuttajaa (Jaakkola 2009, 11). Suomesta on vähitellen globalisaation myötä tullut osa liikkuvampaa maailmaa, ja maastamuuttomaa on suhteellisen lyhyessä ajassa tullut maahanmuuttomaa (Söderling 2013, 20).

2010-luvulla maahanmuuttajia tuli Suomeen jo monista eri maista, ja Suomessa puhuttiin yli 150 kieltä. Vuonna 2020 ulkomaan kansalaisia Suomessa oli lähes 280 000 ja eri kansalaisuusryhmiä oli 180. Perinteisesti maahanmuutto on suuntautunut pääkaupunkiseudulle ja isoihin kaupunkeihin. Eniten ulkomaalaistaustaisia asuu Uudellamaalla ja toiseksi eniten Varsinais-Suomessa. (Tilastokeskus 2020.)

Eniten Suomeen tulijoita on ollut Itä- Euroopasta, Aasiasta ja Pohjois-Afrikasta. Itä-Euroopan maista, kuten Virosta ja Venäjältä suuntautuva maahanmuutto on ollut pääasiassa työperäistä, tosin esimerkiksi Albaniasta on tullut Suomeen myös jonkin verran turvapaikanhakijoita. Tilastokeskuksen kuviosta (ks. kuvio 2) *Suurimmat kansalaisuusryhmät 2020* nähdäänkin, että ylivoimaisesti eniten Suomessa oli Viron ja Venäjän kansalaisia. Kolmanneksi eniten Suomessa oli kuitenkin irakilaisia, jotka taas ovat tulleet Suomeen turvapaikanhakijoina. 2010-luvulla Suomeen tulikin enenevässä määrin ulkomaalaisia sotaa käyvistä maista, Irakin lisäksi muun muassa Afganistanista, Somaliasta ja Syyriasta (Lyytinen 2019, 21). Irakilaisia Suomessa on lähes 15000 kun taas afgaaneja ja somaleja on molempia vain noin kuusi tuhatta. (kuvio 2) Vuoden 2015 pakolaiskriisin aiheuttamaa turvapaikanhakijoiden määrän lisääntymistä kuvaan luvussa 3.

Kuvio 2. Suurimmat kansalaisuusryhmät 2020 (Kuvakaappaus: Tilastokeskus 2020).

Maahanmuuton lisääntymisestä huolimatta se on edelleen huomattavasti vähäisempää Suomessa kuin esimerkiksi muualla Euroopassa. Prosentteina ulkomaan kansalaisten osuus Suomessa vuonna 2020 oli 5 prosenttia koko väestöstä, eli edelleen kuitenkin maailmanlaajuisesti ja Euroopan tasolla vertailtuna varsin pieni. (Tilastokeskus 2020.) Syitä saattavat olla muun muassa Suomen syrjäinen

sijainti sekä kylmä ilmasto. Suomen kieli on myös hyvin erilainen verrattuna muihin eurooppalaisiin kieliin ja se on vaikeasti opittava, joka saattaa olla yksi syistä, miksi muihin Euroopan maihin hakeudutaan Suomea enemmän. (Egharevba 2011, 10- 11.)

3 Turvapaikanhakija ja turvapaikkamenettely

Turvapaikanhakija on henkilö, joka hakee kansainvälistä suojelua ja oleskelulupaa vieraasta valtiosta. Vuosittain noin miljoona ihmistä ympäri maailmaa hakee turvapaikkaa oman kotimaansa ulkopuolelta. He ovat paenneet kotimaastaan usein tietämättä lopullista määränpäättään. Kaikilla heistä ei ole passia tai minkäänlaista henkilöllisyystodistusta. Vuoden 2019 lopussa maailmassa oli noin 4,2 miljoonaa turvapaikanhakijaa, jotka odottivat päätöstä turvapaikkahakemukseensa. (UNHCR 2020.) Oikeus turvapaikan hakemiseen on säädetty Yhdistyneiden kansakuntien ihmisoikeusjulistuksessa vuonna 1948 perustavanlaatuisiksi oikeudeksi (ks. *United Nations (2021) Universal Declaration of Human Rights*). Valtioilla ei kuitenkaan ole velvollisuutta myöntää hakijoille turvapaikkaa, vaan turvapaikkamenettelyssä tutkitaan hakijan tarve kansainväliselle suojelulle (Puumala, Ristimäki, & Ylikomi 2016, 139-140).

Vuoden 2015 maailmanlaajuinen pakolaiskriisi lisäsi maahanmuuttajien määrää Suomessa. Pakolaiskriisin vuoksi Euroopan unionin alueelle tuli suuri määrä turvapaikanhakijoita, yhteensä 1,3 miljoonaa turvapaikanhakijaa, joista Suomeen tuli yli 30 000. Määrä oli moninkertaisesti enemmän kuin aiempina vuosina, ja suhteellinen turvapaikanhakijoiden määrän kasvu oli Euroopan unionin alueella suurinta nimenomaan Suomessa. (Jauhiainen 2017, 19-29.) Muihin maihin verrattuna tulijoiden määrä Suomeen oli kuitenkin alhainen. Esimerkiksi Euroopassa monien turvapaikanhakijoiden ensisijainen kohdemaaksi Keski- ja Pohjois-Euroopassa on ollut Saksa. Saksa on jo pitkään ottanut vastaan EU-maista eniten turvapaikkahakemuksia, ja vuonna 2015 Saksassa tehtiin yli 440000 turvapaikkahakemusta. Toiseksi eniten turvapaikkahakemuksia vuonna 2015 tehtiin Unkarissa ja kolmanneksi eniten Ruotsissa. (Connor 2016, 5.)

Edellisessä luvussa mainitut syyt maahanmuuttajien vähäiseen kiinnostukseen Suomea kohtaan pätevät myös turvapaikanhakijoiden kohdalla. Lisäksi Suomeen päästäkseen turvapaikanhakijoiden on kuljettava monen Euroopan maan halki, joiden rajavalvontaa on tiukennettu vuoden 2015 jälkeen. Toisaalta Tanskan ja Ruotsin kiristynyt turvapaikkapolitiikka ja turvapaikanhakijoiden suuri määrä näissä maissa osaltaan vaikutti myös turvapaikanhakijoiden päätökseen jatkaa matkaa Suomeen asti. Vuoden 2015 lopulla Suomeen tulevien turvapaikanhakijoiden määrä alkoi kuitenkin vähentyä, johon vaikutti todennäköisesti myös Suomessa kiristynyt turvapaikkapolitiikka. (Jauhiainen 2017, 19-29.)

Suomen erinomainen koulutusjärjestelmä ja hyvä sosiaaliturva ovat kuitenkin tulleet tunnetuksi maailmalla, joka saattaa tutkimusten mukaan (mm. Egharebva 2011) lisätä turvapaikanhakijoiden määrää tulevaisuudessa. Tutkimusten mukaan (mm. Juntunen 2016) turvapaikanhakijat hakeutuvat enemmän vauraampiin maihin, koska niissä on usein paremmat edut turvapaikanhakijoille ja sen myötä paremmat mahdollisuudet aloittaa uusi elämä uudessa maassa. Vauraammat maat ovat myös pääasiassa suhtautuneet turvapaikanhakijoihin köyhempiä maita myönteisemmin. Turvapaikanhakijoiden hakeutumiseen tiettyyn maahan vaikuttaa myös heidän etukäteen saamansa tieto. Monella turvapaikanhakijalla on aikaisemmin Eurooppaan saapuneita sukulaisia tai ystäviä. Suomea on pidetty maana, jossa on turvallista ja ihmisoikeuksia kunnioitetaan, ja jossa ei ole ilmennyt muslimiyhteisöjen radikalisoitumista. Lisäksi Euroopan maista muun muassa Ruotsi solmi palautussopimuksen Irakin kanssa vuonna 2008, mikä mahdollistaa kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneiden palautuksen kotimaahansa. Suomella palautussopimusta Irakin kanssa ei ole, minkä vuoksi irakilaiset pitävät Suomea todennäköisempänä vaihtoehtona saada oleskelulupa. Joskus kuitenkin etukäteen saatu tieto saattaa olla vääristeltyä. Suomeen tuli esimerkiksi vuonna 2015 paljon Irakin kurdeja, joille oli kerrottu turvapaikan saamisen Suomesta olevan helppoa ja nopeaa. (Juntunen 2016, 55-56.)

Turvapaikkamenettelyllä tarkoitetaan kotimaansa ulkopuolisesta maasta kansainvälistä suojelua hakevan henkilön turvapaikkahakemuksen viranomaiskäsitelyä. Turvapaikka eli kansainvälistä suojelua voi hakea jättämällä turvapaikkahakemuksen. Menettelyssä viranomaiset tutkivat turvapaikanhakijan perusteet saada turvapaikka kyseisestä maasta. Turvapaikkahakemuksen jättäminen ei siis vielä tarkoita, että turvapaikanhakija saa jäädä kyseiseen maahan. (Connor 2016, 2.) Suomessa viranomainen, joka arvioi, onko turvapaikanhakijalla perusteita saada turvapaikka, on Maahanmuuttovirasto. Maahanmuuttovirasto käsittelee turvapaikkahakemukset, puhuttelee turvapaikanhakijaa ja tekee päätöksen hakijan turvapaikkaprosessissa. (Maahanmuuttovirasto 2020.) Myöhemmin luvussa *Turvapaikkaprosessin eteneminen Suomessa* kuvaan tarkemmin prosessin kulkua.

Kriteerit turvapaikan saamiseen on määritelty Suomen laissa sekä kansainvälisissä sopimuksissa. Ulkomaalaislain (ks. *6.luku, Kansainvälinen suojelu 87 § Turvapaikka*) mukaan maassa oleskeleva ulkomaalainen saa turvapaikan, jos hänellä on perustellusti aihetta pelätä joutuvansa kotimaassaan vainotuksi alkuperänsä, uskontonsa, kansallisuutensa, yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisensa tai poliittisen mielipiteensä vuoksi. Jos turvapaikan saamisen ehdot eivät täyty, voidaan oleskelulupa myöntää myös toissijaisen suojelun perusteella. Toissijaista suojelua voi saada, jos on merkittäviä perusteita uskoa, että ulkomaalaisen palauttaminen kotimaahansa aiheuttaisi henkilön joutumisen

merkittävään vaaraan kärsiä vakavaa haittaa, kuten tulla tuomituksi kuolemanrangaistukseen, joutua kidutetuksi tai mielivaltaisen väkivallan uhriksi. (Finlex, 2020.)

Aiemmin oleskeluluvan saattoi saada Suomessa myös humanitaarisin perustein, jos kansainvälisen suojelun tai toissijaisen suojelun perusteet eivät täytyneet, mutta hakija ei voinut palata kotimaahansa huonon turvallisuustilanteen tai ympäristökatastrofin vuoksi. Vuonna 2016 humanitaarisin perustein myönnettävä oleskelulupa kuitenkin poistettiin kokonaan Suomen lainsäädännöstä. Lakimuutoksella pyrittiin siihen, että Suomen turvapaikkalainsäädäntö olisi yhtenäinen muiden Euroopan Unionin maiden kanssa eikä muita suotuisampi, koska muissa EU-jäsenmaissa vastaavaa lainsäädäntöä ei ollut. Lakimuutosta on kritisoitu ja sitä pidetään osasyynä paperittomuuden lisääntymiseen Suomessa. (Ahonen & Kallius 2016, 96-97.) Valtioneuvoston kanslian teettämässä tutkimuksessa on analysoitu ulkomaalaislain muutosten vaikutuksia kansainvälistä suojelua hakeneiden asemaan. Tutkimuksen mukaan muutosten pääpaino on ollut turvapaikkamenettelyjen tehostamisessa ja hakijoiden perus- ja ihmisoikeudet ovat jääneet vähemmälle huomiolle. Muutoksen seurauksena hakijat eivät usein saa minkäänlaista oleskelulupaa, mutta heitä ei voida kuitenkaan myöskään palauttaa. (Pirjatanniemi ym. 2021.)

Lähes kaikki Suomesta oleskeluluvan saaneet saavat myös oikeuden tuoda perheenjäsenensä Suomeen, jos tietyt edellytykset kuten toimeentulovaatimukset, täyttyvät. Toimeentulovaatimuksen mukaan perheensä Suomeen haluavalla tulee olla riittävät tulot, jotta hän pystyy elättämään perheensä Suomessa. (Sisäministeriö 2022.) Aikaisemmin kansainvälistä suojelua saavilta ei vaadittu toimeentulovaatimusten täyttymistä. Vuonna 2016 kuitenkin myös perheenyhdistämiseen tehtiin kiristyksiä, minkä seurauksena toimeentulovaatimukset koskevat myös kansainvälistä suojelua saavia, mikäli perheenyhdistämistä ei ole laitettu vireille kolmen kuukauden kuluessa myönteisen turvapaikkapäätöksen saamisesta. Toimeentulovaatimus koskee yleensä myös alaikäistä lasta silloin, kun tämä toimii perheenkokoajana. Perheestä eroon joutuminen on etenkin lapsille suuri tragedia, ja oikeus perhe-elämään on ihmisoikeus, jonka tulisi kuulua kaikille. (Tiilikainen & Fingerroos 2016, 301-315.) Perheenyhdistämishakemusten määrä on vähentynyt kiristysten myötä ja Suomen turvapaikkapolitiikka on saanut osakseen kritiikkiä. Kuvitellut skenaarit siitä, että lapsen mukana Suomeen tulisi koko suku, jos perheenyhdistäminen olisi helpompaa, ei saa vahvistusta Maahanmuuttoviraston tilastoista. (Förbom 2014.)

Turvapaikanhakijoiden lisäksi Suomi ottaa vastaan vuosittain tietyn määrän uudelleensijoitettavia kiintiöpakolaisia. Uudelleensijoittaminen tarkoittaa pakolaisten valintaa ja siirtoa ensimmäisestä turvapaikkamaasta toiseen valtioon, joka lupautuu myöntämään oleskeluluvan näille pakolaisille.

Kiintiöpakolaiset ovat saaneet jo ennen Suomeen tuloa pakolaisaseman. Vuoden 2020 hallitusohjelmassa Suomen päätettiin ottavan vähintään 850 kiintiöpakolaista. (Sisäministeriö 2020.)

3.1 Turvapaikanhakijat Suomessa vuonna 2015 ja sen jälkeen

Ennen vuotta 2015 turvapaikanhakijoiden määrä Suomessa 2000-luvulla on vaihdellut vuosittain noin 1500 ja 6000 hakijan välillä. Vuonna 2015 Suomeen tuli ennätysellisen paljon turvapaikanhakijoita, yli 30000 hakijaa ja vuoden 2015 jälkeen hakijamäärä tasaantui taas (Sisäministeriö 2020). Vuonna 2019 turvapaikkahakemuksia jätettiin noin 4500, joista uusintahakemuksia oli yli 2000 (Maahanmuuttovirasto 2020). Vuonna 2020 uusien turvapaikanhakijoiden määrä jäi ennätysellisen alhaiseksi ja Suomessa suljettiin kymmenen vastaanottokeskusta ja joistain vastaanottokeskuksista vähennettiin paikkoja (Yle 2021). Turvapaikkahakemuksia jätettiin yhteensä vain noin 3200, joista uusintahakemuksia oli lähes 2000 (Maahanmuuttovirasto 2021.) Muutenkin vähentyneeseen turvapaikanhakijoiden määrään vaikutti myös Covid-19-pandemia (Ahtokivi 2020).

Eniten turvapaikanhakijoita vuonna 2015 tuli Irakista, yli 20000 hakijaa. Seuraavaksi eniten turvapaikanhakijoita tuli Afganistanista, Somaliasta, Eritreasta sekä jonkin verran myös Syyriasta ja Albaniasta. (Jauhiainen 2017, 19.) Turvapaikanhakijoiden määrän merkittävää lisääntymistä vuonna 2015 on selitetty edellä mainittujen lähtömaiden sotilaallisten konfliktien ja yleisen turvattomuuden lisääntymisellä. Muun muassa sota Syyriassa, terroristijärjestö ISIS Irakissa ja Afrikan maiden, kuten Somalian ja Sudanin kriisit ja siviilejä uhkaavat konfliktit lisäsivät turvapaikanhakijoiden määrää. (Metcalf- Hough 2015.)

Vuosi 2015 näkyy edelleen turvapaikkahakemuksissa siten, että iso osa jätetyistä turvapaikkahakemuksista on nyt irakilaiten jättämiä uusintahakemuksia. Irakilaiset näkyvät siis tilastoissa suurimpana turvapaikanhakijaryhmänä, vaikka Irakista tulee enää melko vähän uusia hakijoita. (Maahanmuuttovirasto 2021.) Monet vuonna 2015 tulleista turvapaikanhakijoista ovatkin jättäneet uusintahakemuksia kielteisen päätöksen saatuaan. Yli 3000 vuonna 2015 tulleesta turvapaikanhakijasta on edelleen turvapaikkaprosessissa Suomessa. Uusintahakemukset ovat nimenomaan Suomelle ominainen ilmiö, johon vaikuttaa muun muassa palautussopimuksen puuttuminen Irakin kanssa. (Konttinen 2020.)

Turvapaikanhakijoita tulee Suomeen vuosittain noin sadasta eri maasta. Jätettyjen uusintahakemusten vuoksi suurin turvapaikanhakijaryhmä oli vuonna 2020 edelleen irakilaiset. Toiseksi eniten hakemuksia jättivät afganistanilaiset ja kolmanneksi eniten somalialaiset. (Maahanmuuttovirasto 2020.) Suomeen päätyneet turvapaikanhakijat ovat joutuneet jättämään kotimaansa sotien ja erilaisten vainojen vuoksi. Tutkimuksessani haastattelin Irakista, Irakin Kurdistanista, Afganistanista, Somaliasta, Eritreasta ja Nigeriasta tulleita turvapaikanhakijoita, joten siitä syystä seuraavaksi keskitytään juuri näiden maiden tilanteeseen.

Kaikkia edellä mainittuja maita yhdistäviä tekijöitä ovat muun muassa maiden köyhyys, terrorismin esiintyminen ja hallituksen korruptoituneisuus sekä öljy- ja muiden maaperästä saatavien rikkauksien epätasaisen jakautumisen aiheuttamat ristiriidat. Irakissa viimeisten vuosikymmenten aikana sodat, poliittiset ja uskonnolliset jännitteet, shiia- ja sunnimuslimien ristiriidat sekä ulkovaltojen sekaantuminen maan politiikkaan ovat voimakkaasti vaikuttaneet irakilaisten elämään. Vuonna 2003 alkaneen sodan jälkeen poliittinen tilanne on ollut epävakaata ja väkivaltaisuuDET sekä puolisolitaallisten ryhmien valta on lisääntynyt. Myös Isis on kontrolloinut väkivalloin laajoja alueita Irakissa ja muualla Lähi-Idässä tehden terroristi-iskuja muun muassa siviilejä kohtaan etenkin vuoden 2015 pakolaiskriisin aikaan. Nämä syyt ovat lisänneet irakilaispakolaisuutta. (Juntunen 2016, 26-40.)

Lähi-Idän maista Afganistan on asemaltaan huonoin. Maan historiassa on ollut paljon sotia ja se on joutunut useaan kertaan naapurimaiden miehittämäksi. Paitsi naapurimaat, ongelmia Afganistanissa ovat aiheuttaneet myös maan sisäiset ristiriidat. Sotia, konflikteja ja väkivaltaa ovat aiheuttaneet muun muassa islamistinen ääriliike Taliban ja Isis. Tämän vuoksi se on yksi maailman köyhimmistä ja kehittymättömmistä maista. Viime vuosina Afganistanin tilanne on parantunut, mutta maan hallinto on edelleen maan sisäisten ristiriitojen vuoksi heikko ja korruptoitunut. Naisten asema Afganistanissa on maailman huonoimpia jyrkän islamistisen sharia-lain soveltamisen vuoksi. Lisäksi Afganistanin pakolaistilanne on vaikea. Sinne on palannut miljoonia aiemmin Iraniin ja Pakistaniin lähteneitä pakolaisia ja nyt maan sisäisiä pakolaisia on yli 370 000. (Suomen Yk-liitto 2020.)

Somalian tilanne on samankaltainen kuin edellä mainittujen maiden. Somalian sisällissota on jatkunut jo vuodesta 1991 lähtien ja eri klaanien välillä olevat konfliktit ovat suurin syy sisällissotaan. (Suomen Yk-liitto 2020.) Edelleen aktiivinen islamistinen ääriliike Al-Shabaab on vuodesta 2006 lähtien toteuttanut iskuja siviileitä kohtaan Somaliassa ja muualla Afrikassa. Somalian hallinto on ollut maan itsenäistymisestä asti erittäin heikko sisällissodan sekä klaaniristiriitojen vuoksi. (Hansen 2013, 2.) Lisäksi kuivuus ja tulvat ovat aiheuttaneet nälänhätää Somaliassa etenkin vuosina 2011 ja 2019 (Suomen Yk-liitto 2020).

Myös Nigeriassa ongelmana ovat öljyrikkauksien aiheuttamien ristiriitojen lisäksi etniset ja uskonnolliset erimielisyydet etenkin kristittyjen ja muslimien välillä. Uskonnollisten konfliktien seurauksena syntyi vuonna 2009 Nigeriassa levottomuuksia aiheuttanut Boko Haram-terroristijärjestö. Boko Haram on pyrkinyt syrjäyttämään Nigerian hallinnon ja saamaan voimaan islamilaisen sharia-lain Nigerian pohjoisosissa. Järjestö on aiheuttanut myös nälänhädän lisääntymistä Nigeriassa, koska ihmiset ovat joutuneet lähtemään kodeistaan väkivaltaa pakoon. (Heaven ym. 2016, 3.)

Eritrea on yksi maailman nuorimmista itsenäisistä valtioista ja samalla yksi maailman köyhimmistä. Ratkaisemattomat kiistat rajoista Etiopian kanssa hidastivat Eritrean demokratian ja talouden kehitystä. (Heaven ym. 2016, 3.) Vaikka Etiopia ja Eritrea solmivat rauhan vuonna 2018, ei Eritrean hallinto ole sitoutunut tekemään oikeusvaltiokehitykseen liittyviä lainsäädännöllisiä ja taloudellisia uudistuksia. Myöskään ihmisoikeustilanne ei ole Eritreassa parantunut rauhansopimuksen jälkeen. (Maahanmuuttovirasto 2019.) Lisäksi maassa esiintyy uskonnollisia vainoja etenkin kristittyjä kohtaan ja kuivuus aiheuttaa nälänhätää (Heaven ym. 2016).

3.2 Suomen ja Euroopan unionin turvapaikkapolitiikat

Euroopan unionin maat ovat suurimpien poliittisten ja käytännön haasteiden edessä maahanmuuton suhteen sitten toisen maailmansodan. Maiden on turvattava maahanmuuttajien tasavertainen kohtelu, mukaan lukien oikeus hakea turvapaikkaa, kansainvälisten lakien mukaan. (Metcalf-Hough 2015.) Kun muuttoliike Lähi-idän konfliktimaista lisääntyi, alkoivat pakolaisia aiemmin vastaanottaneet naapurimaat kuten Turkki, täytyä pakolaisista. Lähi-Idästä tulleet turvapaikanhakijat ovat käyttäneet Eurooppaan päästäkseen itäisen Välimeren reitiksi kutsuttua väylää Turkista Kreikkaan. Turkista on viimeisten kuluneiden vuosien aikana tullut merkittävä kauttakulkumaa EU-maihin ja sillä on huomattava asema EU:n rajavalvonnassa. Toinen merkittävä pakolaisten reitti Eurooppaan on keskisen Välimeren reitti Libyasta Maltalle ja Italiaan. Afrikasta tulleista turvapaikanhakijoista suurin osa on tullut Eurooppaan Välimeren reittiä Libyan kautta. Välimeren reitti on itäistä reittiä pidempi ja vaarallisempi, ja vuoden 2015 pakolaiskriisin aikana uutisotsikoihin nousivat usein tarinat tuhansista Libyan ja Italian välillä hukkuneista pakolaisista. (Heaven ym. 2016.)

Suomi on EU:n jäsenmaana sidottu sen yhteiseen turvapaikkapolitiikkaan. Sopimusten perustana ovat Geneven sopimus, eli vuonna 1951 tehty pakolaisten asemaa koskeva yleissopimus (pakolaissopimus) sekä muut kansainväliset ihmisoikeussopimukset ja EU-lainsäädäntö.

Kansainvälisten menettelytapajärjestelmien vähentämiseksi EU:n jäsenmaat ovat Maastrichtin sopimuksessa päättäneet yhteistyön lisäämisestä myös pakolaisia ja turvapaikanhakijoita koskevilla asioilla ja kehittämään jäsenmaiden yhteistä turvapaikkajärjestelmää (CEAS 2020). Euroopan unionin turvapaikkapolitiikan perussäädöksiin kuuluvat direktiivi pakolaisen määritelmästä, menettelydirektiivi sekä vastaanottodirektiivi. Direktiivien tarkoituksena on yhdenmukaistaa kansainvälisen suojelun perusteita sekä pakolaisten oikeuksia, määrittellä toissijainen suojelu, asettaa vähimmäisvaatimukset kaikissa EU:n jäsenmaissa tapahtuvissa pakolaisaseman myöntämisestä tai poistamisesta koskevilla prosesseilla sekä pyrkiä vahvistamaan turvapaikanhakijoiden vastaanottoon liittyviä vähimmäisvaatimuksia. (Makkonen & Koskenniemi 2013, 67-69.)

Euroopan unionin alueella on myös yhteinen, Dublin-asetukseen eli vastuunmäärittämisasetukseen, liittyvä Eurodac-sormenjälkitunnistusjärjestelmä, jonka avulla EU:n jäsenmaat voivat tunnistaa turvapaikanhakijat. Järjestelmän tarkoitus on, että EU-maat voivat tarkastaa, onko turvapaikanhakija jo aikaisemmin hakenut turvapaikkaa toisesta EU-maasta. Dublin-asetuksen mukaan EU-maiden on määriteltävä, mikä maa on vastuussa hakijan turvapaikkahakemuksesta. Tarkoituksena on myös estää turvapaikanhakijoita hakemasta turvapaikkaa sen perusteella, missä maassa saa parhaimmat etuudet (engl. *asylum shopping*). Yleensä toisesta Euroopan unionin maasta jo turvapaikkaa hakeneet palautetaan takaisin siihen maahan, johon he ovat ensimmäisen hakemuksensa jättäneet. Kyseinen valtio on velvoitettu ottamaan turvapaikanhakija takaisin. Tosin Unkariin ei ole tehty Dublin-palautuksia ihmisoikeussyistä. (Brekke & Brochman 2014, 145-160.) Vastoin kansainvälisiä sopimuksia ja EU-lainsäädäntöä Unkari rikkoi turvapaikanhakijoiden oikeuksia. Unkari muun muassa yritti siirtää turvapaikanhakijat naapurimaiden vastuulle rakentamalla aitoja Serbian ja Kroatian rajoille estämään pääsyn maahan. Se myös lähetti maahan päässeitä hakijoita takaisin naapurimaihin ja käsitteli turvapaikkahakemuksia pikakäsittelyllä pääsääntöisesti siten, että päätökset olivat kielteisiä. (Nagy 2016.)

Dublin-asetuksen on todettu hankaloittavan merkittävästi niiden turvapaikanhakijoiden asemaa, jotka ovat saaneet kielteisen päätöksen jossain EU-maassa eivätkä voi hakea turvapaikkaa toisesta EU-maasta, mutta eivät voi myöskään palata kotimaahansa. Tällöin turvapaikanhakija on ”jumissa” maassa, johon hän on ensimmäisenä ”jättänyt sormenjälkensä”. Myös perheenyhdistämisprosessia Dublin-asetus hankaloittaa. Jos esimerkiksi perheen vanhemmat ovat matkalla joutuneet eroon toisistaan ja päätyneet hakemaan turvapaikkaa eri maista, voi perheen yhdistäminen myöhemmin olla vaikeampaa. (Schuster 2011.)

Euroopan Unionin rajapolitiikka vaikuttaa myös Suomeen saapuvien turvapaikanhakijoiden määrään. Kun vuonna 2015 Eurooppaan saapui yli miljoona turvapaikanhakijaa, valtiot reagoivat tähän

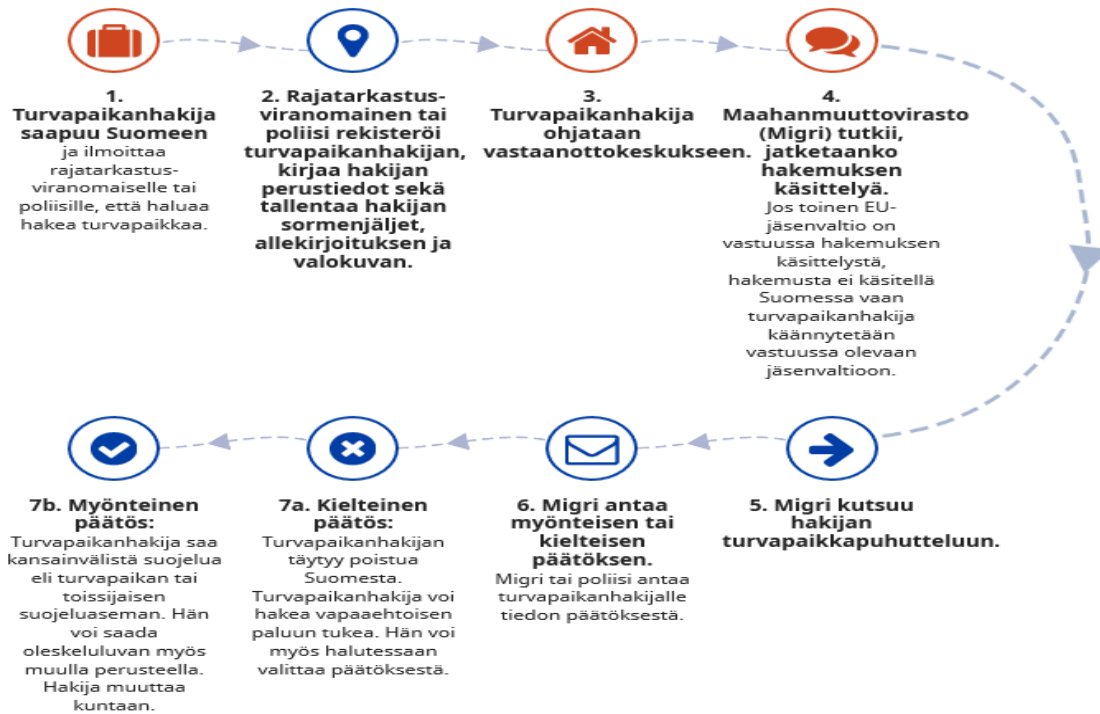
aloittamalla EU:n sisäisiä rajatarkastuksia ja sulkemalla rajojaan. Vuoden 2015 tapahtumat saivat Suomen hallituksen myös epäilemään EU-tason ratkaisujen löytämistä turvapaikkapolitiikassa, vaikka Suomi yleisesti on kannattanut kansainvälistä yhteistyötä. Vuoden 2015 jälkeen Suomi kiristi turvapaikkapolitiikkaansa, ja kansainvälistä suojelua myönnettiin jo vuonna 2017 huomattavasti vähemmän kuin vuonna 2015. (Lyytinen 2019, 18.)

Suomessa Maahanmuuttovirasto on organisaatio, jonka tehtävänä on päättää maahanmuutto-, turvapaikka-, pakolais-, ja kansalaisuusasioista sekä ylläpitää turvapaikanhakijoiden vastaanottoa. Maahanmuuttovirasto toteuttaa Suomen maahanmuuttopolitiikkaa ja toimii Sisäministeriön alaisuudessa. Alun perin virasto perustettiin vuonna 1995 nimellä Ulkomaalaisvirasto. Sen nimi muutettiin Maahanmuuttovirastoksi vuonna 2007. Nimenmuutoksen lisäksi toteutettiin myös pitkään suunnitelmassa ollut poliisin ja eri ministeriöiden tehtävien keskittäminen Maahanmuuttovirastolle. (Leizinger 2010, 91-94.)

Vaikka vastuu ulkomaalaislainsäädännöstä kuuluu ensisijaisesti hallitukselle ja eduskunnalle, Maahanmuuttoviraston roolin ja vaikutusvallan on arvioitu lisääntyneen. Maahanmuuttoviraston toimintaa on myös kritisoitu muun muassa turvallisten lähtömaiden määrittelystä. Esimerkiksi vuonna 2016 Maahanmuuttovirasto totesi Irakin, Afganistanin ja Somalian turvallisuustilanteen parantuneen. Tulkintojen seurauksena oleskelulupa on jäänyt saamatta monilta turvapaikanhakijoilta, joilla ei todellisuudessa ole mahdollisuutta palata turvallisesti kotimaahansa. (Heikkilä & Mustaniemi-Laakso 2019, 65-83.) Saarikkomäki ym. (2018) ovat tutkimuksessaan selvittäneet ulkomaalaislain soveltamista Maahanmuuttoviraston päätöksenteossa vuosina 2015 ja 2017. Tutkimuksessa todettiin, että Maahanmuuttoviraston tekemät ratkaisut ovat kiristyneet ja turvapaikanhakijoiden oikeudellinen asema on heikentynyt huomattavasti vuoden 2015 jälkeen. Tutkimuksessa todettiin, että kansainvälistä suojelua myönnettiin irakilaisille vuonna 2017 merkittävästi vähemmän kuin vielä vuonna 2015. Tutkimuksen mukaan merkittävä huomio on, ettei turvapaikanhakijoiden oikeuksien heikentymistä voida selittää ulkomaalaislainsäädännön muutoksilla, vaan nimenomaan Maahanmuuttoviraston tutkintalinjan kiristymisellä. Maahanmuuttoviraston maalinjaukset ovat keskeinen tekijä oikeuksien toteutumisen kannalta. Tutkimuksessa ilmenevää kehitystä pidettiin huolestuttavana turvapaikanhakijoiden perus- ja ihmisoikeuksien sekä suomalaisen oikeusvaltion kannalta. (Saarikkomäki ym. 2018, 9-34.)

3.3 Turvapaikkaprosessin eteneminen Suomessa

Maahanmuuttoviraston kuviossa *Turvapaikka Suomesta* (ks. kuvio 3) on esitetty turvapaikkaprosessin eteneminen Suomessa. Turvapaikkaa pitää hakea henkilökohtaisesti ja sen voi tehdä vain Suomen rajojen sisäpuolella. (Maahanmuuttovirasto 2020.)

Kuvio 3. Turvapaikka Suomesta (Kuvakaappaus: Maahanmuuttovirasto 2020)

Turvapaikkaprosessi alkaa, kun turvapaikanhakija tulee Suomeen ja menee poliisilaitokselle tai rajaviranomaiselle ilmoittamaan aikovansa hakea turvapaikkaa. Poliisi rekisteröi turvapaikanhakijan ja ottaa turvapaikanhakijan sormenjäljet, valokuvan ja allekirjoituksen. Rekisteröinnin jälkeen turvapaikanhakija siirtyy kirjoille vastaanottokeskukseen, jossa hän voi majoittua turvapaikkahakemuksensa käsittelyn ajan. (Maahanmuuttovirasto 2020.)

Turvapaikkaprosessin alussa Maahanmuuttovirasto tutkii, jatketaanko turvapaikkahakemuksen käsittelyä Suomessa. Jos turvapaikanhakija on aikaisemmin hakenut turvapaikkaa toisesta EU-maasta, hakemusta ei käsitellä Suomessa. Tällöin turvapaikanhakija käännytetään vastuussa olevaan EU-maahan (ks. *Dublin-menettely*). (Makkonen & Koskenniemi 2013, 68.) Jos hakemus käsitellään Suomessa, Maahanmuuttovirasto kutsuu turvapaikanhakijan turvapaikkapuhutteluun. Vuonna 2018 astui voimaan käsittelyaikavelvoitelaki, jonka mukaan 20.7.2018 tai sen jälkeen jätettyjen

turvapaikkahakemusten käsittely saa kestää enintään kuusi kuukautta. Lakimuutos ei kuitenkaan koske tätä ennen jätettyjä hakemuksia. Joissain tilanteissa käsittelyaika saattaa olla myös uuden lain puitteissa pidempi. (Maahanmuuttovirasto 2018.)

Turvapaikkapuhuttelussa selvitetään hakijan perusteita kansainvälisen suojelun tarpeelle. Turvapaikanhakijan tulee kertoa puhuttelussa kaikki perustelut hakemukselleen ja hakijalla on oikeus käyttää oikeudellista avustajaa sekä tulkkia. (Maahanmuuttovirasto 2020.) Puhuttelun jälkeen Maahanmuuttovirasto tutkii turvapaikanhakijan perusteet saada kansainvälistä suojelua Suomesta. Tutkinnan jälkeen Maahanmuuttovirasto antaa päätöksen ja turvapaikanhakija kutsutaan kuulemaan päätös. Päätöksen antaa tiedoksi joko Maahanmuuttovirasto tai poliisi. Joskus puhutteluja saattaa olla useampia kuin yksi ennen kuin Maahanmuuttovirasto tekee päätöksen. (Makkonen & Koskenniemi 2013, 68.)

Jos Maahanmuuttoviraston päätös on myönteinen, turvapaikanhakija saa kansainvälistä suojelua tai toissijaisen suojeluaseman ja oleskeluluvan. Oleskelulupa on voimassa korkeintaan neljä vuotta ja sen jälkeen pysyvän oleskeluluvan saamiseksi sitä on haettava uudestaan. Saadessaan oleskeluluvan turvapaikanhakijan vastaanottopalvelut päättyvät ja hän muuttaa kuntaan. Jos Maahanmuuttoviraston päätös on kielteinen, turvapaikanhakija ei saa oleskelulupaa ja hänen tulee poistua Suomesta. (Maahanmuuttovirasto 2020.) Kielteisen turvapaikkapäätöksen saanut hakija voi hakea taloudellista avustusta IOM:n (International Organization for Migration) vapaaehtoisen paluun ohjelmasta. IOM on avustanut vapaaehtoisessa paluussa Suomesta vuodesta 1998 lähtien. (IOM 2020.)

Turvapaikanhakija voi myös valittaa kielteisestä päätöksestä. Päätöksestä voi tehdä valituksen hallinto-oikeuteen, joka voi kumota Maahanmuuttoviraston päätöksen ja hakemus tulee uudelleen Maahanmuuttoviraston käsiteltäväksi. Tällöin turvapaikkapäätös muutetaan hallinto-oikeuden päätöksen mukaiseksi tai Maahanmuuttovirasto hakee valituslupaa korkeimmalta hallinto-oikeudelta. Jos hallinto-oikeus ei kumoa Maahanmuuttoviraston päätöstä, voi myös turvapaikanhakija hakea lupaa valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen. (Jauhiainen 2017, 45.)

3.4 Vastaanottokeskukset ja turvapaikanhakijan palvelut

Turvapaikanhakijoiden vastaanottoa määrittelee Suomessa vastaanottolaki, jonka tarkoitus on turvata turvapaikanhakijan toimeentulo ja huolenpito ihmis- ja perusoikeuksia noudattaen ja ottaen huomioon kansainväliset sopimukset ja EU:n lainsäädäntö. Maahanmuuttovirasto valvoo

turvapaikanhakijoiden vastaanotto toimintaa ja perustaa, ylläpitää ja lakkauttaa tarvittaessa vastaanottokeskuksia. (*Laki kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta 746/2011, §1,§9.*) Vastaanottokeskusten toimintaa ohjaa ja valvoo aina Maahanmuuttovirasto. Sen sijaan vastaanottokeskuksia ylläpitävät eri toimijat, kuten kunnat, järjestöt ja yritykset. (Maahanmuuttovirasto 2020.)

Suomesta turvapaikkaa hakeneet majoitetaan vastaanottokeskukseen. Vuonna 2015 Suomeen perustettiin lisää vastaanottokeskuksia uusien turvapaikanhakijoiden suuren määrän vuoksi. Tilanne oli haastava Suomen vastaanottojärjestelmälle, ja keskuksia jouduttiin perustamaan nopealla aikataululla. Vuonna 2015 perustetuista uusista vastaanottokeskuksista monet on myöhemmin lakkautettu vähentyneen hakijamäärän vuoksi. Useimmiten turvapaikanhakija majoittuu ensin niin kutsuttuun transit-keskukseen, eli ensivaiheen vastaanottokeskukseen. Transit-keskukset sijaitsevat Maahanmuuttoviraston turvapaikkapuhutteluja tekevien toimipisteiden lähellä. Transit-keskukset on tarkoitettu ensisijaisesti uusille turvapaikanhakijoille. Kun turvapaikanhakija on käynyt Maahanmuuttoviraston turvapaikkapuhuttelussa, hänet siirretään toiseen keskukseen, niin kutsuttuun odotusajan keskukseen, odottamaan Maahanmuuttoviraston päätöstä. Erilaisia keskuksia on eri puolilla Suomea ja turvapaikanhakijat voivat joutua prosessin aikana siirtymään hyvinkin kauas ensimmäisestä sijoituspaikastaan. (Koistinen 2017, 49-52.)

Turvapaikanhakijoiden majoittamisessa otetaan huomioon hakijan ikä, sukupuoli ja mahdolliset erityistarpeet. Perheet voivat halutessaan majoittua yhdessä, ja yksin Suomessa olevat alaikäiset turvapaikanhakijat majoitetaan ryhmäkotiin tai tukiasuntolaan. Turvapaikanhakija voi järjestää majoituksen myös itse esimerkiksi sukulaisen tai puolison asunnossa. Turvapaikanhakija on kuitenkin kirjoilla vastaanottokeskuksessa, ja hänelle kuuluvat samat vastaanottopalvelut kuin keskusmajoitetuille. (Maahanmuuttovirasto 2020.)

Vastaanottopalveluita ovat paitsi majoitus, myös sosiaali- ja terveyspalvelut, vastaanottoraha, työ- ja opintotoiminta sekä vapaaehtoisen paluun järjestäminen. Lisäksi vastaanottokeskukset antavat turvapaikanhakijoille ohjausta ja neuvontaa, tietoa turvapaikanhakijan oikeuksista ja velvollisuuksista, oikeusavusta ja suomalaisesta yhteiskunnasta sekä tietoa turvapaikkaprosessista Suomessa. Vastaanottokeskukset ovat velvoitettuja järjestämään työ- ja opintotoimintaa turvapaikanhakijoille. Osallistuminen on pakollista, ja opintotoiminta on yleensä suomen tai ruotsin kielen opiskelua, työtoiminta taas vastaanottokeskuksessa tapahtuvaa toimintaa, kuten siivous- ja pihatöitä. Työ- ja opintotoiminnasta kieltäytyminen voi aiheuttaa vastaanottorahan vähentämisen. Turvapaikanhakijat ovat velvoitettuja suorittamaan myös muun muassa suomalaisen yhteiskunnan kurssin, jonka vastaanottokeskukset järjestävät. Turvapaikanhakijalla on oikeus työskennellä

palkkatyössä 3-6 kuukauden jälkeen Suomeen saapumisestaan. Turvapaikanhakijoina olevilla lapsilla on Suomen lain mukaan oikeus osallistua asuinkunnan järjestämään perusopetukseen. Myös aikuiset turvapaikanhakijat voivat hakeutua opiskelemaan Suomessa. Monet vastaanottokeskukset järjestävät turvapaikanhakijoille myös erilaista vapaa-ajan toimintaa, joihin osallistuminen on vapaaehtoista. Kotouttaminen sinänsä ei Suomen lain mukaan kuulu vastaanottokeskuksille, vaan se on kuntien vastuulla siitä lähtien, kun turvapaikanhakija on saanut myönteisen turvapaikkapäätöksen. Usein pitkäksi venyvän turvapaikkaprosessin ja vastaanottokeskuksessa asumisen aikana kuitenkin turvapaikanhakijat ovat tyytyväisiä voidessaan osallistua erilaiseen vapaa-ajan toimintaan ja se saattaa edistää turvapaikanhakijan kielitaidon kehittymistä sekä myöhempää integroitumista suomalaiseen yhteiskuntaan. (Kelahaara & Mattila 2017, 11-13.)

Turvapaikanhakijat voivat saada taloudellista tukea turvapaikkahakemuksen käsittelyn ajan. Tuki on nimeltään vastaanottoraha, ja se on tarkoitettu kattamaan turvapaikanhakijan välttämättömät perustarpeet. Vastaanottorahan määrään vaikuttavat kaikki turvapaikanhakijan muut tulot tai varat, esimerkiksi palkkatulot tai puolison tulot ja varallisuus. Vastaanottorahan perusosa on yksinasuvalla yli 18-vuotiaalla 315,29 euroa kuukaudessa. Turvapaikanhakijoiden palveluihin kuuluu myös välttämätön terveydenhuolto ja sosiaalipalvelut. Terveydenhuollosta ja sosiaalipalveluista huolehtii vastaanottokeskus, jossa turvapaikanhakija on kirjoilla. Vastaanottokeskuksissa työskentelevät terveydenhoitajat, sosiaalityöntekijät, sosiaali ohjaajat sekä ohjaajat huolehtivat turvapaikanhakijoiden terveystalvakuista ja tukemisesta erilaisissa kriiseissä sekä arjessa. Tulkkiin ja tulkkaukseen omalla kielellä turvapaikanhakijalla on oikeus, kun asia koskee viranomaisasioita, terveystalvakuista ja sosiaalityöntekijän käyntejä. (Maahanmuuttovirasto 2020.)

Turvapaikanhakija voi myös hakea Maahanmuuttovirastolta turvapaikanhakijan työnteko-oikeutta. Työnteko-oikeuden voi saada kolmen tai kuuden kuukauden päästä siitä, kun turvapaikkahakemus on jätetty. Kolmen kuukauden kuluttua työnteko-oikeuden voi saada, jos hakijalla on passi tai muu matkustusasiakirja, muutoin raja on kuusi kuukautta. Jos turvapaikanhakija jättää kielteisen päätöksen jälkeen uuden turvapaikkahakemuksen, päättyy työnteko-oikeus taas kolmen tai kuuden kuukauden ajaksi. (Maahanmuuttovirasto 2020.)

3.5 Aikaisempi turvapaikanhakijoita koskeva tutkimus

Maahanmuuttoon, pakolaisuuteen ja turvapaikanhakijoihin liittyvää tutkimusta on tehty sekä kansainvälisellä tasolla että Suomessa runsaasti eri näkökulmista. Tutkimusta on tehty muun muassa

maahanmuuttajien ja turvapaikanhakijoiden integroitumisesta vastaanottoaahan ja maahanmuuttajien työllistymisestä, turvapaikanhakijoiden psyykkisestä ja fyysisestä terveydentilasta ja hyvinvoinnista sekä turvapaikanhakijoiden elämästä vastaanottokeskuksissa. (Mm. Suoranta 2011, Lyytinen 2019, van Liempt, Staring & Dagevos 2020, Yijälä & Nyman 2017, Gürer 2019, Tinghög ym. 2016, Bögner ym. 2010, Kobelinsky 2014.)

Vuoden 2015 jälkeen turvapaikanhakuprosessiin liittyvä tutkimus on lisääntynyt myös Suomessa (mm. Jauhiainen 2017, Marucco 2017, Lyytinen 2019). Camilla Maruccon tutkimustulokset turvapaikanhakijoista Suomessa vuonna 2015 osoittavat, että yli vuoden kestävä turvapaikkaprosessi on hakijoille raskas ja vaikeuttaa turvapaikanhakijan integroitumista Suomeen myöhemmin. Tehtyjen tutkimusten mukaan turvapaikkaprosessi Suomessa on myös osittain tehoton ja epäoikeudenmukainen. (Mm. Marucco 2017, Lyytinen 2019.) Tutkimuksessa Euroopasta kotimaahansa takaisin karkotettujen ihmisten kohtaloista ilmenee, että oleskeluluvan saamisella on turvapaikanhakijalle erittäin suuri merkitys ja että nykyisellään eurooppalainen turvapaikkapolitiikka ei ole toimivaa (Viitanen & Tähjä 2016). Myös kansainvälisissä tutkimuksissa on todettu turvapaikanhakijoiden kokevan turvapaikkapäätöksen odottamisen sekä siihen liittyvän epävarmuuden kaikkein vaikeimpana asiana turvapaikkaprosessissa. (van Liempt, Staring & Dagevos 2020, Dagevos ym. 2017.)

Turvapaikanhakijoiden elämästä Suomessa turvapaikkaprosessin aikana tehdyissä tutkimuksissa tutkimustulokset korkeasti koulutettujen irakilaiden turvapaikanhakijoiden kokemuksista Suomessa osoittavat, että turvapaikkapäätöstä odottaessa turvapaikanhakijoiden elämässä on monenlaisia haasteita. Pitkä odotus ilman mahdollisuutta elättää itsensä työtä tekemällä ja siitä johtuva hyödyttömyyden tunne nousivat tutkimuksessa merkittävimiksi ongelmiksi haastateltavien elämässä. Tutkimuksen mukaan vaikeudet integroitua suomalaiseen kulttuuriin kytkeytyvät suureksi osaksi Suomen turvapaikkapolitiikkaan ja tapan ottaa vastaan turvapaikanhakijoita, mikä pitkälti sulkee turvapaikanhakijat omiin yhteisöihinsä vastaanottokeskuksiin vailla kontakteja suomalaisiin. Työmarkkinat ovat turvapaikanhakijalle hyvin rajalliset, vaikka työn merkitys on todettu tärkeäksi turvapaikanhakijoiden elämänlaadun kannalta (Yijälä & Nyman, 2017, Könönen & Himanen 2010.) Myös muualla Euroopassa tehdyissä tutkimuksissa on saatu samankaltaisia tutkimustuloksia. Niissä Euroopan maissa, joissa on Suomeen verrattuna moninkertaisesti enemmän turvapaikanhakijoita, kuten esimerkiksi Saksassa ja Hollannissa, on tehty paljon etenkin turvapaikanhakijoiden integroitumiseen liittyvää tutkimusta. Tutkimusten tulokset osoittavat turvapaikanhakijoiden pyrkivän itsenäiseen toimeentuloon ja yhteiskuntaan kuulumiseen. Turvapaikanhakijat kokivat vaikeana elämisen yhteiskunnan tukien varassa ja olivat motivoituneita työllistymään ja elättämään

itse itsensä. (Gürer 2019, van Liempt, Staring & Dagevos 2020, Dagevos ym. 2017.) Vastaanottavan maan kielen oppimista turvapaikanhakijat pitävät tärkeänä, jotta yhteiskuntaan integroituminen olisi helpompaa (van Liempt, Staring & Dagevos 2020, Dagevos ym. 2017).

Turvapaikanhakijoiden elämää vastaanottokeskuksissa on tutkittu jonkin verran. Tutkimuksissa on todettu vastaanottokeskusten olevan paikkoja, joissa eletään ”välitilaelämää”: asukkaat eivät ole enää kotimaassaan, mutta eivät myöskään vielä osa suomalaista yhteiskuntaa. Tämä ilmenee turvapaikanhakijoiden kokemuksista siten, etteivät he koe saavansa mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan ja he kokevat passivoituvansa mielekkään tekemisen, kuten työnteon, mahdollisuuksien puuttumisen vuoksi. Tutkimuksissa on myös todettu vastaanottokeskuksessa elämisen ja jatkuvan odottamisen olevan henkisesti raskasta turvapaikanhakijoille. (Kelahaara & Mattila 2017, Suoranta 2011, Kobelinsky 2014.)

Useissa tutkimuksissa turvapaikanhakijoiden kertomuksia ovat yhdistäneet epävarmuuden ja väliaikaisuuden kokemukset, joita saattaa seurata turhautuminen vallitsevaan tilanteeseen. Osa pitkään prosessissa olleista turvapaikanhakijoista on kouluttautunut, oppinut vastaanottomaan kielen ja saanut työpaikan, mutta oleskeluluvan puuttuessa oman tilanteen epävarmuus on jatkuvasti läsnä, ja tulevaisuutta on vaikeaa ajatella. Tutkimusten tulokset osoittavat, että turvapaikanhakijoiden arjen kokemuksissa erityisen raskaita ovat tietämättömyys tulevaisuudesta ja mahdolliset useat negatiiviset päätökset. Tutkimusten mukaan odotusajan erilaiset aktiviteetit tai työllistyminen auttavat turvapaikanhakijoiden sopeutumista yhteiskuntaan myöhemmin, ehkäisevät passivoitumista odotusaikana sekä auttavat keskittämään ajatukset muualle kuin turvapaikkaprosessiin. (Griffiths, Rogers & Anderson 2013, Könönen & Himanen 2010, Yijälä & Nyman 2017, Kobelinsky 2014.) Tutkimusten mukaan epävarmuuden tunteita lisäävät myös turvapaikanhakijoiden traumaattiset kokemukset lähtömaassa sekä pakomatkan aikana. Nämä kokemukset asettavat turvapaikanhakijat erityisen haavoittuvaan asemaan. Tärkeää on, että turvapaikanhakijoita kohtaavat viranomaiset ymmärtävät, että monet turvapaikanhakijat ovat joutuneet kokemaan erilaista väkivaltaa ja jopa kidutusta kotimaassaan, jonka he saattavat kokea häpeälliseksi asiaksi ja näin ollen välttelevät asiasta puhumista. (Tinghög ym. 2016, Bögner ym. 2010.)

4 Tutkimusasetelma

Tässä Pro gradu -tutkielmassa tarkastelen turvapaikanhakijoiden kokemuksia pitkstä turvapaikkaprosessista ja arjesta turvapaikkaprosessin aikana sekä mahdollisten kielteisten päätösten vaikutusta turvapaikanhakijoiden elämään.

Tutkimuksen pääkysymys on:

Millaisena turvapaikanhakijat kokevat elämänsä turvapaikkaprosessin aikana Suomessa?

Tutkimuksen alakysymyksiä ovat:

1. Millaisena turvapaikanhakijat kokevat odotusvaiheen turvapaikkapuhutteluineen?
2. Miten kielteiset päätökset ja turvapaikkaprosessin alkaminen uudestaan vaikuttavat turvapaikanhakijoiden elämään?
3. Mitä oleskeluluvan saaminen turvapaikanhakijoille merkitsee?

Tutkimuskysymysten avulla on tarkoitus selvittää turvapaikanhakijoiden omia kokemuksia turvapaikkaprosessista ja elämästä sen aikana. Tutkimuksen tarkoitus on tuoda esiin turvapaikkaprosessissa olevia tai siihen liittyviä epäkohtia turvapaikanhakijoiden omasta näkökulmasta, jotta turvapaikkaprosessia voitaisiin kehittää tulevaisuudessa nykyistä toimivammaksi.

4.1 Aineistonkeruu ja kuvaus

Aineistona käytän itse keräämäni haastatteluaineistoa. Haastattelen vuonna 2015 tai sen jälkeen tulleita turvapaikanhakijoita, joiden turvapaikkaprosessi on edelleen kesken. Haastattelen myös turvapaikanhakijoina tulleita jo oleskeluluvan saaneita. Vuonna 2015 tai sen jälkeen tulleisiin turvapaikanhakijoihin haluan keskittyä, koska vuonna 2015 Suomeen tuli aikaisempaan verrattuna moninkertainen määrä turvapaikanhakijoita. Rajaan haastateltavat Lähi-idän ja Afrikan maista tulleisiin turvapaikanhakijoihin, joista suuri osa vuonna 2015 tulleista turvapaikanhakijoista on lähtöisin. (Maahanmuuttovirasto 2021.)

Tehtyäni päätöksen haastateltavien kohderyhmästä ja saatuani tutkimusluvan vastaanottokeskuksen johtajalta, aloin etsiä haastateltavia. Työni vastaanottokeskusohjaajana antoi minulle mahdollisuuden kohdata tutkimukseni kohderyhmään kuuluvia ihmisiä. Työstä saamani kokemuksen kautta tiedostin kuitenkin myös, että haastattelujen saaminen voisi olla haastavaa. Monilla turvapaikanhakijoilla on taustalla raskaita asioita ja huonoja kokemuksia sekä epäluuloja eri alojen ammattilaisia kohtaan, eikä henkilökohtaisista asioista puhuminen olisi välttämättä heille helppoa. Monella haastateltavalla oli takana myös useita Maahanmuuttoviraston puhutteluja, joissa he olivat joutuneet käymään läpi elämäänsä, joten asioiden puiminen uudelleen haastattelussa saattaisi olla haastateltavalle epämiellyttävää. Moni haastateltavaksi suostunut kuitenkin halusi olla avuksi ja piti tutkimuksen aihetta tärkeänä. Luottamuksen muodostaminen haastateltavan ja haastattelijan välille onkin ensisijaisen tärkeää turvapaikanhakijoihin kohdistuvassa tutkimuksessa (Lyytinen 2019). Pysin haastattelutilanteissa läsnä olevaan kuunteluun ja keskeyttämisen välttämiseen, jotta haastateltavien kerronta olisi mahdollisimman vapaata.

Myös yhteisen kielen puuttuminen rajasi mahdollisia haastateltavia. Minun tuli varmistua siitä, että haastateltavat tuntisivat tulevansa riittävän hyvin ymmärretyiksi. Kaksi haastateltavista puhui ja ymmärsi niin hyvin suomea, että heidän kohdallaan päädyin tekemään haastattelun suomeksi. Viisi haastateltavaa puhui riittävän sujuvaa englantia, joten haastattelut tehtiin englanniksi ilman tulkkia. Yhden haastateltavan kohdalla käytin tulkkia, jolloin esitin haastattelukysymykset englanniksi ja tulkki käänsi ne haastateltavan omalle äidinkielelle.

Alun perin olin suunnitellut haastattelevani kymmentä turvapaikanhakijaa tai jo oleskeluluvan saanutta, mutta tutkimukseni teon aikana vallinnut koronavirustilanne rajoitti haastattelun mahdollisuuksia. Tutkimusaiheeni luonteen vuoksi en katsonut puhelimitse tehdyn haastattelun olevan yhtä hyvä kuin kasvotusten tehty haastattelu, joten haastateltavien määrä jäi kahdeksaan. Toisaalta, koska kahdeksasta haastattelusta kerätty aineisto oli keskenään hyvin samankaltaista, voidaan olettaa, etteivät lisähaastattelut olisi tuoneet tutkimuskysymyksen kannalta uutta tietoa. Laadullisesta tutkimuksesta on sanottu, että aineistoa tarvitaan vain sen verran, kuin asetetun tutkimusongelman kannalta on tarpeellista. Kun uudet haastattelut eivät enää tuo tutkimukseen uutta tietoa, vaan aineisto alkaa toistaa itseään, on tutkimuksen saturaatio saavutettu. (Eskola & Suoranta 1998, 62-63.)

Taulukossa 3 on kuvattu tutkimukseni haastateltavia. Taulukossa eikä muualla tutkimuksessa ei mainita haastateltavien nimiä eikä tarkkaa ikää yksityisyyden suojaamisen vuoksi. Haastateltavani olivat olleet turvapaikkaprosessissa yhdestä vuodesta lähes kuuteen vuoteen. Haastateltavat olivat noin 20-40-vuotiaita. Kaikki haastateltavat joutuivat lähtemään kotimaastaan heihin kohdistuvan

väkivallan tai vainon pelossa. Kahta haastateltavaa lukuun ottamatta kaikki olivat saaneet yhden tai useamman kielteisen päätöksen. Kahdeksasta haastateltavasta kolme oli saanut oleskeluluvan kansainvälisen suojelun perusteella.

Taulukko 3: Tutkimukseni haastateltavat

Haastateltava	Maa	Ikä	Kuinka kauan prosessissa	Turvapaikkahakemukset	Oleskelulupa kansainvälisen suojelun perusteella
haastateltava1	Irak	noin 40v	3 vuotta	1, kielteisiä päätöksiä 0	kyllä
haastateltava2	Somalia	noin 30v	yli 5 vuotta	4, kielteisiä päätöksiä 3	ei
haastateltava3	Irak	noin 40v	yli 3 vuotta	1, kielteisiä päätöksiä 1	kyllä
haastateltava4	Nigeria	noin 30v	1 vuosi	1, kielteisiä päätöksiä 1	ei
haastateltava5	Irak-Kurdistan	noin 30v	1 vuosi	1, kielteisiä päätöksiä 0	ei
haastateltava6	Irak-Kurdistan	noin 40v	yli 5 vuotta	6, kielteisiä päätöksiä 5	ei
haastateltava7	Iran/Afganistan	noin 20v	yli 5 vuotta	useita kielteisiä päätöksiä, hakemuksia myös työn ja opiskelun perusteella, yhteensä noin 10 kielteistä päätöstä	ei
haastateltava8	Eritrea	noin 40v	noin 1 vuosi	1, kielteisiä päätöksiä 0	kyllä

Haastattelut toteutin teemahaastatteluina. Teemahaastattelu on keskustelunomainen haastattelu, jossa käydään läpi ennalta suunniteltuja teemoja. Kaikkien haastateltavien kanssa ei välttämättä puhuta kaikista asioista samassa laajuudessa, vaan haastateltavien vapaalle puheelle annetaan tilaa. Teemahaastattelussa pyritään huomioimaan haastateltavien tulkinnat ja heidän asioille antamansa merkitykset. Teemahaastattelu etenee etukäteen valittujen teemojen ja teemoihin liittyvien tarkentavien kysymysten mukaan. Teemahaastattelussa pyritään löytämään merkityksellistä tietoa tutkimustehtävän ja tutkimuskysymyksen mukaisesti. Valitut teemat perustuvat tutkimuksen teoreettiseen viitekehykseen. (Tuomi & Sarajärvi 2011, 75.) Tutkimukseni tavoitteena oli kerätä tietoa turvapaikanhakijoiden omista kokemuksista, joten haastattelututkimus oli luonteva

aineistonkeruumenetelmä työhöni. Tiittula ja Ruusuvuori (2005) ovat todenneet haastattelun toimivaksi menetelmäksi, kun pyritään ymmärtämään toisten kokemuksia. Omin sanoin kertominen haastattelutilanteessa tekee toisen ihmisen kertomuksen ymmärtämisen helpommaksi. (Tiittula & Ruusuvuori 2005, 9-21.)

Tutkimukseni haastattelut koostuivat viidestä eri teemasta, jotka olivat turvapaikanhakija ja Suomeen päätyminen, turvapaikkaprosessi, turvapaikanhakijan arki prosessin aikana, suomalainen yhteiskunta: työnteke ja opiskelu suomalaisessa yhteiskunnassa sekä sosiaaliset kontaktit suomalaisiin ja oleskeluluvan merkitys. Ensimmäisessä osiossa esitin kysymyksiä muun muassa siitä, mitkä tekijät osaltaan vaikuttivat siihen, että turvapaikanhakija oli päätenyt juuri Suomeen ja vaikuttivatko etukäteen saadut tiedot mahdollisesti päätökseen. Toisessa osiossa olin kiinnostunut turvapaikanhakijoiden kokemuksista itse turvapaikkaprosessista ja mahdollisten kielteisten päätösten vaikutuksesta heidän elämäänsä. Kolmannen osion kysymykset käsittelivät turvapaikanhakijoiden arkea ja elämää vastaanottokeskuksissa. Neljännen osion kysymykset käsittelivät turvapaikanhakijoiden kokemuksia suomalaisesta yhteiskunnasta ja siihen kuuluvuudesta muun muassa työn tai opiskelun kautta ja sosiaalisten suhteiden muodostamista suomalaisten kanssa. Viidennen osion kysymykset koskivat oleskeluluvan saamisen merkitystä turvapaikanhakijoille. Haastattelurunko on liitteessä 1.

Pyrin laatimaan haastattelukysymykset mahdollisimman joustaviksi, jotta haastateltavilla olisi mahdollisuus vapaaseen kerrontaan sekä välttää vastaamasta epämiellyttäviksi kokemiinsa kysymyksiin. Haastattelukysymyksiä oli melko paljon, mutta haastattelurunko toimi lähinnä muistilistana itselleni, enkä välttämättä edes esittänyt kaikkia kysymyksiä jokaiselle haastateltavalle. Moniin kysymyksiin haastateltava vastasi jo aiemman kysymyksen kohdalla, jolloin lähinnä esitin mahdollisesti vain tarkentavia ja syventäviä kysymyksiä. Haastattelujen lopuksi kysyin vielä, haluaisiko haastateltava lisätä tai kysyä vielä jotain.

Haastattelut kestivät vajaasta tunnista yli tuntiin. Litteroitua tekstiä haastatteluista muodostui fonttikoolla 12, rivivälillä 1,5 yhteensä 84 sivua. Englannin- ja suomenkieliset haastattelut olen litteroinut kokonaisuudessaan. Litteroinneissa en ole merkinnyt jokaista haastateltavan naurahdusta tai huokausta. Kiinnostukseni kohdistui nimenomaan haastattelujen asiasisältöön, ei tiettyjen sanojen tai äännähdysten merkityksiin, joten en nähnyt tarpeelliseksi litteroida kaikkia äännähdyksiä. Merkintä ”...” tekstissä kuvaa haastateltavan puheessa taukoa tai kesken jäänyttä lausetta. Tutkimukseni empiria-osiossa käyttäessäni suoria lainauksia haastatteluista, olen kirjoittanut lainaukset sillä kielellä, jolla haastattelu on tehty, jotta haastateltavan kertoma asia tulisi kerrotuksi

juuri siten, kuin haastateltava on tarkoittanut. En myöskään korjannut mahdollisia kielivirheitä käyttämistäni lainauksista, etten vahingossakaan muuttaisi kertomusten sisältöä.

4.2 Aineiston analyysi

Haastattelukertomuksia analysoin aineistolähtöisen sisällönanalyysin keinoin. Sisällönanalyysi on perusanalyysimenetelmä, jota voidaan käyttää kaikessa laadullisessa tutkimuksessa. Aineistolähtöinen sisällönanalyysi on tutkimusmenetelmä, joka perustuu tulkintaan ja päättelyyn. Sisällönanalyysissä aineistoa tarkastellaan teemoihin eritellen sekä yhtäläisyyksiä ja eroja etsien. Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä kerätty aineisto ohjaa analyysin kulkua. Aineistosta tulee nostaa esiin keskeisimmät asiat riippumatta niiden suhteutumisesta aiempiin tutkimuksiin. Menetelmässä edetään empiirisestä aineistosta, kuten haastatteluaineistosta, kohti yleisempää tulkintaa tutkittavasta ilmiöstä. Analyysia ja johtopäätöksiä tehdessään tutkija pyrkii ymmärtämään tutkittavien näkökulmaa ja asioiden merkityksiä tutkittaville. (Tuomi & Sarajärvi 2011, 91-124.)

Valitsin aineistolähtöisen sisällönanalyysin tutkielmani tutkimusmenetelmäksi, koska se on menetelmänä toimivin turvapaikanhakijoiden kertomusten analysointiin ja sen avulla pystyn parhaiten vastaamaan tutkimuskysymyksiini. Aineistolähtöisen sisällönanalyysin keinoin saan luotua tiivistetyn kuvauksen turvapaikanhakijoiden kertomuksista ja siitä, millaisina turvapaikanhakijat kokevat elämänsä Suomessa turvapaikkaprosessin aikana.

Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä analyysin vaiheet voidaan luokitella aineiston redusoimiseen, klusterointiin sekä abstrahointiin (Tuomi & Sarajärvi 2018, 104–109). Aloitin analyysin teon lukemalla litteroidut haastattelut tarkasti, jonka jälkeen pelkistin aineistoa poistamalla siitä kaiken tutkimukseni kannalta epäoleellisen tiedon. Haastateltavilla vaikutti olevan suuri tarve kertoa yleisesti kaikista omista asioistaan, joten poistin aineistosta aiheeseeni liittymättömät kertomukset. Aineiston ryhmittelyvaiheessa kävin aineistoni läpi uudelleen ja etsin haastatteluista samankaltaisuuksia sekä eroavaisuuksia. Samankaltaisuuksia löytyi paljon etenkin stressin, pelkojen ja epävarmuuden kokemusten osalta. Suuria eroavaisuuksia yleisellä tasolla haastatteluista aiheeseeni liittyen sen sijaan ei juurikaan löytynyt. Löydettyäni haastatteluista samankaltaisuuksia sekä joitakin eroavuuksia, siirryin sisällönanalyysin viimeiseen vaiheeseen eli abstrahointiin. Abstrahoinnissa erottelin aineistosta tutkimuksen kannalta oleelliset tiedot. Muodostin lopuksi

haastatteluaineistosta haastateltavien vahvimmin esiin tuomista aiheista empiriaosion rungon ja alaotsikot.

4.3 Tutkimuksen eettisyys

Pro gradu- tutkielmani keskiössä on turvapaikanhakijoiden henkilökohtaiset kokemukset, joten aihe on yksityinen ja herkkä. Tutkimusasetelmani sisältää monia tutkimuseettisiä kysymyksiä, joita jouduin pohtimaan ennen haastattelujen tekemistä. Tutkimukseni käsittelee haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten elämää, joten velvollisuuteni oli kiinnittää erityistä huomiota haastateltavien hienotunteiseen, luottamukselliseen ja oikeudenmukaiseen kohteluun. Turvapaikanhakijoiden elämästä tehdyissä tutkimuksissa eettiset seikat ovat erityisen tärkeitä, koska turvapaikanhakuprosessiin liittyvät kokemukset ovat haavoittuvuutta aiheuttavia tekijöitä (Lyytinen 2019, 15).

Hyvän tieteellisen käytännön lisäksi ihmistieteisiin kuuluvissa tutkimuksissa tulee noudattaa myös ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettisiä periaatteita. Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen lähtökohtana voidaan pitää tutkittavien luottamusta tutkijaan ja tieteeseen, jonka perustana on tutkimukseen osallistuvien ihmisarvon ja oikeuksien kunnioittaminen. Tutkijan perehtyneisyys tutkittavaan yhteisöön on tärkeää. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019.) Työni ja opintojeni kautta olen perehtynyt turvapaikanhakijoiden tilanteeseen, mutta turvallisessa Suomessa eläneenä minulla ei tietenkään ole minkäänlaista omaa kokemuspohjaa asiasta, kuten haastateltavillani. Pohdin erityisesti, miten osaisin analysoida ja esittää tulkintoja siitä, mikä on ollut tärkeää tai haastavaa prosessin aikana ihmisille, jotka tulevat täysin erilaisista olosuhteista.

Erityisesti haastattelututkimusta koskevat tietyt eettiset periaatteet, kuten tietoon perustuva suostumus osallistua tai olla osallistumatta tutkimukseen sekä halutessaan keskeyttää osallistumisensa milloin tahansa. Haastateltavalle ei saa tulla tunnetta, että osallistuminen on pakollista. Tutkija pyytää haastateltavalta suullisen tai kirjallisen suostumuksen tutkimukseen osallistumisesta. Haastateltavalla on myös oikeus saada tietoa tutkimuksen ja kerätyn aineiston sisällöstä sekä tutkimuksen toteutuksesta. Haastateltavan tulee tietää, mitä tutkimukseen osallistuminen käytännössä tarkoittaa ja miten kerättävä tutkimusmateriaali on tarkoitus säilyttää. Haastateltavalle tulee antaa riittävästi tietoa tutkimuksesta ennen tutkimukseen osallistumispäätöstä

hänen ymmärtämällään kielellä ja hänen tulee saada esittää tutkimusta koskevia kysymyksiä tutkimuksen tekijälle. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019.)

Laadin haastatteluun osallistumisesta suostumuslomakkeen (liitteet 2-5). Käänsin lomakkeen englannin kielelle sekä käännäsin sen myös arabian ja kurdin kielelle, jotta tutkimuksen tarkoituksen ymmärtäminen ja suostumus tietojen keräämiseen tutkimusta varten olisi haastateltaville mahdollisimman helppoa. Kaikkien haastateltavien tuli allekirjoittaa lomake ja antaa kirjallinen suostumuksensa tutkimukseen osallistumisesta ja haastattelumateriaalien käytöstä. Kirjallisia suostumuksia laadittiin kaksi kappaletta, joista toinen jäi haastateltavalle itselleen. Suostumuslomakkeet suomeksi, englanniksi, arabiaksi ja kurdiksi ovat liitteenä. Ennen haastattelun aloittamista kävin kaikkien haastateltavien kanssa tarkasti läpi suostumuslomakkeen sisällön. Eettisyyden kannalta on tärkeää, että haastateltava tietää haastattelun tarkoituksen. Tällöin on myös helpompaa saada osallistujia tutkimukseen sekä luottamusta haastattelijan ja haastateltavan välille (Tuomi & Sarajärvi 2011, 73).

Koska haastattelun aihe on henkilökohtainen ja monien turvapaikanhakijoiden elämäntilanne on erityisen hankala, ja heillä saattaa olla taustalla erilaisia traumaattisia kokemuksia, vältin ehdottomasti kenenkään painostamista osallistua haastatteluun ja halusin antaa haastateltaville aikaa miettiä ennen päätöstä osallistua. Tämän vuoksi halusin erityisesti painottaa haastateltaville haastatteluun osallistumisen vapaaehtoisuutta sekä sitä, ettei mitään henkilökohtaisia tietoja, joista heidät voisi tunnistaa, julkaista tutkimuksessa. Tutkimukseni kannalta oleellisia tietoja eivät olleet esimerkiksi haastateltavan sukupuoli tai tarkka ikä, jonka vuoksi näitä tietoja ei tutkimuksessa julkaista, enkä näitä tietoja edes aineistooni kerännyt. Myöskään haastateltavien nimiä ei julkaista. Painotin myös mahdollisuutta keskeyttää haastattelu milloin tahansa sekä mahdollisuutta jättää vastaamatta epämukaviksi kokemiinsa kysymyksiin.

Hyvä tutkimuseettiikka edellyttää myös aineiston huolellista säilyttämistä ja salassapitosäännöksiä noudattamista (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012). Olen tallentanut haastattelut nauhurilla ja myöhemmin litteroinut ne tekstimuotoon. Litteroinnin jälkeen nauhoitukset on tuhottu. Haastateltavien allekirjoittaman suostumuslomakkeen mukaisesti litteroidun tekstiaineiston, josta on poistettu kaikki henkilö- ja tunnistetiedot, tutkija saa säilyttää omaa jatkotutkimustaan (esim. väitöskirja, lisensointityö, tieteellinen artikkeli itsenäisesti tai toisen tutkijan kanssa) varten. Materiaalia ei luovuteta muiden henkilöiden tai instituutioiden käyttöön.

5 Turvapaikanhakijoiden kokemuksia elämästä Suomessa turvapaikkaprosessin aikana

Tutkimukseni ja haastattelujeni lähtökohtana on tutkia turvapaikanhakijoiden kokemuksia elämästä Suomessa turvapaikkaprosessin aikana. Tutkimuksessani olen kiinnostunut kielteisten turvapaikkapäätösten ja turvapaikkaprosessin uudelleen alkamisen vaikutuksesta haastateltavien elämään. Haastattelujen teemat on valittu tutkimuskysymysten mukaan niin, että ne kuvaisivat mahdollisimman selkeästi ja totuudenmukaisesti turvapaikanhakijoiden elämää ja siihen oleellisesti liittyviä asioita, kuten Suomeen pääymistä, arkea turvapaikkaprosessissa sekä prosessin itsensä ja siihen liittyvien asioiden vaikutuksia haastateltavien elämään. Olen myös pyrkinyt siihen, että teemojen valinta toisi esiin hyödyllistä tutkimustietoa turvapaikanhakijoiden elämään liittyvistä asioista ja heidän kokemistaan epäkohdista, jotta näihin asioihin voitaisiin kiinnittää huomiota turvapaikkaprosessia kehitettäessä. Olen jakanut tutkimustulokset alalukuihin tutkimukseen valittujen teemojen mukaan siten, että haastateltavien kokemuksia kuvataan kronologisessa järjestyksessä Suomeen saapumisesta mahdollisen oleskeluluvan saamiseen. Koska aineistostani vahvimmin nousivat esiin turvapaikanhakijoiden kokemukset maahanmuuttoviraston puhutteluista, elämästä vastaanottokeskuksissa sekä kielteisten turvapaikkapäätösten negatiivinen vaikutus turvapaikanhakijoiden elämään, ovat ne valikoituneet tutkimukseni empiriaosion alaluvuiksi.

Tutkimuksen keskeisin havainto on, että turvapaikanhakijat kokivat turvapaikkaprosessin Suomessa kohtuuttoman raskaana ja pitkänä. Nimenomaan odottaminen ja epävarmuus ilman vähäisintäkään tietoa päätöksestä ja tulevaisuudesta koettiin kaikkein raskaimpana asiana prosessin aikana. Haastateltavien koko tulevaisuus tuntui olevan Suomen maahanmuuttoviranomaisten ja ulkomaalaislainsäädännön käsissä. Haastateltavilla ei ollut mitään tietoa siitä, miten heidän turvapaikkaprosessissaan tulisi käymään. Vaikka fyysinen pakomatka olikin päättynyt, henkinen matkanteko jatkui kuitenkin koko prosessin ajan ja tulevaisuus oli epävarmaa.

”I didnt know can I stay in Finland or no. I couldnt sleep well, I though much about that because I didnt understand what happen. Just wait. Nothing. Not anyone answer to you.”

Odottaminen voimatta vaikuttaa asian etenemiseen mitenkään, epävarmuus omasta tilanteesta sekä niiden aiheuttamat ongelmat, kuten tietynlainen passivoituminen sekä erilaiset terveysongelmat,

masennus, unettomuus, keskittymiskyvyn puute, stressi ja ahdistus nousivat vahvasti esiin kaikissa haastatteluissa. Samoin huoli kotimaahan jääneestä perheestä ja läheisistä tai joissain tapauksissa tietämättömyys siitä, olisivatko perheenjäsenet edes elossa, oli koko ajan läsnä haastateltavien elämässä ja aiheutti pelkoa, stressiä ja turhautumisen tunteita. Aikaisemmissa tutkimuksissa (mm. Tinghög 2016, van Liempt 2020) on todettu huolen kotimaahan jääneistä tai kateissa olevista perheenjäsenistä olevan yksi kaikkein merkittävimmistä psyykkistä huonovointisuutta aiheuttavista tekijöistä.

Tutkimukseni keskeinen tulos on samansuuntainen aiempien turvapaikanhakijoiden elämää tarkastelleiden tutkimusten tulosten kanssa (Kobelinsky 2014, Suoranta 2011, Lyytinen 2019). Kobelinsky (2014) havaitsi, että turvapaikanhakijoiden kohdalla odotukseen kytkeytyy aina tietämättömyys siitä, mitä oikeastaan odotetaan: Maahanmuuttoviraston päätös voi olla myönteinen tai kielteinen, jolloin odotukseen liittyy mahdollisesti negatiivisen asian odottaminen. Mahdollisen negatiivisen päätöksen odottaminen koetaan ymmärrettävästi kaksin verroin raskaammaksi, kuin odottaminen sinänsä ja siihen liittyy paljon pelkoa, kuten haastateltavanikin kertoivat:

”...pelkään paljon, ajattelen paljon, odotan, odotan, odotan... Joka päivä ajattelen ja ajattelen, pää on kipeä, pelkään poliisia. Painajaisia. Pää on huono.”

Kobelinskyn (2014) tutkimuksessa onkin todettu, että viranomaisten päätöksenteon ja turvapaikanhakijoiden välisen informaatiokuilun kaventamisella on positiivisia vaikutuksia yksilön elämänlaatuun odotusaikana. Se lisää luottamusta viranomaisiin, tuo turvallisuuden tunnetta sekä tuntua kyvystä hallita omaa elämää.

5.1 Turvapaikanhakijan päätyminen Suomeen on usein sattumaa

Aineiston perusteella haastateltavien päätyminen Suomeen oli usein sattuman kauppaa. Pääasiassa haastateltavillani ei ollut juuri mitään etukäteistietoa Suomesta ennen saapumistaan tänne, eikä heillä ollut minkäänlaisia kontakteja tai sukulaisuussuhteita Suomessa asuviin muihin turvapaikanhakijoihin. Matka oli kuin ”hyppy tuntemattomaan” ja aineiston perusteella näyttäisikin siltä, että tärkeintä oli matkaan lähteminen eikä niinkään paras mahdollinen määränpää, josta olisi

etukäteen hankittu tietoa. Matkan aikana haastateltavat olivat saattaneet saada jonkin verran tietoa Suomesta muilta matkan aikana kohdanneiltaan turvapaikanhakijoilta ja päätyivät Suomeen muiden mukana. Haastateltavien kertomukset matkastaan Suomeen kuvastavat hyvin epävarmuutta matkan vaiheista ja kulkemista virran mukana kohti tuntematonta määränpäättä:

”Tulin Libyasta Italiaan ja sieltä lähti paljon ihmisiä Suomeen. Ja minä myös. En tiennyt Suomesta mitään tai mihin mennä, en osannut mitään, tulin vain muiden mukana... Paljon ihmisiä tuli samaan aikaan. Ei sukulaisia mutta kavereita. Minä en osannut englantia tai muita kieliä, vain somaliaa. Minulle vain sanottiin tule, ja minä menin. Sukulaiset ja perhe on Somaliassa...”

Spinks (2013) on tutkimuksessaan turvapaikanhakijoiden mahdollisuuksista valita kohdemaansa todennut, että turvapaikanhakijoilla ei usein ole juurikaan valinnanmahdollisuutta. Päätökset lähteä matkaan on yleensä tehty kiireessä ja lopullinen määränpää on tavallisesti niiden ihmisten käsissä, joille turvapaikanhakijat maksavat pakomatka, eli käytännössä ihmissalakuuljettajilla. Spinksin (2013) tutkimustulokset kertovat, etteivät kohdemaiden politiikat ja turvapaikkaprosessin kulku ole turvapaikanhakijoille tuttuja, joten ne eivät merkittävästi vaikuta päätöksiin.

Osa tutkimukseeni osallistuneista turvapaikanhakijoista oli kuitenkin etsinyt internetin kautta tietoa Suomesta ja muista Euroopan maista matkan aikana. Myös Spinks (2013) mainitsee tutkimuksessaan internetin ja sosiaalisen median käytön tietolähteenä turvapaikanhakijoiden keskuudessa. Tutkimukseeni haastateltavat, jotka olivat etsineet tietoa internetistä matkan aikana, eivät kuitenkaan tienneet kotimaastaan kiireellä lähtiessään mitään Suomesta. Eurooppaan päästyään he kokivat saavansa ”hengähdystauon” ja mahdollisuuden miettiä lopullista kohdemaataan.

”...Silloin kun lähdin, en ehtinyt miettiä mihin minun kannattaisi mennä. En tiennyt mihin olen menossa, vaan piti vaan päästä jonnekin, missä on turvallista. Kun pääsin Eurooppaan, niin sen jälkeen aloin tutkia asiaa ja mietin että tulen Suomeen. Matkalla tutkin asiaa enemmän.”

Osa tutkimukseeni osallistuneista turvapaikanhakijoista oli saanut tietoonsa, että Suomi on turvallinen maa, jossa myös kouluttautumismahdollisuudet ovat hyvät, mikä vaikutti heidän päätökseensä hakeutua juuri Suomeen. Tämä tutkimustulos näyttää vastaavan irakilaispakolaisuutta

Suomessa tutkineen Marko Juntusen (2016) tutkimustuloksia siitä, että Suomen erinomainen koulutusjärjestelmä ja sosiaaliturva vaikuttaa turvapaikanhakijoiden päätökseen hakeutua Suomeen. Sen sijaan Juntusen (2016) tutkimustulokset siitä, että monien turvapaikanhakijoiden osittain vääristellytkin etukäteistiedot Suomesta olisivat ratkaiseva syy tänne hakeutumiseen, eivät sinänsä vastaa oman tutkimukseni tuloksia, koska haastateltavieni kertomusten perusteella monien päätyminen Suomeen oli sattumaa. Monet heistä totesivat Suomessa vuosia turvapaikkaprosessissa olleina, että jos olisivat tienneet oleskeluluvan saamisen olevan niin vaikeaa ja odotuksen pitkä, olisivat he päätyneet hakemaan turvapaikkaa jostain toisesta maasta, jossa he uskoivat turvapaikkaprosessin olevan helpompi. Aineistoni perusteella näyttääkin siltä, että matkan oletettu määränpää oli saattanut matkan aikana vaihtua:

”Actually I wasnt coming to Finland, I was going to Norway...so, I dont know...”

Läpikulkumaiden olosuhteet ja suuri turvapaikanhakijoiden määrä esimerkiksi Ruotsissa ja Saksassa vaikuttivat kuitenkin joidenkin turvapaikanhakijoiden päätökseen jatkaa matkaa kohti Suomea. Esimerkiksi Ruotsiin jätettiin vuonna 2015 yli 160 000 turvapaikkahakemusta, kun taas Suomeen vain noin 32 000. (Juntunen 2016.)

”I just wanted to stay in Sweden but I saw so much asylum seekers...so I came to Finland.”

Keräämäni aineiston perusteella turvapaikanhakijoilla ei näyttänyt olevan saapuessaan minkäänlaista käsitystä itse turvapaikkaprosessista Suomessa, sen etenemisestä ja siihen liittyvistä Maahanmuuttoviraston puhutteluista sekä muista asioista, joten etukäteisodotuksia haastateltavilla ei prosessista ollut. Osa heistä oli kuullut matkan aikana, että prosessi on vaikea ja turvapaikkaa on vaikea saada missä tahansa Euroopan maassa, koska vuonna 2015 turvapaikanhakijoita oli niin paljon. Prosessin oletettiin olevan samanlainen kaikissa EU-maissa.

”Before I arrive in Finland, I had no idea about the Finnish asylum process, I was only assuming that all EU countries use the same system.”

Sen sijaan nyt vuosia turvapaikkaprosessissa oltuaan kaikki tutkimukseeni osallistuneet turvapaikanhakijat tuntuivat olevan hyvin perillä siitä, miten turvapaikkaprosessi etenee. Odotusaika ennen Maahanmuuttoviraston puhutteluun pääsyä venyi kohtuuttoman pitkäksi joidenkin haastateltavien kohdalla huolimatta siitä, että vuonna 2018 astui voimaan käsittelyaikavelvoitelaki, jonka mukaan 20.7.2018 tai sen jälkeen jätettyjen turvapaikkahakemusten käsittely saa kestää enintään kuusi kuukautta. Joissain tilanteissa käsittelyaika saattaa olla myös uuden lain puitteissa pidempi. (Maahanmuuttovirasto 2018.) Tällä hetkellä myös koronavirustilanne vaikeuttaa puhutteluihin pääsyä. Turvapaikanhakuun liittyikin useita tällaisia ajallisia prosesseja pakomatkasta turvapaikkaprosessiin ja sen aikaiseen arkielämään, joihin turvapaikanhakija joutuu sopeutumaan (Griffiths, Rogers & Anderson 2013).

5.2 Arki turvapaikkaprosessin varjossa - ”Ne päättää”

Elämä prosessin aikana ja siihen liittyvä asuminen vastaanottokeskuksessa näyttäytyi jonkinlaisena ”välitilana” elämässä, odotusaikana ennen kuin ”oikea elämä” voisi alkaa oleskeluluvan saamisen jälkeen, kuten myös Kobelinsky (2014) tutkimuksessaan havaitsi. Välitilassa elämistä varjostivat ennen kaikkea pelko ja ahdistus turvapaikkaprosessiin liittyvistä asioista. Turvapaikanhakijoilla oli vaikeuksia keskittyä mihinkään toimintaan, kuten esimerkiksi opiskeluun, koska ajatukset olivat koko ajan turvapaikkaprosessin kulussa ja Maahanmuuttoviraston puhutteluissa. He yrittivät kuitenkin pitää kiinni päivittäisistä rutiineistaan, ”*elää normaalia arkea oloissa, joissa normaali arkielämä ei ole mahdollista*”, kuten eräs haastateltava totesi.

Koska tutkimukseni aineistosta nousivat vahvasti esiin ajatukset ja pelot Maahanmuuttoviraston puhutteluista turvapaikanhakijoiden arkea hallitsevina asioina, halusin ottaa ne osaksi tutkimukseni analyysiä. Turvapaikanhakijat olivat pohtineet Maahanmuuttoviraston puhutteluja etukäteen paljon. He kokivat, että heidän piti puhutteluissa kertoa koko elämäntarinansa, jonka perusteella päätös tehdään.

Puhuttelujen koettiin olevan jopa pelottavia, ja ahdistusta ja epävarmuutta lisäsi se, etteivät he itse pystyneet vaikuttamaan prosessin etenemiseen millään tavalla. Heidän tulevaisuutensa oli ikään kuin täysin muiden ihmisten käsissä. Lisäksi odotusaika ennen puhuttelukutsun saapumista oli ollut pitkä. Ranskalainen sosiologi Pierre Bourdieu (2000) on todennut, että ihmisillä, joilla on paljon raskaita

kokemuksia ja haasteita elämässään, on yleensä vähän mahdollisuuksia tulla kuulluksi ja vaikuttaa asioihin. Nämä ihmiset joutuvat hiljaa tyytymään vallankäyttäjien päätöksiin. Myös ihmisten laittaminen odottamaan päätöksiä, kuten suomalaisessa turvapaikkaprosessissa joskus joutuu odottamaan päätöstä jopa kohtuuttoman kauan, on Bourdieun mukaan yksi vallankäytön ilmentymä (Bourdieu 2000).

Vallankäyttäjät-turvapaikanhakija-asetelma lisäsi useiden haastateltavieni epäluottamusta maahanmuuttoviranomaisia kohtaan. Turvapaikanhakijoille Maahanmuuttovirasto ja haastattelijat näyttäytyvät vallankäyttäjinä, jotka ratkaisevat heidän tulevaisuutensa suunnan. Tätä kuvaa hyvin seuraava kommentti:

*”No sanotaan niin että se on vähän pelottavaa. Tai siis mä koen sen niin. Siksi, että kun henkilö menee sinne, ni siellä pitää vaan kertoa kaikki mitä sulle ja sun perheelle on tapahtunut ja kaikkee, ja sit ne päättää mitä sulle tapahtuu. **Ne päättää.** Se on kaikkein vaikeinta miettiä et antaako ne oleskeluluvan vai ei, saatko sä jäädä vai et. Sä vaan odotat ja mietit että mitä tapahtuu. Et ne päättää sun puolesta mitä tapahtuu nyt. Et siinä mielessä se on vähän pelottavaa. Vaikka se ei olekkaan ehkä ihan silleen, mut jotenki kuitenkin.”*

Osa tutkimukseeni osallistuneista turvapaikanhakijoista kertoi, etteivät he häpeän vuoksi olleet uskaltaneet tai kehdanneet kertoa kaikkea, mitä heille oli tapahtunut kotimaassaan. Aikaisempien tutkimusten mukaan (mm. Puumala 2015, Tinghög 2016) turvapaikanhakijoiden traumaattiset väkivaltaan liittyvät kokemukset ovat aiheuttaneet hakijoille häpeän tunteita, epävarmuutta ja turvattomuutta myös turvapaikkapuhutteluissa. Tämän vuoksi kokemuksista on saatettu vaieta ja sen on koettu vaikuttavan turvapaikkapäätökseen kielteisesti. Näin uskoi myös osa tutkimukseni haastateltavista. Uskaltamiseen oli vaikuttanut myös haastattelijan vastakkainen sukupuoli:

”Joo, minulla on ollut ongelmia koska en ole uskaltanut puhua kaikista asioistani. Olin tosi ujo. Minulla on häpeä ja pelkäsin... naisen pitää kertoa miehelle... Haastattelu oli pelottava, ajattelin mitä tapahtuu, mitä ihmiset ajattelevat.”

Myös Bögner ym. (2019) ovat tutkimuksessaan saaneet vastaavanlaisia tuloksia. Heidän tutkimukseensa osallistuneet turvapaikanhakijat kertoivat, että olisi ollut helpompi puhua samaa sukupuolta olevalle puhuttelijalle etenkin puhuttaessa seksuaaliseen väkivaltaan liittyvistä asioista. Tutkimuksen mukaan erityisesti naisten oli vaikeaa puhua raiskatuksi tulemisesta miespuhuttelijalle kokemiensa häpeän tunteiden vuoksi. Yijälän ja Nymanin (2017) tutkimuksen mukaan mitä suuremmat erot turvapaikanhakijoiden ja vastaanottomaan kulttuurien välillä on, sitä vaikeampaa turvapaikanhakijan on ylipäättään sopeutua uuteen kulttuuriin.

Tästä voidaan johtaa keskustelu länsimaiseen sukupuolten tasa-arvoa tavoittelevaan kulttuuriin, joka ei ole yhtenevä monien muiden maiden kulttuurien kanssa. Myös sosiaalinen kanssakäyminen vastakkaisen sukupuolen kanssa koetaan eri tavoin eri kulttuureissa. Useissa kulttuureissa, etenkin islamilaisissa kulttuureissa, ei ole tavallista samanlainen sosiaalinen kanssakäyminen miesten ja naisten välillä kuin länsimaissa. Vastakkaiseen sukupuoleen pidetään etäisyyttä, ellei kyseessä ole sukulainen, ja aikaa vietetään enimmäkseen saman sukupuolen edustajien kanssa. Myös henkilökohtaisista asioista on totuttu keskustelemaan vain oman sukupuolen edustajien kanssa. Koska islamilaisissa kulttuureissa miehen tekemästä seksuaalisesta väkivallasta saatetaan joskus syyllistää naista, hänen pukeutumistaan tai käytöstään, joka olisi aiheuttanut seksuaalisen väkivallan tapahtumisen, saattavat naiset ajatella seksuaalisen väkivallan olevan häpeä heille itselleen, ei väkivallan tekijälle. (Hallenberg 2008.) Koska ei ole totuttu olemaan tekemisissä vastakkaisen sukupuolen kanssa, voi vaikeiden asioiden kertominen puhutteluissa vastakkaisen sukupuolen edustajalle olla turvapaikanhakijalle ylitsepääsemättömän vaikeaa, etenkin, jos turvapaikanhakija joutuu kertomaan itseensä kohdistuneesta seksuaalisesta väkivallasta.

Epäluottamusta ja turhautumista turvapaikkaprosessiin aineistoni perusteella lisäsi se, että osa puhuttelujen kysymyksistä koettiin irrelevantteina ja syyllistävinä. Samoja kysymyksiä toistettiin, mikä oli hakijoille raskasta ja turhauttavaa. Jotkut kokivat, ettei heidän kertomuksiaan uskottu. Tutkimuksessa Maahanmuuttoviraston kansainvälistä suojelua koskevista päätöksistä vuosilta 2015-2017 onkin nähty, että positiivisen turvapaikkapäätöksen tueksi vaadittavien todisteiden laadussa ja määrässä tapahtui näiden vuosien aikana merkittävää muutosta. Vuonna 2017 turvapaikanhakijalta edellytettiin jo huomattavasti yksityiskohtaisempia ja tarkempia todisteita turvapaikkaperusteiden tueksi kuin vuonna 2015, jolloin turvapaikanhakijoiden määrä vasta alkoi Suomessa lisääntyä. (Saarikomäki ym. 2018.)

Osa haastateltavista koki, että Maahanmuuttoviraston puhuttelija ei kuunnellut heitä tai ollut kiinnostunut heidän kertomuksestaan. He kokivat jo puhuttelun aikana, ettei heillä tulisi olemaan mitään mahdollisuutta saada oleskelulupaa Suomesta. Heistä tuntui siltä, että kielteinen päätös oli tehty jo heti haastattelun alkaessa:

”... They make you to feel from the beginning that you are lying... and I knew already, no matter what I am gonna say, I am not gonna get it!”

Aineistoni perusteella turvapaikanhakijat kokivat, että turvapaikkapäätöksen tekijöillä ei ollut riittävästi tietoa maatilanteista ja olosuhteista, joiden vuoksi turvapaikanhakijat olivat joutuneet lähtemään kotimaastaan. Muun muassa Amnesty International on kritisoinut turvallisten alkuperämaiden listoja ja Suomen turvapaikkapolitiikkaa. Amnesty Internationalin mielestä maan määrittäminen turvalliseksi nostaa turvapaikanhakijan todistelutarvetta kohtuuttomasti. Maan toteaminen turvalliseksi ei voi olla perusteena yksilön turvapaikkahakemuksen hylkäämiselle, vaan päätöksen tulee perustua yksilön henkilökohtaiseen tilanteeseen. (Amnesty International 2015.) Turvapaikanhakijat toivoivat Maahanmuuttoviraston työntekijöiltä enemmän perehtyneisyyttä, ymmärtämystä, avoimempaa suhtautumista ja kuuntelutaitoja:

”If you are gonna put someone the position of the interviewer... you should at least have experience of what is going on... there should be people who are open minded, who know and listen not someone who already make a decision in his mind before he listen...”

Aikaisemmissa tutkimuksissa (mm. Juntunen 2016, Saarikkomäki ym. 2018) on todettu, että vuonna 2016 turvapaikanhakijoiden lisääntyneen määrän vuoksi Maahanmuuttovirastoon palkattiin satoja uusia työntekijöitä, jotka pikakoulutettiin tehtäviinsä. Saarikkomäki ym. (2018) painottaakin, että Maahanmuuttoviraston ja muiden kansainväliseen suojeluun liittyvien toimijoiden ja työntekijöiden perehdytys tulee olla asianmukaista ja ajan tasalla, sekä työntekijöiden palkkaamiseen on oltava riittävästi resursseja. Oman tutkimukseni tulosten perusteella näyttää siltä, että vuoden 2015 jälkeinen poikkeuksellinen tilanne saattaa ainakin osittain selittää haastateltavieni kokemuksia Maahanmuuttoviraston puhuttelijoiden puutteellisista tiedoista; pikakoulutuksella ei välttämättä saavutettu riittävän laajaa ja monipuolista asiantuntemusta.

Epäluottamusta haastateltavat tunsivat joskus myös tulkkiä kohtaan etenkin, jos tulkki oli lähtöisin haastateltavan kanssa samasta maasta ja edusti esimerkiksi eri uskonnollista suuntausta kuin haastateltava. Tulkin koettiin tulkkiaan eri asioita, mitä haastateltavat puhutteluissa kertoivat. Joidenkin kohdalla tulkki oli vaihdettu haastateltavan pyynnöstä. Tulkkiin tulee pystyä luottamaan, ja tulkin tulee kääntää sanasta sanaan vain se, mitä tulkittava sanoo, ei lisätä tai jättää mitään pois. Tulkki on puolueeton, eikä saa antaa tunteidensa, asenteidensa tai mielipiteidensä vaikuttaa tulkkaukseen. (Asioimistulkin ammattisäännöstö 2021.) Puumala (2016) on tutkimuksessaan havainnut, että vaikka tulkin ei tulisi keskeyttää kerrontaa, esittää tarkentavia kysymyksiä tai tulkita hakijan käytöstä, tätä kuitenkin tapahtuu. Tulkit saattavat viranomaisesta välittämättä ohjata ja jäsenellä turvapaikanhakijan kerrontaa, joka ainakin mahdollisesti vaikuttaa viranomaisen tekemään päätökseen. (Puumala 2016.)

5.3 Turvapaikanhakijan elämää vastaanottokeskuksessa- hidastettu aika, rajoitettu tila

Tutkimukseni valossa näyttäisi siltä, että etenkin pitkään vastaanottokeskuksissa eletty elämä vaikuttaa negatiivisesti ihmisten kokemukseen itsestään ja elämästään. Eletty aika vastaanottokeskuksessa tuntui haastateltavista ikään kuin hidastetulta ajalta ja henkilökohtainen tila hyvin rajoitetulta. Etenkin vastaanottokeskuksessa päätöstä odotellessa välitilaelämä konkretisoitui, kuten ovat todenneet aikaisemmissa tutkimuksissa myös muun muassa Cobelinsky, Könönen & Himanen ja Suoranta (2010).

Vastaanottokeskuksessa myös kohtaavat monet eri kulttuurit ja monista eri maista tulleet ihmiset. Monet heistä ovat tulleet itselleen ennestään täysin tuntemattomaan maahan. Ei siis riitä, että turvapaikanhakija sopeutuu odotukseen ja elämään suomalaisessa kulttuurissa, vaan vastaanottokeskuksessa hänen on sopeuduttava elämään myös monen muun kulttuurin edustajan kanssa ahtaissa tiloissa ja erityisissä olosuhteissa. Camilla Marucco (2017) on turvapaikanhakijoiden arkea koskevassa tutkimuksessaan havainnut, että turvapaikanhakijoita kohdellaan usein yhtenä ryhmänä. Tällä on merkitystä esimerkiksi käytännön toimintatapojen toteuttamisessa vastaanottokeskuksissa, mikä on ongelmallista, koska turvapaikanhakijat tulevat erilaisista kulttuureista, jotka saattavat poiketa toisistaan paljonkin. Oman tilan löytäminen vastaanottokeskuksessa on monille vaikeaa.

”Joskus olen hiljainen ja nukun vaan sängyssä enkä halua puhua muiden kanssa. Joo on tosi vaikeaa olla muiden kanssa, en tiedä missä olisin...”

Vastaanottokeskukset ovat poikkeuksellisia asumispaikkoja, joiden asukkaat ovat ikään kuin eristetty yhteiskunnan ulkopuolelle. Turvapaikkaprosessit saattavat olla pitkiä, joka voi siten tarkoittaa kuukausia tai jopa vuosia kestävästä asumista vastaanottokeskuksessa, jolloin poikkeukselliset olosuhteet saattavat muodostua lähes pysyviksi. (Suoranta 2010.) Jotkut haastateltavista olivat myös joutuneet vaihtamaan vastaanottokeskusta useaan kertaan prosessin aikana. Vastaanottokeskukset sijaitsevat ympäri Suomea, ja siirto toiselle paikkakunnalle ei ainakaan helpota oman paikan löytämistä, pysyvyyden tunteen muodostumista, kotiutumisen kokemista ja kontaktien luomista suomalaisten kanssa.

Analyysin perusteella turvapaikanhakijoiden kertomukset vastaanottokeskuselämästä kuvastivat hyvin välitilassa elämistä, johon liittyvät olennaisesti kuulumattomuuden tunteet. Yksilö saattaa olla sidoksissa fyysiseen paikkaan kuitenkin kokematta kuuluvansa sinne (Anthias 2008, 6–8). Tuloksista nousee esiin, että turvapaikanhakijat viettivät suuren osan ajastaan vastaanottokeskuksessa, johon heille ei muodostunut kuulumattomuuden tunnetta. Vastaanottokeskuselämään sopeuduttiin ikään kuin osana prosessia, joka jossain vaiheessa päättyi. Haastateltavat olivat siis fyysisesti sidoksissa paikkaan, jota he eivät kuitenkaan kokeneet kodikseen. Vaikka vastaanottokeskuspalvelut sinänsä pääasiassa koettiin hyviksi ja oltiin tyytyväisiä siihen, että on paikka jossa olla, omaan asuntoon muuttamista odotettiin paljon. Vasta siitä lähtien ajateltiin ”oikean elämän” alkavan.

Se, että paikka ei tuntunut kodilta aiheutti monenlaisia, selittämättömiäkin pahan olon tunteita. Moni pyrkiikin viettämään aikaansa mahdollisimman paljon vastaanottokeskuksen ulkopuolella. Jotkut olivat hakeutuneet yksityismajoitukseen esimerkiksi ystävän luo. Tämä koettiin hyvänä vaihtoehtona, jos turvapaikanhakijalla oli Suomessa ystäviä tai sukulaisia, jotka pystyivät auttamaan majoittamalla heidät.

”H: No mitä sä ajattelet vastaanottokeskuksessa asumisesta?”

”No sanotaan niin että kyl tääl on vähän vaikeaa. Mun kohdalla, silloin ku mä asuin täällä, ni jotenki vaan tuntui pahalta... tai ei tuntunut hyvältä. Aina tuntui jotenki pahalta ku mä tulini tänne,

tähän rakennukseen. En tiedä minkä takia. Mut nyt ku mä asun mun omassa asunnossa ni siel on paljon helpompaa ja rauhallisempaa, siis kiva olla siellä.”

Vaikeimmaksi asiaksi vastaanottokeskuksessa elämisessä haastatteleman turvapaikanhakijat nostivat yksityisyyden puutteen. Osalla oli ollut jonkinlaisia ongelmia vastaanottokeskuksessa, usein liittyen juuri edellä mainittuun asiaan. Ongelmien koettiin johtuvan eri kulttuurista, eri maasta tulleiden tai eri uskonnollista suuntausta edustavien kanssa asumisesta samassa huoneessa. Samassa huoneessa asuvaa saatettiin jopa pelätä tai häneen ei luotettu taustan vuoksi. Muutoin ongelmat liittyivät kuitenkin useimmiten arkisiin asioihin, kuten erilaisiin tapoihin ja tottumuksiin ruuanlaiton, siivouksen, peseytymisen ja nukkumisen suhteen asukkaiden kesken:

”...One room, six or seven people in one room where you sleep and you cant sleep good, not can eat well, not can wash yourself well and... and you dont know those people who live with you!! Yes, they was Arabic, not problem, but problems with shia and sunni again, fights. And Finnish people who worked in the office in camp, they didnt understand it. They said just live here normally and I said I can live normally but they didnt understand how those people feel, shia and sunni and Kurdish. I can live normally and I dont have problems with anyone but some people took those feelings from Irak here in Finland. Life in camp really wasnt good.”

Arkielämän kannalta positiiviseksi koettiin se, että vastaanottokeskuksissa asuvilla on tiettyjä sääntöjä ja velvollisuuksia, kuten suomen kielen opetukseen osallistuminen ja siivoustehtävät. Tehtäviä pidettiin pääasiassa erittäin hyvinä asioina, jotka auttoivat pitämään kiinni päivärytmistä. Kuten Caroline Kobelinskykin (2014) tutkimustulokset osoittavat, parhaassa tapauksessa odotusajan erilaiset aktiviteetit auttavat turvapaikanhakijoiden sopeutumista yhteiskuntaan myöhemmin ja ehkäisevät passivoitumista odotusaikana. Suomen kielen taitoa pidettiin keskeisenä ja tärkeänä asiana tulevaisuudessa työpaikan saamisessa ja integroitumisessa suomalaisen yhteiskuntaan. Vastaavia tutkimustuloksia kohdemaan kielen oppimisen merkityksestä integroitumisen apuna on saatu myös Hollannissa (van Liempt 2020) syyrialaisen turvapaikanhakijoiden kohdalla. Kaikki haastatteleman turvapaikanhakijat pitivät suomen kielen opiskelua tärkeänä huolimatta siitä, olivatko he itse oppineet sitä vai eivät.

”No mun mielestä, tää on mun mielipide, kaikista tärkein asia jos henkilö haluaa kotoutua johonkin maahan, jos osaat kieltä, kyl pärjää ihän englannin kielelläkin, mut se on paljon parempi et jos henkilö puhuu samalla kielellä millä muut ihmiset puhuu siinä maassa koska se on kaikista tärkein osa sitä kotoutumista. Kieli on kyl tosi tärkeä.”

Toisaalta esille nousi, että kielen oppiminen on vaikeaa prosessista johtuvien keskittymisvaikeuksien vuoksi, ja vastaanottokeskuksen sääntöjen koettiin myös rajoittavan itsemääräämisoikeutta. Jotkut kokivat yksityiselämään puuttumisen ja itsemääräämisoikeuden rajoittamisen vaikeaksi asiaksi. Tunne siitä, että hallinta omasta elämästä ei ollut turvapaikanhakijan itsensä käsissä, sai vastaanottokeskuksen tuntumaan joidenkin mielestä vankilalta. Tutkimustulosten perusteella näyttäisi siltä, että mitä itsenäisemmin turvapaikanhakijat tunsivat pystyvänsä elämään, sitä tyydyttävämpää heidän elämänsä oli. Myös aikaisempien tutkimusten mukaan (mm. van Liempt 2020, Yijälä-Nyman 2017) etenkin turvapaikanhakijamiehet ovat kotimaassaan tottuneet elättämään itsensä ja perheensä. Ollessaan turvapaikkaprosessin aikana kykenemättömiä tähän, he tuntevat turhautumisen, alemmuuden ja jopa syyllisyyden tunteita.

Marucon (2017) tutkimuksesta nousi esiin turvapaikanhakijoiden tarve rutiineille ja toiminnalle arjessa. Ihmisten tapaaminen ja esimerkiksi opiskelu veivät ajatuksia pois turvapaikkaprosessista. Nämä seikat vaikuttivat myös oman tutkimukseni turvapaikanhakijoiden tyytyväisyyteen vastaanottokeskuspalveluihin. Vastaanottokeskuksen sekä vapaaehtoisten toimijoiden järjestämiin tapahtumiin, kuten esimerkiksi retkiin ja erilaisiin kerhoihin oltiin erittäin tyytyväisiä ja niiden koettiin myös auttavan pääsemään sisälle suomalaiseen kulttuuriin ja yhteiskuntaan.

”...Everything what they did in camp, some party or some trip or going to swim and sauna and... everything was good, really.”

Kaikkea työtä ja tekemistä pidettiin hyödyllisenä ja parempana vaihtoehtona, kuin vastaanottokeskuksessa ”oleilua”. Haastateltavat kokivat myös, että jo vastaanottovaiheessa turvapaikanhakijoita pitäisi enemmän kannustaa löytämään työ- tai opiskelupaikka. Tällä hetkellä Suomessa kotouttamisprosessi ja siihen liittyvät tukitoimet alkavat vasta oleskeluluvan saamisen jälkeen (kts *Laki kotoutumisen edistämisestä*). Myös Marucco (2017) toteaa tutkimuksessaan, että tässä asiassa suomalainen yhteiskunta voisi tulla aktiivisemmin turvapaikanhakijoita vastaan. Lisäksi

Könönen ja Himanen (2010) toteavat, että työ voi saada jopa terapeuttisen merkityksen turvapaikanhakijoiden elämässä. Tutkimukseni turvapaikanhakijat olivat vahvasti motivoituneita työskentelemään ja toivoivat tukea työpaikan etsimisessä vastaanottokeskuksen henkilökunnalta.

”They should to support asylum seekers to find a work. Because staying in the camp is not usefull. To anyone... Why not to support them to find a job? Not staying in the camp just sleeping and eating!”

Pääasiassa tutkimukseeni osallistuneet turvapaikanhakijat kokivatkin saaneensa apua vastaanottokeskusten henkilökunnalta asioidensa hoitamiseen. Kokemukset henkilökunnasta olivat positiivisia ja haastateltavat kokivat yleisesti saaneensa ystävällistä kohtelua vastaanottokeskuksissa. Aineistosta nousi vahvasti esiin, että etenkin arkipäiväistä kanssakäymistä ja jutustelua henkilökunnan kanssa turvapaikanhakijat arvostivat valtavasti, ja ystävällinen kohtelu tuotti heille hyvää mieltä. Myös terveys- ja sosiaalipalveluihin oltiin tyytyväisiä.

”I feel good. The treatment is normal. I dont see any racist treatment here. The workers are so polite what is important. They make me to love more this society. I have not complaining about the services, I only have complaining about long waiting here”

Osa työntekijöistä pidettiin kuitenkin puolueellisina tai epäystävällisinä. Osa koki, että ”ongelmatapauksia” kohdellaan kunnioittavammin ja heillä on erilaisia oikeuksia ja vapauksia, joten myös rasistista tai epätasa-arvoista kohtelua koettiin esiintyneen. Myös Suoranta (2011) on tutkimuksessaan vastaanottokeskuselämästä havainnut, että haastateltavat olisivat kaivanneet enemmän jämäkkyyttä ja tasa-arvoisempaa kohtelua vastaanottokeskuksen työntekijöiden toimintaan.

5.4 Välitilan ja ”oikean elämän” yhteen limittyminen

Haastattelujen valossa näyttäisi siltä, että jo pitkään prosessissa olleiden kohdalla välitila ja ”oikea elämä” ovat ikään kuin limittyneet yhteen. Vaikka osa haastateltavista yhä odotti turvapaikkapäätöstä, suomalaiseseen kulttuuriin oli jo totuttu ja sopeuduttu hyvin. Osallistumisen ja osallisuuden mahdollisuus nousi tärkeänä asiana esiin haastatteluissa. Suomessa jo pitempään olleilla turvapaikanhakijoilla oli esimerkiksi paljon suomalaisia tuttavuuksia, ystäviä tai kumppaneita. Sosiaalisista suhteista suomalaisten kanssa oli muodostunut tärkeä osa turvapaikanhakijoiden elämää. Aikaisempien tutkimusten mukaan uuteen maahan integroitumiseen vaikuttaa paitsi muuttajan, myös vastaanottavan maan kansalaisten asennoituminen tulijoita kohtaan (mm. Lyytinen 2019, van Liempt ym. 2020). Myös oman aineistoni perusteella suomalaisilta saatu tuki koettiin tärkeäksi. Osa oli suomalaisten ystävien kautta löytänyt esimerkiksi vapaaehtoistyötä ja saanut apua työnhaussa tai opiskelupaikan löytämisessä.

”Ooo, I have many Finnish friends! I help many Finnish people. Voluntary work. And I have a Finnish girlfriend. Angry one! (nauraa)”

Suomalaisia ystäviä pidettiin jopa uutena perheenä ja suomalaista kulttuuria omana. Turvapaikanhakijat kokivat, että suomalaiset ystävät ovat ennen kaikkea olleet suureksi avuksi suomalaisen yhteiskunnan ja kulttuurin tuntemuksen lisäämisessä ja siihen integroitumisessa. Myös Marucco (2017) ja van Liempt ym. (2020) ovat tutkimuksissaan havainneet, että turvapaikanhakijat pyrkivät löytämään ystäviä uuden kotimaansa kansalaisista ja kokivat saaneensa heiltä paljon apua ja tukea. Maan kieltä oli opittu sosiaalisten suhteiden myötä.

”...mulla on nyt täällä Suomessa periaatteessa perhe. Perhe on niinku ne jotka on tän viiden vuoden aikana ollu mun kanssa ja auttanu ja on ollut kaikessa mukana. Mulla on hyvin kontakteja suomalaisiin. Ystäviä, perhe, kaikki. Ei sillai perhe että äiti ja isä ja sisarukset, vaan niinku ne kaikki jotka on auttanut mua, ne on osa mun perhettä. Kaikki on nyt täällä. Ystävät, perhe, kaverit, työpaikka, työ, työkaverit, ihan kaikki. Suomalaisista on ollut suuri apu kotoutumiseen.”

Toisaalta haastattelemanani turvapaikanhakijat toivat vahvasti esiin sitä, ettei Suomessa asuminen yksinään takaa ihmisille toivotun kaltaista osallisuutta yhteiskunnassa. Suomalainen yhteiskunta sinänsä näyttäytyi haastateltaville rauhallisena, turvallisena, oikeudenmukaisena ja avoimena, jossa he ovat turvassa tilanteessa, joka muuten on heille hyvin vaikea. Suomalaisen lainsäädännön ja ihmisoikeuksien kunnioittamisen koettiin olevan hyvällä tasolla ja mahdollisuudet hyvään elämään heidän kokemuksiensa mukaan koskevat kaikkia suomalaisia. Kuitenkin haastateltavat kokivat, etteivät nämä samat oikeudet koske turvapaikanhakijoita. Turvapaikanhakija-status asetti heidät ikään kuin toisarvoiseen asemaan muiden ihmisten kanssa.

”...Nyt tällä hetkellä se on tosi vaikeaa tuntea kuuluvansa tähän yhteiskuntaan ja tuntuu että se on tehty sellaseks turvapaikanhakijoille. Valitettavasti, mut se on totuus.”

Könönen toteaa artikkelissaan (2014), että erilaiset oikeudet esimerkiksi sosiaaliturvan ja työntöön suhteen vaikuttavat konkreettisesti maahanmuuttajien yhteiskunnalliseen asemaan eriarvoistavasti. Erilaisuuden ja eriarvoisuuden kokemukset olivat esiintyneet hyvin konkreettisillakin tavoilla tutkimukseeni osallistuneiden turvapaikanhakijoiden elämässä esimerkiksi työn haussa tai muussa asioidissa. Useassa haastattelussa kävi ilmi, että haastateltavat kokivat turvapaikanhakija-statusella töitä hakiessaan tai muuten missä tahansa asioidessaan, että heitä pidettiin ”huonompana”, ”roskana” tai mihinkään kuulumattomana. He joutuivat ikään kuin selittelemään ja neuvottelemaan oikeuksistaan. Tällaiset kuulumattomuuden ja turhautumisen tunteet lisättynä pitkän turvapaikkaprosessin epävarmuuden kokemusten sietämiseen kärjistyvät jopa seuraavan kaltaisina ajatuksina:

”Suomessa ei ole sama asia jos ihmisellä on oleskelulupa tai ei. Ei ole sama systeemi. On paljon kysymyksiä, papereita, papereita, papereita... sosiaalilnumero... Miksi? Ja jos ei ole oleskelulupaa, mene tänne, jos on oleskelulupa, mene tänne. Kaikki ihmiset ei ole samanarvoisia. Se tuntuu pahalta.”

”A dog has more rights in this country than me.”

Osallisuuden eriarvoisuuteen liittyi oleellisesti myös eriarvoisuus työelämässä. Työnteko ja sen kautta osallisuuden kokemukset tuntuivat olevan haastateltaville tärkeitä asioita ja haastateltavat kokivat velvollisuudekseen työskennellä Suomessa. Samankaltaisia tuloksia on saatu myös muissa maissa tehdyissä tutkimuksissa. Tutkimusten mukaan turvapaikanhakijat eivät halua olla riippuvaisia sosiaalityöstä, vaan he haluavat olla taloudellisesti itsenäisiä. (mm. Liempt ym. 2020.) Haastattelemiini turvapaikanhakijat pitivät turvapaikanhakijan etuuksia, kuten vastaanottorahaa hyvänä asiana etenkin niille, jotka eivät pysty työskentelemään, kuten vanhukset tai sairaat, mutta työkykyisiä ihmisiä etuuksien koettiin ”laiskistavan” ja passivoivan. Riippuvuus yhteiskunnan avustuksista ahdisti haastateltavia.

”I want to work and I want to earn money with my own hands.”

Osa haastateltavista oli saanut töitä Suomesta turvapaikkaprosessin aikana, mutta työpaikan löytämistä turvapaikanhakija-statuksella ei pidetty välttämättä helppona. Jotkut olivat osallistuneet työharjoitteluun tai vapaaehtoistöihin. Töitä uskottiin olevan myös turvapaikanhakijoille, mutta haastateltavat kokivat kuitenkin, että työnantajat eivät mielellään palkkaa turvapaikanhakijaa, jolloin työn saaminen muuttuu hankalaksi.

”Jos henkilö on turvapaikanhakija ja se menee kysymään vaikka töitä joltain, esimerkiksi jostain firmasta tai jostain, että hei, mä olen turvapaikanhakija, tarvitsetteko työntekijää, niin heille on vaikeaa ottaa töihin turvapaikanhakija, joilla ei oo mitään periaatteessa, ja siinä vaiheessa se on turvapaikanhakijallekin vaikeaa. Jos olis oleskelulupa tai passi ni silloin pääsis helpommin. Mut jos pääsis jonkun tutun kautta tai työharjoittelun kautta, niinku minä, ei mullakaan ollut eikä ole edelleenkään oleskelulupaa mut pääsin koulun kautta ja harjoittelun kautta.”

Turvapaikanhakijoiden on myös haettava Maahanmuuttovirastolta turvapaikanhakijan työnteko-oikeutta (Maahanmuuttovirasto 2022). Työnteko-oikeus on maksullinen turvapaikanhakijalle ja se päättyy aina kielteisen turvapaikkapäätöksen myötä, mikä koettiin ongelmalliseksi ja eriarvoistavaksi.

5.5 Kielteisten turvapaikkapäätösten vaikutus haastateltavien elämänlaatuun

Siinä vaiheessa, kun turvapaikanhakija saa päätöksen hakemukseensa, hän on ehtinyt elämään Suomessa jo jonkin aikaa. Hän on saattanut luoda itselleen arkisia rutiineja, kuten opiskelu tai työssäkäynti. Myös sosiaalisia kontakteja on muodostunut. Vaikka elämä päätöstä odottaessa oli täynnä epävarmuuden tunteita, tuntui arki kuitenkin jollain tavalla rullaavan.

Kun turvapaikanhakija sai kielteisen turvapaikkapäätöksen, arki tuntui pysähtyvän, rutiinit katkeavan ja monet asiat piti miettiä uudestaan. Lähes kaikki tutkimukseeni osallistuneet turvapaikanhakijat olivat saaneet vähintään yhden kielteisen päätöksen, suurin osa useita. Kielteiset päätökset aiheuttivat haastateltavissa pettymyksen tunteita ja haastateltavat tunsivat itsensä ja olonsa huonoksi. Aineiston pohjalta voidaan havaita, että mihinkään kuulumattomuuden tunteet lisääntyivät negatiivisen päätöksen jälkeen. Kotimaahan ei voinut palata ja Suomesta ei saanut oleskelulupaa. Epävarmuuden tunteet kasvoivat entisestään:

”Minä pelkään poliisia ja minä pelkään Migriä, minä pelkään, minä tunnen ihmiset katsoo, pelkään kielteistä päätöstä ja että joudun pois Suomesta, joudun menemään johonkin toiseen paikkaan ja sitten mä ajattelen että mihin minä menen?? En voi mennä mihinkään koska Somaliassa on ongelmia ja Suomi ei anna oleskelulupaa.”

Myös palautusta kotimaahan pelättiin. Viitanen ja Tähjä (2016) teoksessaan *Karkoitettu, mitä heille tapahtuu?* ovat haastatelleet vastoin tahtoaan kotimaahansa palautettuja turvapaikanhakijoita ja olleet kiinnostuneita heidän kohtaloistaan. Useat näistä turvapaikanhakijoista olivat lähteneet uudelle pakomatkalta joko samaan maahan, josta joutuivat karkotetuiksi tai johonkin kolmanteen maahan. Tämä tulos tukee sitä, että useinkaan turvapaikanhakijalle kotimaahan paluu ei ole vaihtoehto. (Viitanen & Tähjä 2016.)

Lain mukaan kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneille tulee tarjota aina avustetun vapaaehtoisen kotiinpaluun mahdollisuutta (Maahanmuuttovirasto 2022) ja vuonna 1951 perustettu Kansainvälinen siirtolaisuusjärjestö IOM (International Organization for Migration) onkin avustanut Suomessa vuoden 2021 aikana 102 vapaaehtoisesti kotimaahansa palaavaa turvapaikanhakijaa, joista suurin osa on palannut Irakiin ja Venäjälle. (International Organization for Migration 2022). Oman tutkimukseni haastateltavista yhdellekään paluu kotimaahan ei kuitenkaan ollut edes mahdollinen vaihtoehto.

Pääasiassa haastateltavani eivät juuri halunneet edes miettiä paluuta kotimaahan tai puhua siitä. Minulle haastattelijana esitettiin muutamaan otteeseen haastateltavien taholta kysymys: *”Jos sinulla on kaikki hyvin täällä Suomessa eikä täällä ole sotaa, jättäisitkö sinä perheesi ja kaiken ja lähtisit johonkin maahan, missä sinulla ei olisi mitään? En minä olisi tullut, jos olisin voinut jäädä kotimaahani.”* Tällä kysymyksellä haluttiin korostaa sitä, että paluusta kotimaahan oli turha edes puhua. Tähän kysymykseen konkretisoituu myös aiemmin kuvaamani ja pohtimani asetelma haastattelijan ja haastateltavan välillä olevasta kokemusten kuilusta: miten minä voisin ymmärtää jotain itselleni näin tuntematonta ja kaukaista asiaa? Se korostaa myös vastuutani tutkijan asemassa tuoda esiin turvapaikanhakijoiden näkemys: jos haastateltavat olisivat kokeneet paluun olevan turvallista, he palaisivat tai eivät olisi koskaan edes lähteneet kotimaastaan.

Joissain tapauksissa haastateltava ei ollut koskaan käynytkään maassa, jonka kansalaisuus hänellä on ja johon hänet halutaan palauttaa. Luonnollisesti ”paluu” ei siis ollut haastateltaville vaihtoehto:

”...Mä en oo koskaan miettinyt sitä. Mä en oo koskaan miettinyt et lähtisin vapaaehtoisesti sinne maahan missä mä en ole ollut koskaan enkä asunut siellä. En. En missään tapauksessa.”

Haastattelemani turvapaikanhakijat kokivat muutkin vaihtoehtonsa vähäisiksi, jos oleskelulupaa ei tulisi. Osa ajatteli, että olisi parempi, ettei turvapaikkahakemuksia voisi jättää loputtomiin, koska prosessin alkaminen alusta ja odotuksen jatkuminen olisi liian raskasta. Nykyisellään turvapaikkaa voi hakea periaatteessa loputtomasti, jos palautus kotimaahan ei ole mahdollista. Joidenkin mielestä turvapaikkaa pitäisi voida hakea esimerkiksi kaksi kertaa ja jos päätös on kielteinen, voisi turvapaikkaa hakea sen jälkeen toisesta Euroopan maasta. Dublin-sopimus kuitenkin estää tämän (EUR-Lex 2011). Jotkut haastateltavat sanoivat, että lähtisivät toiseen Euroopan maahan, jos tietäisivät varmaksi, etteivät tule saamaan oleskelulupaa Suomesta. He lähtisivät siitä huolimatta, että tuntevat Dublin-sopimuksen ja tietävät tulevansa palautetuiksi Suomeen. Tämä kuvaa hyvin sitä vaihtoehtojen vähyyttä, jota turvapaikanhakijat elämässään kokivat: lähteä matkaan kohti jotain, jonka jo lähtiessään tietää mahdottomaksi. Jotkut uskoivat saavansa myöhemmin oleskeluluvan työn tai opiskelun perusteella.

Toistuvat negatiiviset päätökset aiheuttivat tutkimukseni haastateltavissa epätoivoa ja näköalattomuutta tulevaisuutta kohtaan. Mitä useamman kielteisen päätöksen turvapaikanhakija oli saanut, sitä vaikeammaksi hän koki elämänsä ja tilanteensa Suomessa, ja jokaisen kielteisen

päätöksen jälkeen negatiiviset tunteet omaa tilannetta kohtaan lisääntyivät. Myös turvapaikkaprosessin alkaminen alusta koettiin henkisesti hyvin raskaana, ikään kuin siirtymisenä takaisin lähtöpisteeseen. Prosessin ei koettu etenevän mihinkään suuntaan, mikä aiheutti turhautumisen tunteita. Haastateltavien tarkka tietämys prosessin etenemisestä kielteisen päätöksen jälkeen päätöksestä valittamisen kautta aina uuden hakemuksen jättämiseen kuvaa hyvin sitä, miten rutinoitunutta elämästä prosessissa on heille tullut ja miten epätoivoiselta pitkä prosessi ja sen aloittaminen kerta toisensa jälkeen alusta tuntuu.

”...Nämä kielteiset päätökset vaikuttaa siis tosi huonosti. Siihen arkeen, kouluun, nukkumiseen, fyysisesti, henkisesti, siis vaikuttaa todella todella paljon jos saat kielteisen päätöksen. Sit se on siinä. Tosi vaikeaa. Nyt kun systeemi on niin että ne antaa sulle päätöksen ja sit ku sä valitat siitä, niin se menee hallinto-oikeuteen ja siinä on jonkin verran aikaa, joillekin päätös on tullu tosi nopeesti, joillekin se on pari vuotta. Siis kun saa kielteisen päätöksen ni aluksi on tosi vaikeaa. Tosi vaikeaa keskittyä mihinkään, tulee kaikenlaisia vaikeuksia ja henkisesti on tosi raskasta. Mut sit pikkuhiljaa ku se arki tasaantuu ja käyt koulua ja periaatteessa ihan normaalia elämää... ja sit taas tulee kielteinen päätös!! Se on hyvin vaikeaa ja varsinkin kun kestää tää prosessi tosi pitkään...”

Paitsi tunteuksiin, vaikuttivat kielteiset turvapaikkapäätökset myös monen tutkimukseeni osallistuneen elämään konkreettisella tasolla varsin negatiivisesti etenkin niiden haastateltavien kohdalla, jotka olivat onnistuneet saamaan töitä. Turvapaikanhakijoiden työnteko-oikeus päättyy aina turvapaikkaprosessin alkaessa uudelleen kielteisen päätöksen jälkeen. Työnteko-oikeus päättyy kolmeksi tai kuudeksi kuukaudeksi riippuen siitä, onko hakijalla passi vai ei (Maahanmuuttovirasto 2022). Turvapaikanhakijat pitivät työnteko-oikeuden päättymistä erittäin huonona asiana ja se sai heidät tuntemaan olevansa muita työntekijöitä huonommassa asemassa. Turvapaikanhakijalla saattaa olla työpaikka, jossa työnantaja haluaisi hänet pitää, mutta työnteko-oikeuden päättymisen estää sen:

”H: Sun turvapaikkaprosessi alkaa alusta, niin et saa taas kuuteen kuukauteen tehdä töitä?”

”Joo, kyllä. Se on kuus kuukautta, kun ei ole passia. Muuten se olis kolme kuukautta.”

H: No mitä mieltä sä oot siitä?”

”No, en tiedä. Jotenkin vaan tuntuu että minkä takia? Minkä takia tehdään niin? Jos on työpaikka olemassa ja henkilö itte on halukas tekemään töitä. Ni mikä järki siinä on ettei pysty tehdä töitä? Jos on työpaikka ja valmis työntekijä. Miks siinä on se kuus kuukautta? Olis paljon paljon helpompi, ettei olis tälläi, et olis niin et jos sä saat työpaikan ni sä voisit heti alottaa jos sä haluat. Mut en tiedä. Jotenki vaan tuntuu et ei siinä oo mitään järkee, et työpaikka on olemassa ja ei saa tehdä töitä.”

Negatiivisista päätöksistä huolimatta haastatteleman turvapaikanhakijat eivät kuitenkaan olleet luopuneet toivosta saada turvapaikka Suomesta. Osa piti sitä kuitenkin epätodennäköisenä, osa 50/50 mahdollisuutena. Haastattelujen perusteella vaikuttaisi siltä, että toivoa turvapaikan saamisesta pidettiin yllä, koska muita vaihtoehtoja ei yksinkertaisesti koettu olevan. ”Taistelun” on siis jatkuttava:

”H: Uskotko että voit vielä saada oleskeluluvan Suomesta?”

”Kyllä minä uskon. Minä uskon... mutta se vaan vaatii vähän aikaa ja vähän yrittämistä. Minä olen tehnyt tähän saakka tosi paljon ja kokenut vaikka mitä. Turvapaikkahakemuksista on tullut kielteisiä ja työn perusteella kielteisiä, mutta kyllä minä uskon että se onnistuu joskus. Mut se vaatii vähän aikaa. Vähän aikaa. Et vielä täs taistellaan.”

5.6 Oleskeluluvan merkitys turvapaikanhakijalle

Tutkimukseni valossa oleskeluluvan saamisella on hyvin suuri merkitys turvapaikanhakijoiden elämässä, koska elämää Suomessa ei varsinaisesti voinut alkaa suunnitella ennen turvapaikkapäätöksen saamista. Yijälä ja Nyman (2017) ovat tutkimuksessaan havainneet, että vailla oleskelulupaa olevat ovat oikeudettomassa välitilassa, mikä tekee heidän tulevaisuuden suunnitelmistaan epävarmoja. Tutkimuksen mukaan oleskeluluvan tavoittelu yhdistää kaikkia turvapaikanhakijoita ja sen saaminen motivoi esimerkiksi opiskelemaan suomen kieltä ja edistää pyrkimystä työllistyä. (Yijälä & Nyman 2017.)

Oleskelulupa ja kansainvälinen suojelu olivat asia, jota haastattelemanani turvapaikanhakijat olivat lähteneet hakemaan, ja se koettiin päätepisteenä pitkälle odotukselle ja prosessille. Oleskeluluvan koettiin olevan mahdollisuus siirtyä odotuksesta ja välitilaelämästä ”oikeaan elämään”. Oleskelulupa oli avain uuden, paremman elämän alkuun:

”It means that we, me and my family, start a new life, in a new community, new culture, new life.”

Oleskelulupa edusti haastattelemilleni turvapaikanhakijoille ennen kaikkea vapautta, mutta myös itsenäistymistä ja yksityisyyden lisääntymistä. Oleskeluluvan koettiin myös antavan paremmat mahdollisuudet olla osa suomalaista yhteiskuntaa ja samanarvoisessa asemassa muiden ihmisten kanssa, sekä mahdollisuutta elää tavallista elämää omassa asunnossa ja parempia mahdollisuuksia työelämässä. Suomen lain mukaan vasta oleskeluluvan saaneet kuuluvat kotouttamislain ja suomalaisen sosiaaliturvan piiriin (Finlex 1999), mikä tarkoittaa sitä, että oikeastaan vasta tässä kohtaa mahdollisuudet integroitua vastaanottavaan yhteiskuntaan todellisuudessa alkavat.

Tulevaisuuden odotukset liittyivät kaikilla haastateltavillani pääasiassa työntekoon Suomessa ja mahdollisuuteen elättää itsensä, elää hyvää, tavallista elämää ja saada perheensä Suomeen.

”H: No mitä oleskeluluvan saaminen Suomesta sulle merkitsee?”

”Hmmm...niin. Hyviä asioita. Kokisin itseni yhteiskunnan jäseneksi, teen töitä, elämä periaatteessa alkaa. Siitä lähtien, kun saan oleskeluluvan. Kyl mä elän tässä kokoajan, tai siis asun täällä, mut sanotaan niin et oikee elämä, se alkais silloin.”

Myös arkisten asioiden koettiin helpottuneen huomattavasti yksityisyyden lisääntymisen myötä niillä haastateltavilla, joilla oli jo oleskelulupa. He kokivat oikeuksiensa lisääntyvän ja parantuvan oleskeluvan saamisen jälkeen, ja elämä yleensä koettiin paremmaksi.

”After resident permit everything is good and nice. Because I got a resident permit and I live in my apartment, alone. And I have a life alone. I dont have any problems with anyone like in camp.

*Because now I am... how I say... Free! I can sleep when I want, if I want to call I can talk in peace,
I can take a shower, I can eat anytime... In camp I couldnt do that!"*

Haastattelujen perusteella jo oleskeluluvan saaneiden tulevaisuuden odotukset ja kokemukset elämästä Suomessa näyttäytyivät yleisesti positiivisempina, kuin vielä prosessissa olevien. Vuosia kestänyt turvapaikkaprosessi näyttäisi muuttaneen ajatuksia negatiivisempaan suuntaan. Haastattelemiini turvapaikanhakijat kertoivat, että Suomeen tullessaan he toivoivat vain voivansa elää Suomessa rauhassa ja turvassa perheensä kanssa, mutta useat negatiiviset päätökset olivat tehneet elämästä vaikeaa ja ajatuksista synkkiä.

6 Johtopäätökset

Tässä pro gradu -tutkielmassa olen tarkastellut turvapaikanhakijoiden kokemuksia elämästä Suomessa turvapaikkaprosessin aikana. Olen haastatellut kahdeksaa turvapaikanhakijaa liittyen heidän kokemuksiinsa turvapaikkaprosessiin ja vastaanottokeskuselämään sekä kielteisten turvapaikkapäätösten vaikutuksiin heidän elämässään. Halusin tuoda esiin turvapaikanhakijoiden omia näkemyksiä ja saada heidän oman äänensä kuuluviin. Siirtolaisuusinstituutin tutkija Eveliina Lyytinen (2019) tuo esiin mielestäni tärkeän asian tutkimuksen tekijälle: *”Pakolaistutkimusta ei ymmärryksenä mukaan tule tehdä, mikäli sillä ei pyritä muuttamaan lainsäädäntöä, politiikkaa ja käytänteitä inhimillisemmiksi.”*. Tästä lähtökohdasta käsin olen pyrkinyt tarkastelemaan myös oman tutkimukseni aihetta.

Tutkimukseni keskeisin havainto oli, että oleskelulupajärjestelmä Suomessa pilkkoo turvapaikanhakijoiden elämän odotusvaiheisiin, ja turvapaikanhakijat joutuvat elämään välitilassa odottaessaan päätöstä oleskeluluvasta. Turvapaikanhakijat elävät elämää turvapaikkaprosessin varjossa ja sen ehdoilla. Tämä lisää stressiä, epävarmuuden, kuulumattomuuden ja tilapäisyyden kokemuksia. Pitkä turvapaikkaprosessi myös pitkittää vastaanottokeskuksissa asumista ja viivyyttää itsenäisen elämän aloittamista.

Tutkimukseni tulokset osoittavat myös, että turvapaikanhakijat kokivat turvapaikkaprosessin Suomessa kohtuuttoman raskaaksi ja pitkäksi. Kokemukset maahanmuuttoviraston puhutteluista, elämästä vastaanottokeskuksissa sekä kielteisten turvapaikkapäätösten saaminen vaikuttivat negatiivisesti turvapaikanhakijoiden elämään. Nimenomaan odottaminen ja epävarmuus ilman mitään tietoa päätöksestä ja tulevaisuudesta koettiin kaikkein raskaimpana asiana prosessin aikana ja pelot Maahanmuuttoviraston puhutteluista varjostivat turvapaikanhakijoiden arkea, kuten on todettu myös aikaisemmissa tutkimuksissa (mm. van Liempt 2017, Kobelinsky 2014). Pitkät turvapaikkapuhuttelut koettiin paitsi raskaiksi, myös osittain turhauttaviksi ja turvapaikanhakijalle itselleen häpeän tunteita aiheuttaviksi. Turvapaikkaperusteita arvioitaessa tulisikin ottaa huomioon, että turvapaikanhakijat saattavat jättää kertomatta asioita turvapaikkapuhuttelussa pelon tai häpeän vuoksi, etenkin, jos he eivät koe voivansa luottaa puhuttelijaan. Tärkeää on, että turvapaikanhakijoita kohtaavat viranomaiset ymmärtävät, että monet turvapaikanhakijat ovat joutuneet kokemaan erilaista väkivaltaa ja jopa kidutusta kotimaassaan, jonka he saattavat kokea häpeälliseksi ja näin ollen välttelevät asiasta puhumista. (Tinghög ym. 2016, Bögner ym. 2010.)

Informoimalla turvapaikanhakijoita enemmän heti prosessin alusta lähtien muun muassa Maahanmuuttoviraston puhutteluiden osalta voitaisiin mahdollisesti lisätä luottamusta viranomaisia kohtaan ja lieventää pelkoja. Etenkin turvapaikanhakijoiden haavoittuvan aseman vuoksi olosuhteet puhuttelun aikana tulisi luoda niin turvalliseksi, että turvapaikanhakijat pystyisivät kertomaan avoimesti asioistaan ja kokisivat tulevansa kuulluiksi. Myös Pirjatanniemi ym. (2021) ovat tutkimuksessaan todenneet, että turvapaikanhakijan haavoittuva asema on otettava huomioon nykyistä paremmin.

Tutkimuksessani oleskelulupa näyttöytyi turvapaikanhakijoille avaimena oikeaan elämään, johon liittyi odotuksia tavallisesta elämästä ja arjesta perheen kanssa. Olennaisena osana odotuksiin kuului myös osallisuus suomalaisessa yhteiskunnassa ja työmarkkinoilla. Itsensä elättäminen ilman yhteiskunnan tukia kuului hyvän elämän odotuksiin. Yijälän ja Nymanin (2017) tutkimuksen mukaan olisi erityisen tärkeää sekä turvapaikanhakijoiden että vastaanottavan yhteiskunnan kannalta lisätä turvapaikanhakijoiden mahdollisuuksia hankkia toimeentulonsa itsenäisesti. Turvapaikanhakijoiden mahdollisuuksia integroitua yhteiskuntaan jo turvapaikkaprosessin aikana tulisikin tukea nykyistä enemmän juuri turvapaikanhakijoiden työntekomahdollisuuksia lisäämällä ja ohjaamalla heitä työelämään. Lainsäädäntöä voitaisiin myös kehittää niin, että jo työllistyneet kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneet turvapaikanhakijat voisivat nykyistä joustavammin saada työperusteisen oleskeluluvan.

Huomionarvoista on, että vaikka aikaisemmat tutkimukset (mm. Suoranta 2011, Kobelinsky 2014, Yijälä & Nyman 2017) sisältävät hyödyllistä tietoa turvapaikanhakijoiden kokemuksista ja mahdollisuuksista joilla kotoutumista voitaisiin edistää, ei turvapaikkapolitiikassa tai vastaanottotoiminnan kehittämisessä ole oman tutkimukseni tulosten perusteella tapahtunut muutosta parempaan suuntaan edellisen kymmenen vuoden aikana. Vastaanottokeskuksissa olisi tulosteni perusteella potentiaalia ja mahdollisuuksia ohjata, motivoida ja auttaa turvapaikanhakijoita esimerkiksi erilaisiin työelämäkokeiluihin ja harjoitteluihin, joiden kautta turvapaikanhakijat pääsisivät osallistumaan työelämään Suomessa. Aikaisemmissa tutkimuksissa (mm. Marucco 2017, Könönen & Himanen 2010) on todettu, että suomalaisen yhteiskunnan pitäisi tässä asiassa toimia aktiivisemmin.

Maahanmuuttovirastolla taas olisi mahdollisuus antaa esimerkiksi työlupia nykyistä joustavammin ja nopeammin, jos kansainvälisen suojelun saaminen ei ole turvapaikanhakijalle mahdollista. Tutkimuksessa ulkomaalaislain ja sen soveltamiskäytännön muutosten vaikutuksista turvapaikanhakijoiden asemaan (Pirjatanniemi ym. 2021) on todettu ulkomaalaislain olevan monimutkaisuutensa ja vaikeaselkoisuutensa vuoksi uudistuksen tarpeessa. Tutkimuksen mukaan

ulkomaalaislaissa on tärkeää painottaa etenkin perus- ja ihmisoikeuksien merkitystä (Pirjatanniemi ym. 2021).

Suomessa tehtiin vuonna 2021 kansalaisaloite pitkään Suomessa olleiden turvapaikanhakijoiden oleskeluluvan saamiseksi ja se on edennyt eduskuntaan. Aloitteessa ehdotetaan, että Suomi myöntäisi oleskeluluvan niille turvapaikanhakijoille, jotka ovat jättäneet hakemuksensa ennen 1.1.2017 eivätkä ole vielä saaneet jatkuvaa oleskelulupaa. Oleskelulupien myöntämisen tarpeellisuutta perustellaan ratkaisuna ihmisoikeusongelmiin, joita pitkittynyt turvapaikkaprosessi ja paperittomuus aiheuttaa. Pitkittyneet turvapaikkaprosessit aiheuttavat myös huomattavia kustannuksia yhteiskunnalle, eikä asiaa voida useiden turvapaikanhakijoiden kohdalla ratkaista myöskään maastapoistamisella palautussopimusten puuttumisen vuoksi. (Kansalaisaloite 2021.) Tutkimukseni tulosten perusteella tällainen lakimuutos olisi erittäin hyödyllinen sekä turvapaikanhakijoiden että suomalaisen yhteiskunnan kannalta.

Jatkotutkimusta turvapaikkaprosessin vaikutuksista turvapaikanhakijoiden elämään tarvitaan, jotta voidaan kehittää turvapaikkaprosessia, Maahanmuuttoviraston puhutteluja ja päätöksentekoperusteita niin, että ne olisivat mahdollisimman oikeudenmukaisia kaikille hakijoille. Etenkin tutkimusta hakijoiden omasta näkökulmasta katsottuna tulisi lisätä. Jatkotutkimusta tarvitaan myös siitä, miten turvapaikkaprosessissa olevia voitaisiin osallistaa ja integroida suomalaiseen yhteiskuntaan nykyistä paremmin sen sijaan, että turvapaikanhakijat ovat vastaanottokeskuksissa passivoitumassa. Tässä tutkielmassani turvapaikanhakijoiden osallistamisaihe jäi vain pintaraapaisun tasolle, ja aihe olisikin oman tutkimuksensa arvoinen.

Kirjallisuus

Ahonen, Talvikki, & Kallius, Annastiina (2016). *Paperittomuuden tuotanto ja hallinta Suomessa vuosina 2015-2017*. Teoksessa: Lyytinen, Eveliina Toim. (2019). *Turvapaikanhaku ja pakolaisuus Suomessa* Turku: Painosalama Oy

Ahtokivi, Ilkka (2020). *Korona-aikana jätetty 78 hakemusta turvapaikasta*. Helsinki: Verkkouutiset.fi

<https://www.verkkouutiset.fi/korona-aikana-jatetty-78-hakemusta-turvapaikasta/#933d20e2>

Luettu:1.6.2021

Amnesty International (2015). Hallituksen turvapaikkapoliittinen toimenpideohjelma toteuttamiskelvoton

<https://www.amnesty.fi/hallituksen-turvapaikkapoliittinen-toimenpideohjelma-toteuttamiskelvoton/>Luettu:19.4.2021

Anthias, Floya (2008). *Thinking through the lens of translocational positionality: an intersectionality frame for understanding identity and belonging*. Translocations: Migration and Social Change An Inter-Disciplinary Open Access E-Journal ISSN Number: 2009-0420

https://www.researchgate.net/publication/281475768_Thinking_through_the_lens_of_translocation_al_positionality_An_intersectionality_frame_for_understanding_identity_and_belongingLuettu:6.4.2021

Bloch, Alice, & Doná Giorgia (2019). *Forced Migration Setting the Scene* Teoksessa *Forced Migration Current Issues and Debates* New York: Routledge

Bourdieu, Pierre. (2000) *The Weight of the World: Social Suffering in Contemporary Society* Cambridge, Polity

Brekke, Jan-Paul, & Brochman, Grete (2014). *Stuck in transit: Secondary migration of asylum seekers in Europe, national differences, and the Dublin Regulation*. Teoksessa: *Journal of Refugee Studies* 28

Bögner, Diana, Brewin, Chris, Herlihy, Jane (2009). *Refugees' Experiences of Home Office Interviews: A Qualitative Study on the Disclosure of Sensitive Personal Information* London: Routledge

Castaneda, Anu E Toim. (2019). Terveysten ja hyvinvoinnin laitos, Turvapaikanhakijoiden terveys ja hyvinvointi, Tutkimus Suomeen vuonna 2018 tulleista turvapaikanhakijoista. Helsinki: PunaMusta Oy

https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/138298/URN_ISBN_978-952-343-351-9.pdf?sequence=1&isAllowed=y Luettu: 11.12.2020

Castles, Stephen, & Miller, Mark J. (2003). *The Age of Migration*. New York: Palgrave MacMillan

Czaika, Mathias & Mogens, Hobolth (2016). Do restrictive asylum and visa policies increase irregular migration into Europe? European Union Politics.

Connor, Phillip (2016). Number of Refugees to Europe Surges to Record 1.3 Million in 2015 Pew Research Center

Dagevos, Jaco, Huijnk, Willem, Maliepaard, Mieke, Miltenburg, Emily (2107). *Syrians in the Netherlands a Study of the first years of their lives in the Netherlands* The Hague: The Netherlands Institute for Social Research

Egharevba, Stephen (2011) Understanding The Racial Nature of Police and Immigrant Relations in Finland, The Case of Africans in Turku Turku: Painosalama Oy

Eskola, Jari, & Suoranta, Juha (1998). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Osuuskunta Vastapaino

EUR-Lex (2011). Dublin II –asetus

[EUR-Lex - 133153 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32013R1333) Luettu: 1.2.2022

European Commission (2020). Common European Asylum System

https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/asylum_en Luettu: 30.4.2021

Finlex (2011). Laki kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110746> Luettu: 7.3.2021

Finlex (2010). Laki kotoutumisen edistämisestä

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101386> Luettu: 4.11.2020

Finlex (2004). Ulkomaalaislaki

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2004/20040301#L4P47> Luettu:4.11.2020

Flink, Toivo (2016). Inkerinsuomalaisten paluumuutto ja kotoutuminen Suomeen Teoksessa:

Venäjänkieliset Suomessa Huomisen suomalaiset Toim. Tanner, Arno & Söderling, Ismo (2016).

Turku: Painosalama Oy

Förbom, Jussi (2014). Väki, valta ja virasto Maahanmuuttovirasto ja suomalainen turvapaikkapolitiikka Helsinki: Into Kustannus

Griffiths, Melnie, Rogers, Ali, Anderson, Bridget (2013). Migration, Time and Temporalities: Review and Prospect, COMPAS Research Resouces Paper

Gürer, Cüneyt. (2019). *Refugee Perspectives on Integration in Germany* American Journal of Qualitative Research December 2019, Vol.3 No. 2, pp. 52-70

<https://www.ajqr.org/download/refugee-perspectives-on-integration-in-germany-6433.pdf>

Hallenberg, Helena (2008). Seksuaalisuus islamin maissa. Teoksessa Brusila, Pirkko Toim. (2008) Seksuaalisuus eri kulttuureissa Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy

Hansen, Stig (2013). *Al-Shabaab in Somalia: The History and Ideology of a Militant Islamist Group, 2005-2012* New York: Oxford University Press

Heaven, Crawley, Düvell, Franck, Jones, Katharine, & Dimitris Skleparis (2016). *Understanding the dynamics of migration to Greece and the EU: drivers, decisions and destinations*. MEDMIG Research Brief No.2.

https://www.academia.edu/28596460/Understanding_the_dynamics_of_migration_to_Greece_and_the_EU_drivers_decisions_and_destinations Luettu:24.4.2021

Heikkilä, Mikaela, & Mustaniemi-Laakso, Maija Turvapaikanhakijoiden haavoittuvuuden huomioiminen Suomen ulkomaalaisoikeudessa ja käytänteissä Teoksessa Lyytinen, Eveliina Toim. (2019) Turvapaikanhaku ja pakolaisuus Suomessa Turku: Siirtolaisuusinstituutti

Helsingin juutalainen seurakunta (2021). *Judisk historia i Finland*

<http://www.jchelsinki.fi/sv/node/220611> Luettu:28.4.2021

International Organization for Migration (IOM) (2020). *Avustettu vapaaehtoinen paluu ja paluutuki*

<https://new.iom.fi/en/node/354> Luettu:2.1.2020

International Organization for Migration (IOM) (2022)

[IOM Suomi avusti 13 vapaaehtoista palaajaa Suomesta heinäkuussa 2021 | IOM Finland](#) Luettu: 23.4.2022

International Organization for Migration (IOM) (2018). *World Migration Report 2018*

https://publications.iom.int/system/files/pdf/wmr_2018_en.pdf Luettu:22.10.2020

The Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) (2018). *Special Report Global Warming of 1.5 °C*

<https://www.ipcc.ch/sr15/> Luettu:26.4.2021

Jaakkola, Magdalena (2009). *Maahanmuuttajat suomalaisten näkökulmasta Asennemuutokset 1987-2007* Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus

Jacobsen, Christine M., Karlsen, Marry- Anne & Shahram Khosravi (2021) *Waiting and the Temporalities of Irregular Migration* New York: Routledge

Jauhiainen, Jussi S. (2017) *Turvapaikka Suomesta? Vuoden 2015 turvapaikanhakijat ja turvapaikkaprosessit Suomessa* Turku: Painosalama Oy

Juntunen, Marko (2016) *Poikkeustilan sukupolvet irakilaispakolaisuus Suomessa, Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu, Alueiden kehittäminen 31/2016* Helsinki: Lönnberg Print&Promo

Kansalaisaloite.fi (2021). *Lupa elää – Suomessa pitkään asuneille turvapaikanhakijoille myönnettävä oleskeluluvat*

[Lupa elää – Suomessa pitkään asuneille turvapaikanhakijoille myönnettävä oleskeluluvat - Kansalaisaloitepalvelu](#) Luettu: 22.4.2022

Kelahaara, Marko, & Mattila, Markku (2017) *Onnen ei ole oikotietä tässä maassa Kauhava ja Kauhavan vastaanottokeskus* Turku: Painosalama Oy

Kero, Reino (1996) *Suureen Länteen Siirtolaisuus Suomesta Yhdysvaltoihin ja Kanadaan Suomalaisen siirtolaisuuden historia 1* Turku: Siirtolaisuusinstituutti

Kobelinsky, Caroline. (2014) *Le temps dilaté, l'espace rétréci: Le quotidien des demandeurs d'asile.* Terrain.

- Koikkalainen, Saara, & Nykänen, Tapio Viisitoista päivää: irakilaisten turvapaikanhakijoiden matka Euroopan halki Lyytinen, Eveliina Toim. (2019). Turvapaikanhaku ja pakolaisuus Suomessa Turku: Painosalama Oy
- Koistinen, Lotta (2017). Vastaanottokeskukset, onnistuneet käytännöt ja turvapaikanhakijoiden kokemukset. Teoksessa Turvapaikka Suomesta? Vuoden 2015 turvapaikanhakijat ja turvapaikkaprosessit Suomessa
- Koistinen, Lotta, & Jauhiainen, Jussi (2017). Turvapaikanhakijoiden hallinta. Teoksessa Turvapaikka Suomesta? Vuoden 2015 turvapaikanhakijat ja turvapaikkaprosessit Suomessa
- Konttinen, Jussi (2020). *Missä he ovat nyt?* Helsingin Sanomat kuukausiliite 12/2020
- Korkiasaari, Jouni *Suomalaiset maailmalla* (2018). Siirtolaisuus 2/ 2018 Turku: Painosalama Oy
- Korkiasaari, Jouni, & Tarkiainen, Kari (2000). *Suomalaiset Ruotsissa Suomalaisen siirtolaisuuden historia 3* Turku: Siirtolaisuusinstituutti
- Könönen, Jukka, & Himanen, Markus (2010). *Pako ja pakko – turvapaikanhakijoiden kokemuksia prekaarista työstä* Teoksessa Wrede, Sirpa, & Nordberg, Camilla, *Vieraita työssä* (2010). Helsinki: Gaudeamus Oy
- Könönen, Jukka (2014). *Pidätelty elämä-rajat prekaarisuutta tuottavana instituutiona*. Oikeus 2/2014 19.6.2014 Referee-artikkeli
- Leitzinger, Antero (2010). *Mansikkamaan vartijat Muistelmia ulkomaalaishallinnosta eri vuosikymmeniltä* Helsinki: East West Books
- Leitzinger, Antero (2006). *Suomen tataarit. Vuosina 1868-1944 muodostuneen muslimiyhteisön menestystarina*. Helsinki: East West Books
- Leitzinger, Antero (2008). *Ulkomaalaiset Suomessa 1812-1972* Helsinki: East-West Books
- Leitzinger, Antero (2016). *Venäläisten muutto Suomeen kautta aikojen* Teoksessa: Tanner, Arno & Söderling, Ismo Toim. *Venäjänkieliset Suomessa Huomisen suomalaiset* Turku: Painosalama Oy
- Lehtonen, Tuomas (2016). *Venäjänkielinen väestö Suomessa tänään* Teoksessa: Tanner, Arno & Söderling, Ismo Toim. *Venäjänkieliset Suomessa Huomisen suomalaiset* Turku: Painosalama Oy
- van Liempt, Ilse, Staring, Richard & Dagevos Jaco (2020). *The Netherlands- the land of paperwork Syrian permit holders and their experiences with participation policy in the Netherlands* The Hague: The Netherlands Institute for Social Research

Lyytinen, Eveliina Toim. (2019). *Turvapaikanhaku ja pakolaisuus Suomessa* Turku: Painosalama Oy

Maahanmuuttovirasto (2019). *Eritrea: Tiedonhankintamatka Etiopiaan toukokuussa 2019.*

<https://migri.fi/documents/5202425/5914056/Eritrea+Tiedonhankintamatka+Etiopiaan+toukokuussa+2019.pdf/d3f1f182-921c-d62d-eb40-448ca2f8594b/Eritrea+Tiedonhankintamatka+Etiopiaan+toukokuussa+2019.pdf> Luettu: 1.5.2021

Maahanmuuttovirasto (2016). *Inkerinsuomalaisten paluumuutto päättyy 1.7.2016*

[Inkerinsuomalaisten paluumuutto päättyy 1.7.2016 | Maahanmuuttovirasto \(migri.fi\)](#)

Luettu: 28.2.2022

Maahanmuuttovirasto (2021). *Maahanmuuton tilastot 2019: Oleskelulupaa haki ennätysmäärä työntekijöitä*

<https://migri.fi/-/maahanmuuton-tilastot-2019-oleskelulupaa-haki-ennatysmaara-tyontekijoiita>

Luettu: 1.6.2021

Maahanmuuttovirasto (2022). *Milloin hakemusta ei käsitellä Suomessa?*

[Milloin hakemusta ei käsitellä Suomessa? | Maahanmuuttovirasto \(migri.fi\)](#) Luettu: 2.2.2022

Maahanmuuttovirasto (2020). *Tilastot*

<https://tilastot.migri.fi/index.html#applications/23330?start=540&end=551> Luettu:20.9.2020

Maahanmuuttovirasto (2020). *Turvapaikanhakijan työnteko-oikeus*

<https://migri.fi/turvapaikanhakijan-tyonteko-oikeus> Luettu:20.4.2021

Maahanmuuttovirasto (2020). *Turvapaikka Suomesta*

<https://migri.fi/turvapaikka-suomesta> Luettu:20.10.2020

Makkonen, Timo & Koskenniemi, Eero (2013). *Muuttoliikkeen ja maahanmuuttajien aseman oikeudellinen sääntely* Teoksessa: *Muuttajat Kansainvälinen muuttoliike ja suomalainen yhteiskunta*

Martikainen, Tuomas, Saari, Matti, & Korkiasaari, Jouni (2013). *Kansainväliset muuttoliikkeet ja Suomi* Teoksessa: *Muuttajat Kansainvälinen muuttoliike ja suomalainen yhteiskunta*

Martikainen, Tuomas, Saukkonen, Pasi, Säävälä, Minna Toim. (2013). *Suomi muuttuu kun Suomeen muutetaan* Teoksessa: *Muuttajat Kansainvälinen muuttoliike ja suomalainen yhteiskunta*

Marucco, Camilla (2017). *Turvapaikanhakijoiden arkipäivä*. Teoksessa Jauhiainen, Jussi S. (2017) *Turvapaikka Suomesta? Vuoden 2015 turvapaikanhakijat ja turvapaikkaprosessit Suomessa* Turku: Painosalama Oy

Mattila, Markku, Björklund, Krister, (2013). *Tomaatteja, teollisuutta ja monikulttuurisuutta Närpiön malli maahanmuuttajien kotouttamisessa* Turku: Siirtolaisuusinstituutti.

Metcalf-Hough, Victoria (2015). *The Migration Crisis? Facts, Challenges and Possible Solutions*. Briefing, 10/2015. London: Overseas Development Institute (ODI).

Nagy, Boldizsár (2016). Hungarian Asylum Law and Policy in 2015-2016: Securitization Instead of Loyal Cooperation. Special Issue: Constitutional Dimensions of the Refugee Crisis. *German Law Journal*, 17

Pirjatanniemi, Elina, Lilja, Inka, Helminen, Maija, Vainio, Kristiina, Lepola, Outi, & Alvesalo-Kuusi, Anne (2021.) *Kansainvälistä suojelua hakeneiden tilanne on heikentynyt*. POLICY BRIEF 2021:4 Näkökulmia ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja poliittisen päätöksenteon tueksi: Valtioneuvoston kanslia

Pirjatanniemi E., I. Lilja, M. Helminen, K. Vainio, O. Lepola & A. Alvesalo-Kuusi, 2021. *Ulkomaalaislain ja sen soveltamiskäytännön muutosten yhteisvaikutukset kansainvälistä suojelua hakeneiden ja saaneiden asemaan*. Helsinki: Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2021:10.

Puumala, Eeva, & Kynsilehto, Anitta (2015). *Does the body matter? Determining the right to asylum and the corporeality of political communication* *European Journal of Cultural Studies*

Puumala, Eeva, Ristimäki, Hanna-Leena, & Ylikomi, Riitta *Kokemus, kertominen ja tieto turvapaikkamenettelyssä* Teoksessa: Lyytinen, Eveliina Toim. (2019). *Turvapaikanhaku ja pakolaisuus Suomessa* Turku: Painosalama Oy

Saarikkomäki, Elsa, Oljakka, N. Vanto, J. Pirjatanniemi, E. Lavapuro, J. Alvesalo-Kuusi, A (2018). *Kansainvälistä suojelua koskevat päätökset Maahanmuuttovirastossa 2015–2017 Pilottitutkimus 18–34-vuotiaita Irakin kansalaisia koskevista myönteisistä ja kielteisistä päätöksistä Oikeustieteellisen tiedekunnan tutkimusraportteja ja katsauksia 1/2018* Turku: Turun yliopisto; Åbo Akademi; Yhdenvertaisuusvaltuutettu.

Samers, Michael (2010) *Migration* New York: Routledge

Schuster, Liza (2011). Turning refugees into "illegal migrants": Afghan asylum seekers in Europe. *Ethnic and Racial Studies* 34, 1392-1407.

Sisäministeriö (2020). Kiintiöpakolaisten vastaanotto on tapa auttaa kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevia

<https://intermin.fi/maahanmuutto/turvapaikanhakijat-ja-pakolaiset/kiintiopakolaiset> Luettu:29.4.2021

Sisäministeriö, (2020). Pakolainen pakenee vainoa kotimaassaan

<https://intermin.fi/maahanmuutto/turvapaikanhakijat-ja-pakolaiset> Luettu:15.10.2020

Sisäministeriö, (2022). Perheenyhdistämistä voi hakea Suomen tai ulkomaan kansalainen

<https://intermin.fi/maahanmuutto/maahanmuuttopolitiikka/perheenyhdistaminen> Luettu: 28.2.2022

Sisäministeriö, (2020). Tulevaisuuden maahanmuuttovirasto

<https://intermin.fi/hankkeet/hankesivu?tunnus=SM037:00/2020> Luettu:8.12.2020

Sisäministeriö (2013). Valtioneuvoston periaatepäätös maahanmuuton tulevaisuus 2020-strategiasta

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80057/Maahanmuuton_tulevaisuus_2020_fi.pdf Luettu:25.11.2020

Sjöblom- Immala, Heli (2013). Tervetuloa Suomeen? Korkeakouluopiskelijoiden asenteita mittaava ETNOBAROMETRI 2013 Turku: Siirtolaisuusinstituutti

Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto SKTL ry (2021). Asioimistulkin ammattisäännöstö 2021.

<https://www.sktl.fi/@Bin/5a941a5fac781161222206585eb2e9ab/1615896374/application/pdf/2533049/Asioimistulkin%20ammattisa%CC%88a%CC%88nno%CC%88sto%CC%88%202021.pdf>

Luettu:16.3.2021

Suomen Yk-liitto (2021). *Konfliktit Afganistan*

<https://www.globalis.fi/Konfliktit/Aasia/afganistan> Luettu:27.4.2021

Suomen Yk-liitto (2020). *Konfliktit Nigeria*

<https://www.globalis.fi/Konfliktit/Afrikka/nigeria> Luettu:27.4.2021

Suomen Yk-liitto (2020). *Konfliktit Somalia*

<https://www.globalis.fi/Konfliktit/somalia> Luettu: 27.4.2021

Suoranta, Juha (2011). *Vastaanottokeskus* Helsinki: Into Kustannus Oy

Söderling, Ismo (2013). *Maahanmuutto ja suomalaisten asenteet*. Teoksessa: *Olemme muuttaneet ja kotoudumme Maahanmuuttajan kohtaaminen ammatillisessa työssä* Väestöliitto 2013 Helsinki: Väestöliitto ry

Söderling, Ismo (2019). *Siirtolaisuus väestö- ja maahanmuuttoilmiöinä*, Siirtolaisuus – johdantoluento 23.10.2019 Turku: Turun yliopisto

https://moodle.utu.fi/pluginfile.php/1005411/mod_resource/content/12/OSA%201%20-%20Siirtolaisuus%20v%C3%A4est%C3%B6%20ja%20maahanmuuttoilmi%C3%B6n%C3%A4%20-%20IS-2019.pdf Luettu:26.4.2021

Tiilikainen, Marja, & Fingerroos, Outi (2016). *Perhe ja perheenyhdistäminen pakolaisten elämässä: esimerkkinä kahden suomensomalialaisen miehen elämäkulut* Teoksessa: *Lyytinen, Eveliina Toim.* (2019). *Turvapaikanhaku ja pakolaisuus Suomessa* Turku: Painosalama Oy

Tiittula, Liisa & Ruusuvuori, Johanna (2005). *Johdanto*. Teoksessa *J. Ruusuvuori & L. Tiittula (toim.): Haastattelu. Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus* Tampere: Vastapaino.

Tilastokeskus (2020). *Maahanmuuttajat väestössä*.

<https://stat.fi/tup/maahanmuutto/maahanmuuttajat-vaestossa.html> Luettu. 25.11.2020

Tilastokeskus (2020). *Työttömyysaste*.

<https://stat.fi/org/tilastokeskus/tyottomyysaste.html> Luettu:25.11.2020

Tilastokeskus (2020). *Ulkomaan kansalaiset*.

<https://tilastokeskus.fi/tup/maahanmuutto/maahanmuuttajat-vaestossa/ulkomaan-kansalaiset.html>

Luettu:2.11.2020

Tilastokeskus (2019). *Väestö- ja oikeustilastot*

http://www.stat.fi/til/vaenn/2019/vaenn_2019_2019-09-30_tie_001_fi.html Luettu:24.11.2020

Tinghög, Petter, Arwidson, Charlotta, Sigvardsdotter, Erika, & Malm, Andreas (2016). *Nyanlända och asylsökande i Sverige: En studie av psykisk ohälsa, trauma och levnadsvillkor* Huddinge: Röda Korsets Högskola

Tuomi, Jouni, & Sarajärvi, Anneli (2009). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi* Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi

Turun Sanomat (2021). *Ihmisoikeusjärjestö vetoaa turkulaisen Alin puolesta – "Maa on edelleen siviilille äärimmäisen vaarallinen"*

<https://www.ts.fi/uutiset/paikalliset/5226226/Ihmisoikeusjarjesto+vetoaa+turkulaisen+Alin+puolest+a+Maa+on+edelleen+siviilille+aarimmaisen+vaarallinen> Luettu:30.5.2021

Turun Sanomat (2021). *Paperisota kannatti: turkulaislähihoitaja Ali Reza Heidarille viimein oleskelulupa – "Nyt saan taas keskittyä työntekoon"*

<https://www.ts.fi/uutiset/paikalliset/5282886/Paperisota+kannatti+turkulaislahihoitaja+Ali+Reza+H+eidarille+viimein+oleskelulupa++Nyt+saan+taas+keskittya+tyontekoon> Luettu: 15.5.2021

Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK) (2019). Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 3/2019

https://tenk.fi/sites/default/files/2021-01/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2020.pdf

Luettu:12.1.2021

UNHCR The UN Refugee Agency (2020). *Asylum-Seekers*

<https://www.unhcr.org/asylum-seekers.html>Luettu:4.11.2020

United Nations (2021). Universal Declaration of Human Rights

<https://www.un.org/en/about-us/universal-declaration-of-human-rights> Luettu:30.4.2021

Viitanen, Kaisa, & Tähjä, Katja (2016.) *Karkotetut Mitä heille tapahtuu?* Helsinki: Kustantamo S&S

Yijälä, Anu, & Nyman, Maria (2017). *Living in Limbo* Qualitative case study of skilled Iraqi asylum seekers in Finland Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus

Yle (2022). Kansalaisaloite pitkään Suomessa asuneiden turvapaikanhakijoiden oleskeluluvista etenee eduskuntaan

[Kansalaisaloite pitkään Suomessa asuneiden turvapaikanhakijoiden oleskeluluvista etenee eduskuntaan | Yle Uutiset](#) Luettu: 26.4.2022

Yle (2016). Näin Suomi muuttui – katso miten turvapaikkakriisi eteni ja näkyi vuonna 2015

<https://yle.fi/uutiset/3-8595369> Luettu:5.5.2021

Yle (2016). *Suomiko vaikeaa? – Turvapaikanhakija oppi kielen viidessä kuukaudessa ja opettaa nyt muita*

<https://yle.fi/uutiset/3-8995291> Luettu: 30.5.2021

Yle (2015). Turvapaikanhakijat maksavat valtiolle jo miljoona euroa päivässä

<https://yle.fi/uutiset/3-8404539> Luettu:15.5.2021

Yle (2021). Uusien turvapaikanhakijoiden määrä oli viime vuonna ennätysalhainen – maahanmuuttovirasto vähentää satoja vastaanottoaikoja pääkaupunkiseudulta.

<https://yle.fi/uutiset/3-11724798> Luettu:1.6.2021

Zetter, Roger (2019). *Conceptualising Forced Migration Praxis, scholarship and empirics* Teoksessa *Forced Migration Current Issues and Debates* New York: Routledge

Liitteet

Liite 1. Haastattelurunko

Turvapaikanhakija ja Suomeen päätyminen:

- Tietoja turvapaikanhakijasta: Lähtömaa, ikä noin
(Personal informations about the asylum seeker: home country, age)
- Mitä tiesit etukäteen Suomesta? Mistä sait tietoa Suomesta?
(What did you know about Finland before you arrived to Finland? Where did you get information about Finland?)
- Mitkä asiat vaikuttivat siihen, että päädyit hakemaan turvapaikkaa juuri Suomesta? Onko sinulla turvapaikka tai oletko hakenut turvapaikkaa toisesta Euroopan maasta?
(What reasons affected your decision to seek asylum in Finland? Do you have or have you previously applied for asylum in another European country?)
- Haluatko lisätä jotain tai kysyä jotain?
(Do you want to add something or do you have any questions?)

Turvapaikkaprosessi:

- Kuinka kauan olet ollut turvapaikkaprosessissa? Oletko saanut kielteisiä päätöksiä ja jos olet, niin kuinka monta? Jos sinulla on jo oleskelulupa Suomessa, kuinka kauan olit prosessissa ennen oleskeluluvan saamista?
(How long have you been in the asylum process in Finland? Have you received negative decisions and if yes, how many? How long you had been in process before you got a resident permit?)
- Mitä tiesit Suomen turvapaikkaprosessista sekä palveluista ennen Suomeen tuloa? Miten ne vastasivat etukäteisodotuksiasi?
(What did you know about the Finnish asylum process and services before you came to Finland? How did your previous knowledge met your expectations?)
- Minkälaiseksi koet turvapaikkaprosessin Suomessa? Mitkä asiat prosessissa koet erityisen raskaaksi?
(How do you feel about the asylum process in Finland? What kind of things are hard?)

- Minkälaisia koet Maahanmuuttoviraston turvapaikkapuhuttelujen olevan? Jouduitko odottamaan pitkään puhutteluun pääsyä? Mitä parannettavaa prosessissa ja puhutteluissa mielestäsi olisi?
(How do you feel about the Finnish Immigration Service interviews? Did you have to wait a long time for an interview? How do you think the process could be improved?)
- Miten kielteiset päätökset ja pitkä turvapaikkaprosessi vaikuttavat/ vaikuttivat elämääsi? Millaisiksi koet nyt mahdollisuutesi saada turvapaikka Suomesta?
(How do negative decisions and a long asylum process affect/affected your life? How do you feel now about your chances of getting asylum in Finland?)
- Millaisia muita asioita kielteiseen päätökseen liittyy sinun kohdallasi?
(What other things are involved in a negative decision in your case?)
- Millaista apua ja tukea olet saanut prosessin aikana? (esim. lakimiespalvelut, sosiaalipalvelut, vastaanottokeskuksen ohjaajat...)
What kind of helps and supports have you received during the process? (for example a lawyer, social services, reception center...)

Turvapaikanhakijan arki prosessin aikana:

- Millaista arkea elät turvapaikkaprosessin aikana? Miten arkesi on muuttunut oleskeluluvan saatuasi?
(What kind of everyday life do you live during the asylum process? How your everyday life changed after you got a residence permit?)
- Asutko/asuitko vastaanottokeskuksessa? Millaisena koet arjen ja velvollisuudet/säännöt vastaanottokeskuksessa? Oletko joutunut vaihtamaan vastaanottokeskusta prosessin aikana ja miten se on vaikuttanut arkeesi?
(Do you live/ did you live in reception center? How do you feel about life, responsibilities and rules at the reception center? Did you have to change reception center during the process and how it affected your life?)

Suomalainen yhteiskunta: työnteko ja opiskelu suomalaisessa yhteiskunnassa sekä sosiaaliset kontaktit suomalaisiin

- Mitä mieltä olet suomalaisesta yhteiskunnasta? Millaisia kontakteja sinulla on suomalaisiin? (puoliso, seurustelusuhde, ystävät) Miten kontaktit auttavat sinua sopeutumaan tilanteeseesi

Suomessa? Millaisiksi koet mahdollisuutesi integroitua suomalaiseen yhteiskuntaan oleskeluluvan saamisen jälkeen?

(What do you think about the Finnish society? What kind of contacts do you have with Finnish people? How your contacts can help you to integrate in Finland? How do you feel about your possibilities to integrate in Finnish society after you got a residence permit?)

- Oletko opiskellut tai tehnyt töitä Suomessa? Millaisiksi koet mahdollisuutesi löytää töitä Suomesta? Mitkä tekijät voivat auttaa työ- ja opiskelupaikan saamisessa? Millaisiksi koet mahdollisuutesi työskennellä Suomessa oleskeluluvan saamisen jälkeen?

(Have you studied or worked in Finland? How do you feel about your chances of getting a job in Finland? What kind of things you think that could help you get a job in Finland? How you feel about your possibilities to work in Finland after you get a residence permit?)

- Mitä ajattelet turvapaikanhakijan työnteko-oikeuteen liittyvistä rajoituksista ja karenssin alkamisesta uudestaan, jos kielteisen päätöksen jälkeen haetaan uudestaan turvapaikkaa? (What do you think about the restrictions on an asylum seekers right to work?)

Oleskeluluvan merkitys

- Mitä odotat tulevaisuudeltasi Suomessa? Mitä haluaisit tulevaisuudessa tehdä Suomessa? (What do you expect from your future life in Finland? What do you want to do in Finland in the future?)
- Mitä oleskeluluvan saaminen Suomesta sinulle merkitsee? (What does getting residence permit in Finland means to you?)
- Mitä muita mahdollisuuksia koet sinulla olevan, jos et saa oleskelulupaa Suomessa kansainvälisen suojelun perusteella? Onko vapaaehtoinen paluu kotimaahan sinulle vaihtoehto? Miksi/ miksi ei? (What other options you think you have if you dont get a residence permit in Finland based on international protection? Is voluntary return to your home country would be an option to you? Why/why not?)
- Do you want to add something else?

Liite 2.

HAASTATELTAVAN SUOSTUMUSLOMAKE (suomi)

Suostumus tutkimukseen osallistumisesta.

Tutkimus: Anniina Siirilä, Turvapaikkaprosessi Suomessa. Turvapaikanhakijoiden kokemuksia turvapaikkaprosessin ajalta.

Pro gradu -tutkielma Turun yliopisto, yhteiskuntatieteellinen tiedekunta, sosiaalipolitiikan oppiaine. Tutkimus julkaistaan sekä kirjallisena versiona että sähköisesti Turun yliopiston julkaisuarkistossa. Tutkimuksen ohjaaja: Milla Salin, Turun yliopisto.

Tutkimuksen tekijä on kertonut minulle yllä mainitun tutkimuksensa tarkoituksen ja siinä käytettävät tutkimusmenetelmät. Henkilötietojani kuten oikeaa nimeäni tai tarkkaa ikääni ei tutkimuksessa julkaista. Haastatteluaineistot kerätään ja säilytetään haastattelijan käyttöön tässä tutkimuksessa ja mahdollisissa jatkotutkimuksissa. Ymmärrän, että tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista ja voin halutessani keskeyttää osallistumiseni ilman perusteluita.

Annan suostumukseni seuraaviin: Minua haastatellaan edellä mainittuun tutkimukseen, haastattelut äänitetään ja muutetaan tekstimuotoon. Haastattelussa antamani tietoja saa käyttää tutkimuksen toteutuksessa. Tutkija saa säilyttää tämän suostumuslomakkeen salassapitosäädösten mukaisesti. Tutkija saa arkistoida litteroidun tekstiaineiston, josta on poistettu kaikki henkilö- ja tunnistetiedot, omaa jatkotutkimustaan (esim. väitöskirja, lissensiaattityö, tieteellinen artikkeli itsenäisesti tai toisen tutkijan kanssa) varten. Materiaalia ei luovuteta muiden henkilöiden tai instituutioiden käyttöön. Anonyymia arkistoitua materiaalia saa säilyttää ja käyttää. Suostumuslomakkeita on laadittu kaksi (2) kappaletta, joista toinen jää tutkijalle ja toinen haastateltavalle.

Paikka ja aika:

Allekirjoitus, nimenselvennys

Liite 3.

CONSENT FORM FOR PARTICIPATION IN THE FOLLOWING RESEARCH (English)

Asylum-seekers process in Finland. Experiences of asylum seekers during their asylum application.

Researcher: Anniina Siirilä

Master thesis conducted for the University of Turku, Faculty of Social Sciences, Social Policy studies. The outcomes of the research will be published both in a written and electronical version at the Publication Archive of the university of Turku.

Research supervisor: Milla Salin, University of Turku, Faculty of Social Sciences, Social Policy studies.

The conductor of the research has told the contents and the purpose of the research and it is related research methods to the interviewee.

The personal data, such as the interviewee's real name or exact age, will not be published in the research. The provided data and materials are collected and stored for the use of this research and for any further studies of the researcher.

The person to be interviewed understands that participation in this research is voluntary and can suspend his/her participation without justification.

I give my consent to the following: I am interviewed for the above mentioned research, interviews are recorded and transcribed to text format. The information I provide in the interview may be used to complete the research.

The researcher will keep the undersigned consent form in accordance to the confidentiality regulations.

The researcher may archive the transcribed text material from which all personal data and identification data have been removed, for her own further research (e.g. doctoral thesis, licentiate, scientific articles independently or with another researcher).

The material will not be available to other persons or institutions. Anonymous archived material may be stored and used. Two (2) consent forms have been drafted, one for the researcher and one for the interviewee.

Place and date:

Signature and name clarification:

استمارة الموافقة على المشاركة في هذه الدراسة

عنوان البحث: طلب اللجوء في فنلندا . تجارب طالبي اللجوء المطولة في فنلندا.

الباحثة: انينا سيريل

أطروحة ماجستير جامعة توركو، كلية العلوم الاجتماعية، موضوع السياسة الاجتماعية.

سيتم نشر الدراسة بشكل الكتروني و كتابي في أرشيف النشر بجامعة توركو.

مشرفة البحث: ميلا سالين ، جامعة توركو.

أخبرني باحثة هذه الدراسة عن الغرض من بحثه المذكور أعلاه وطرق البحث المستخدمة فيه، وذلك

بأنه لن يتم نشر المعلومات الشخصية مثل الاسم الحقيقي والعمر في الدراسة. ويحق للباحثة

استخدام المعلومات المكتسبة في هذه الدراسة وفي الدراسات الأخرى لاحقاً.

ومشاركتي في هذه الدراسة طوعية ويحق لي أن انهي مشاركتي في أي وقت دون مبرر، كما أنني أعلن

هنا موافقتي على إجراء المقابلة معي، وهذه المقابلة ستسجل وتحول الى نص مكتوب، ويستفاد من

المعلومات التي ادلي بها في المقابلة .

يحتفظ الباحثة باستمارة الموافقة هذه ومعلومات المقابلة دون اسم او معلومات شخصية، وذلك

لإجراء مزيد من الأبحاث في المستقبل مثل أطروحة دكتوراء أو مقالات علمية واكاديمية، ولا يعطى

مواد المقابلة لاشخاص وجهات اخرى، ويتم تخزين وأرشفة المقابلة بدون معلومات شخصية .

ويستنسخ نسختين من هذه الاستمارة أحدهما للباحثة والاخر للشخص المشارك في المقابلة.

مكان وزمان المقابلة

توقيع واسم المشارك

فۆرمى رهزامهندی بهشداریکردن لهم توئینهوهیهدا

توئینهوه: داواکاری مافی پهناهری لهفیلهندا.
ئهزمونی درێژ خایاندنی پرۆسهی داواکردنی مافی پهناهری لهفیلهندا.
توئهر: ﴿ نایننا سیریلا ﴾
ماستهر نامه، زانکۆی تورکو، فاکهلتی زانسته کۆمهلایهتییهکان .
توئینهوهکه بههردوو شیوازی نووسراو و نهلیکترونی بلاودهکریتتهوه لهبهشی وهشاندن لهزانکۆی تورکو، لهپاشان نهرشیف دهکریت.
سهپهرشتیاری توئینهوه: میلاسالین، زانکۆی تورکو .
نامادهکاری ئەم توئینهوهیه ناگاداری کردوم له مهبهستی نامادهکردنی ئەم توئینهوهیه وئهو میتۆدانهی تیایدا بهکاردايت، زانیاری کهسی وهک ناوی راستهقینه و تهمن لهتوئینهوهکهدا نادیار دهبيت. توئهر مافی نهوهی دهبيت کهزانیاری وهگرپراو لهم توئینهوهیه و لهتوئینهوهکانی داهاتوودا بهکاربهیتت .
بهشداری کردنم لهم توئینهوهیهدا خۆبهخشانهیهو بۆم ههیه بهشداری کردنهکهم ههلهپهسیرم ههرکات بهویت، لیتهدا رهزامهندی خۆم رادهگهیهنم کهچاوپیکهوتنم لهگهڵ بکریت بۆ ئەم توئینهوهیه، چاوپیکهوتنهکه تۆمار دهکریت و دهکریت بهتیکست، ئەو زانیاریانهی من دهیبهخشم له توئینهوهکهدا سوودی لی وهردهگیریت.
توئهر ئەم رهزامهندی نامهیه و تیکستی بابتهی چاوپیکهوتنهکه بهبی ناو و زانیاری بهشداربوو لای خۆی دهپاریزیت بۆ توئینهوهی زیاتر له داهاتوودا، وهک تیزی دکتۆرا، یاخود وتاری زانستی و نهکادیمی. بابتهی چاوپیکهوتنهکه نادریت به کهسان و دهزگای تر، چاوپیکهوتنهکه نهرشیف دهکریت بی هیچ زانیاریهکی کهسی .
دوو کۆپی لهم رهزامهندی نامهیه چاپ دهکریت کۆپیهک بۆ توئهر و کۆپیهک بۆ بهشدار بوو .

ئیمزا و ناوی بهشداربوو

شوین و کاتی چاوپیکهوتن

